

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-164-22

UD172

Pani Elżbieta WITEK
Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o fundacji rodzinnej.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został
upoważniony Minister Rozwoju i Technologii.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o fundacji rodzinnej¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje organizację i funkcjonowanie fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora i beneficjenta.

Art. 2. W sprawach określonych w art. 1 nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2167 oraz z 2022 r. poz. 2185).

Art. 3. 1. Fundacja rodzinna jest osobą prawną utworzoną w celu gromadzenia majątku, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Fundator określa w statucie szczegółowy cel fundacji rodzinnej.

2. Przez świadczenie rozumie się środki składniki majątkowe, w tym środki pieniężne, rzeczy lub prawa, przeniesione na beneficjenta albo oddane beneficjentowi do korzystania przez fundację rodzinną albo fundację rodzinną w organizacji, zgodnie ze statutem i listą beneficjentów.

3. Fundacja rodzinna w przypadku beneficjenta będącego osobą fizyczną może w szczególności pokrywać koszty jego utrzymania lub kształcenia, a w przypadku beneficjenta będącego organizacją pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), prowadzącą działalność pożytku publicznego, wspierać działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawę z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy oraz ustawę z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Art. 4. 1. Nazwa fundacji rodzinnej może być obrana dowolnie i zawiera dodatkowe oznaczenie „Fundacja Rodzinna”.

2. Dla dodatkowego oznaczenia, o którym mowa w ust. 1, jest dopuszczalne używanie w obrocie skrótów „F.R.”.

3. Dodatkowego oznaczenia w nazwie „Fundacja Rodzinna” oraz skrótów „F.R.” może używać tylko fundacja rodzinna.

Art. 5. 1. Fundacja rodzinna nabywa osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych.

2. Rejestr fundacji rodzinnych prowadzi Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, zwany dalej „sądem rejestrowym”.

Art. 6. Fundacja rodzinna może wykonywać działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 i 2105 oraz z 2022 r. poz. 24, 974 i 1570), tylko w zakresie:

- 1) zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia;
- 2) najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie;
- 3) przystępowania i uczestnictwa w spółkach handlowych, funduszach inwestycyjnych, spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju lub za granicą;
- 4) nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze;
- 5) udzielania pożyczek:
 - a) spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały lub akcje,
 - b) spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik,
 - c) beneficjentom;
- 6) obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej, o której mowa w art. 3;
- 7) prowadzenia przedsiębiorstwa w ramach gospodarstwa rolnego.

Art. 7. W przypadku gdy stroną płatności związanej z wykonywaną działalnością fundacji rodzinnej jest beneficjent, jej dokonywanie lub przyjmowanie następuje za pośrednictwem rachunku płatniczego w rozumieniu art. 2 pkt 25 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2360).

Art. 8. Oświadczenia składane przez fundację rodzinną beneficjentowi, sądowi rejestrowemu i w zamówieniach handlowych zawierają:

- 1) nazwę fundacji rodzinnej, jej siedzibę i adres;
- 2) numer, pod którym fundacja rodzinna jest wpisana do rejestru fundacji rodzinnych;
- 3) numer identyfikacji podatkowej (NIP).

Art. 9. 1. Fundacja rodzinna odpowiada solidarnie z fundatorem za jego zobowiązania powstałe przed jej ustanowieniem, w tym z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć.

2. Fundacja rodzinna odpowiada także za wykonanie powstałego po jej ustanowieniu obowiązku alimentacyjnego obciążającego fundatora. W przypadku gdy egzekucja z majątku fundatora obowiązku alimentacyjnego powstałego po ustanowieniu fundacji rodzinnej okaże się bezskuteczna, uprawniony może prowadzić egzekucję z majątku fundacji rodzinnej.

3. Przepis ust. 2 nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko fundacji rodzinnej, zanim egzekucja z majątku fundatora okaże się bezskuteczna.

Art. 10. Odpowiedzialność fundacji rodzinnej, o której mowa w art. 9, ogranicza się do wartości mienia wniesionego przez fundatora według stanu z chwili nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela.

Rozdział 2

Fundator

Art. 11. Fundatorem fundacji rodzinnej może być wyłącznie osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która złożyła oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie.

Art. 12. 1. Fundacja rodzinna może być ustanowiona przez więcej niż jednego fundatora.

2. Fundacja rodzinna ustanawiana w testamencie może mieć tylko jednego fundatora.

Art. 13. 1. Prawa i obowiązki fundatora są niezbywalne.

2. Fundator może w statucie powierzyć wykonywanie swoich uprawnień innej osobie, określając zakres tego powierzenia.

Art. 14. 1. Jeżeli fundacja rodzinna ma więcej niż jednego fundatora, wykonują oni prawa i obowiązki fundatora wspólnie, chyba że statut stanowi inaczej.

2. W przypadku fundacji rodzinnej, o której mowa w ust. 1, zmiana beneficjenta lub jego uprawnień jest dokonywana za zgodą pozostałych fundatorów, chyba że statut stanowi inaczej.

Art. 15. Fundator nie odpowiada za zobowiązania fundacji rodzinnej.

Rozdział 3

Majątek fundacji rodzinnej

Art. 16. Fundator wnosi do fundacji rodzinnej mienie na pokrycie funduszu założycielskiego o wartości określonej w statucie, nie niższej niż 100 000 zł.

Art. 17. Jeżeli wynikająca z zatwierdzonego sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy wartość aktywów fundacji rodzinnej jest niższa niż wartość jej zobowiązań, zysk za ten rok obrotowy przeznaczają się na pokrycie przyszłych strat fundacji rodzinnej.

Art. 18. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o wartości mienia wniesionego do fundacji rodzinnej albo mienia fundacji rodzinnej, rozumie się przez to wartość rynkową składników wnoszonego mienia w innej postaci niż środki pieniężne, ustaloną na dzień wniesienia mienia, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1800, z późn. zm.²⁾).

2. Wartość wniesionego mienia do fundacji rodzinnej w postaci walut obcych przelicza się na złote według kursu średniego walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wniesienia mienia.

Art. 19. Fundacja rodzinna nie może zwracać fundatorowi mienia wniesionego na pokrycie funduszu założycielskiego tak w całości, jak i w części, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej.

Rozdział 4

Powstanie fundacji rodzinnej

Art. 20. Do powstania fundacji rodzinnej jest wymagane:

- 1) złożenie oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie;
- 2) ustalenie statutu;
- 3) sporządzenie spisu majątku, o którym mowa w art. 29 ust. 1;
- 4) ustanowienie organów fundacji rodzinnej wymaganych przez ustawę albo statut;

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1927, 2105, 2106, 2269 i 2427 oraz z 2022 r. poz. 583, 655, 830, 872, 1079, 1265, 1561, 1812, 1967, 2014 i 2180.

- 5) wniesienie funduszu założycielskiego przed wpisaniem do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo wniesienie funduszu założycielskiego w terminie dwóch lat od wpisania fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie;
- 6) wpisanie do rejestru fundacji rodzinnych.

Art. 21. Akt założycielski i testament, o których mowa w art. 20 pkt 1, sporządza się w formie aktu notarialnego.

Art. 22. 1. Z chwilą sporządzenia aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu powstaje fundacja rodzinna w organizacji.

2. Nazwa fundacji rodzinnej w organizacji powinna zawierać dodatkowe oznaczenie „w organizacji”.

3. Fundacja rodzinna w organizacji może we własnym imieniu zarządzać posiadanym majątkiem i zapewniać jego ochronę, w szczególności nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana.

4. Fundacja rodzinna w organizacji jest reprezentowana przez fundatora lub pełnomocnika powołanego przez fundatora albo w przypadkach wskazanych w ustawie – przez zarząd.

5. Odpowiedzialność osób, o których mowa w ust. 4, ustaje wobec fundacji rodzinnej z chwilą zatwierdzenia ich czynności uchwałą zarządu, a w przypadku czynności zarządu – z chwilą zatwierdzenia jego czynności. Podmiot uprawniony do zatwierdzenia czynności zarządu określa statut.

6. Do fundacji rodzinnej w organizacji w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące fundacji rodzinnej.

Art. 23. Fundacja rodzinna w organizacji z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych staje się fundacją rodzinną i uzyskuje osobowość prawną. Z tą chwilą staje się ona podmiotem praw i obowiązków fundacji rodzinnej w organizacji.

Art. 24. W przypadku gdy fundacja rodzinna nie została wpisana do rejestru fundacji rodzinnych w terminie sześciu miesięcy od dnia sporządzenia aktu założycielskiego, albo ogłoszenia testamentu albo w przypadku gdy postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stało się prawomocne, fundacja rodzinna w organizacji ulega rozwiązaniu.

Art. 25. 1. W przypadku gdy fundacji rodzinnej nie zgłoszono do sądu rejestrowego w terminie określonym w art. 24 albo postanowienie sądu odmawiające rejestracji stało się

prawomocne, a fundacja rodzinna w organizacji nie jest w stanie niezwłocznie pokryć w pełni wierzytelności beneficjentów i osób trzecich, zarząd dokona likwidacji. Jeżeli fundacja rodzinna w organizacji nie ma zarządu, fundator, zgromadzenie beneficjentów albo sąd rejestrowy ustanawia likwidatora albo likwidatorów.

2. Do likwidacji fundacji rodzinnej w organizacji stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące likwidacji fundacji rodzinnej.

3. Likwidatorzy ogłaszają jednokrotnie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o otwarciu likwidacji, wzywając wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia.

4. Fundacja rodzinna w organizacji ulega rozwiązaniu z dniem zatwierdzenia przez zgromadzenie beneficjentów sprawozdania likwidacyjnego.

5. Sprawy rejestrowe związane z likwidacją fundacji rodzinnej w organizacji należą do sądu rejestrowego.

Art. 26. W przypadku rozwiązania fundacji rodzinnej w organizacji, zarząd albo likwidator niezwłocznie usuwa dane osobowe przetwarzane przez fundację rodzinną w organizacji.

Art. 27. Nieważność oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej nie wpływa na ważność czynności prawnych zarejestrowanej fundacji rodzinnej.

Rozdział 5

Statut i spis majątku

Art. 28. 1. Fundator ustala statut. Statut sporządza się w formie aktu notarialnego.

2. Statut określa:

- 1) nazwę fundacji rodzinnej;
- 2) siedzibę fundacji rodzinnej;
- 3) szczegółowy cel fundacji rodzinnej;
- 4) sposób określenia beneficjenta i zakres przysługujących mu uprawnień;
- 5) zasady prowadzenia listy beneficjentów;
- 6) zasady, w tym szczegółowy tryb, zrzeczenia się uprawnień przez beneficjenta;
- 7) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony;
- 8) wartość funduszu założycielskiego;

- 9) zasady powoływania, odwoływania, oraz uprawnienia i obowiązki członków organów fundacji rodzinnej, a także zasady reprezentacji fundacji rodzinnej przez zarząd albo przez inne organy fundacji rodzinnej w przypadkach wskazanych w ustawie;
- 10) co najmniej jednego beneficjenta uprawnionego do uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów;
- 11) zasady zmiany statutu;
- 12) przeznaczenie majątku fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta uprawnionego do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

3. Statut może określać również inne sprawy, w tym:

- 1) zasady współpracy lub współdziałania organów fundacji rodzinnej;
- 2) szczegółowe zasady likwidacji fundacji rodzinnej;
- 3) wytyczne dotyczące inwestowania majątku fundacji rodzinnej.

Art. 29. 1. Rzeczy lub prawa majątkowe wniesione przez fundatora albo osoby inne niż fundator do fundacji rodzinnej, ze wskazaniem osoby wnoszącej mienie oraz z określeniem rodzaju i wartości każdego z wniesionych składników mienia, w wysokości określonej według stanu i cen z chwili ich wniesienia zamieszcza się w spisie majątku.

2. Fundator sporządza spis majątku wnoszonego do fundacji rodzinnej, na pokrycie funduszu założycielskiego.

3. Zarząd aktualizuje spis majątku i odpowiada za aktualność tego spisu.

4. W spisie majątku zamieszcza się informację o aktualnych proporcjach, o których mowa w art. 30 ust. 1, dla każdego z fundatorów oraz fundacji rodzinnej.

5. Spis majątku sporządza się w formie pisemnej.

Art. 30. 1. Dla celów podatku dochodowego od osób fizycznych określa się proporcję wartości mienia wniesionego do fundacji rodzinnej przez każdego z fundatorów lub przez fundację rodzinną.

2. Mienie wniesione do fundacji rodzinnej w drodze darowizny albo spadku:

- 1) przez fundatora lub jego małżonka, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo – uważa się za wniesione przez fundatora;
- 2) przez inne osoby – uważa się za wniesione przez fundację rodzinną.

3. W przypadku gdy do fundacji rodzinnej mienie wnosi wspólny zstępny, wstępny albo rodzeństwo więcej niż jednego fundatora, mienie uważa się za wniesione przez wszystkich tych fundatorów w równych częściach.

Art. 31. 1. Proporcję, o której mowa w art. 30 ust. 1, określa się w części, w jakiej pozostaje suma wartości składników mienia wniesionego do fundacji rodzinnej przypadająca na tego fundatora lub fundację rodzinną do wartości sumy mienia wniesionych przez wszystkich fundatorów i fundację rodzinną.

2. Proporcję, o której mowa w art. 30 ust. 1, określa się w przypadku każdorazowego wniesienia mienia do fundacji rodzinnej.

Art. 32. Fundator i beneficjent mogą skierować do organów fundacji rodzinnej uwagi, opinie lub zalecenia dotyczące jej działalności.

Rozdział 6

Beneficjent i lista beneficjentów

Art. 33. 1. Beneficjentem może być:

- 1) osoba fizyczna,
- 2) organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadząca działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy
– która zgodnie ze statutem może otrzymać świadczenie od fundacji rodzinnej lub mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

2. Beneficjentem może być fundator.

Art. 34. Beneficjenta umieszcza się na liście beneficjentów.

Art. 35. 1. Lista beneficjentów zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę beneficjenta;
- 2) identyfikator podatkowy (PESEL albo NIP), a w przypadku beneficjenta będącego osobą fizyczną nieposiadającego żadnego z tych numerów:
 - a) numer i serię paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość lub innego numeru identyfikacyjnego, wraz z podaniem kraju nadania takiego numeru,
 - b) imiona rodziców;
- 3) adres zamieszkania lub adres do doręczeń beneficjenta;
- 4) inne dane niezbędne do spełnienia świadczenia na rzecz beneficjenta, w tym informacje o przysługujących mu uprawnieniach.

2. Udostępnienie fundacji rodzinnej danych osobowych następuje w formie oświadczenia osoby, której dane dotyczą.

3. Fundacja rodzinna może żądać udokumentowania danych beneficjentów, o których mowa w ust. 1 pkt 4, w zakresie niezbędnym do ich potwierdzenia.

4. Za zgodą beneficjenta fundacja rodzinna może przetwarzać inne dane osobowe niż wymienione w ust. 1, z wyjątkiem danych osobowych, o których mowa w art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.³⁾), w związku z koniecznością zabezpieczenia praw i interesów beneficjenta lub obowiązkami wynikającymi ze statutu.

5. Fundacja rodzinna prowadzi i przechowuje dokumenty dotyczące przetwarzanych danych osobowych, w postaci papierowej lub elektronicznej w sposób gwarantujący zachowanie ich poufności, integralności, kompletności oraz dostępności, w warunkach niegroźących uszkodzeniem lub zniszczeniem.

Art. 36. Fundator może zastrzec, że przedmioty przypadające małoletniemu beneficjentowi z tytułu świadczeń od fundacji rodzinnej nie będą objęte zarządem sprawowanym przez rodziców. W przypadku gdy fundator nie wyznaczył zarządcy, zarząd sprawuje kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Art. 37. 1. Świadczenie od fundacji rodzinnej może być przyznane pod warunkiem albo z zastrzeżeniem terminu.

2. Świadczenie od fundacji rodzinnej jest realizowane po przedstawieniu przez beneficjenta albo osobę reprezentującą beneficjenta dokumentu tożsamości.

Art. 38. 1. Beneficjent, który ma otrzymać od fundacji rodzinnej sumę pieniężną potrzebną do uzupełnienia zachowku lub wobec którego fundacja rodzinna spełnia obowiązek alimentacyjny obciążający fundatora, traci prawo do świadczeń i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w części odpowiadającej tej sumie.

2. Świadczenia wypłacane na rzecz beneficjenta przez fundację rodzinną oraz mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej podlegają zaliczeniu na wypłatę obowiązku alimentacyjnego obciążającego fundatora.

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

Art. 39. 1. Spełnienie świadczenia na rzecz beneficjenta fundacji rodzinnej nie może zagrażać wypłacalności fundacji rodzinnej wobec jej wierzycieli niebędących beneficjentami fundacji rodzinnej i każdorazowo jest uzależnione od bieżącej sytuacji finansowej fundacji rodzinnej. W przypadku wstrzymania świadczenia, bieg terminu jego spełnienia ulega zawieszeniu do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej.

2. Przez wypłacalność rozumie się zdolność fundacji rodzinnej do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, a opóźnienie w ich wykonaniu nie przekracza trzech miesięcy.

Art. 40. W pierwszej kolejności fundacja rodzinna zaspokaja roszczenia osób, wobec których fundatora obciąża obowiązek alimentacyjny. Nie może to prowadzić do pokrzywdzenia beneficjenta, wobec którego na fundatorze ciąży obowiązek alimentacyjny.

Art. 41. W przypadku braku możliwości zaspokojenia beneficjentów w pełnej wysokości, w związku ze zobowiązaniami wobec osób trzecich, zarząd dokona miarkowania świadczeń, tak aby nie pokrzywdzić żadnego z beneficjentów. Bieg terminu spełnienia świadczeń co do pozostałej kwoty ulega zawieszeniu do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej.

Art. 42. 1. Prawa i obowiązki beneficjenta są niezbywalne. Nie dotyczy to istniejącej wierzytelności beneficjenta.

2. Zrzeczenie się uprawnień przez beneficjenta wymaga zachowania formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Zrzeczenie się wszystkich uprawnień przez beneficjenta jest równoznaczne ze zrzeczeniem się statusu beneficjenta.

Art. 43. 1. Beneficjent, który wbrew przepisom prawa lub postanowieniom statutu otrzymał świadczenie od fundacji rodzinnej, obowiązany jest do jego zwrotu. Członkowie zarządu, którzy ponoszą odpowiedzialność za takie świadczenie, odpowiadają za jego zwrot fundacji rodzinnej solidarnie z tym beneficjentem.

2. Zobowiązani nie mogą być zwolnieni od odpowiedzialności, o której mowa w ust. 1.

3. Roszczenia, o których mowa w ust. 1, przedawniają się z upływem trzech lat licząc od dnia wypłaty, z wyjątkiem roszczeń wobec beneficjenta, który wiedział o bezprawności otrzymanej wypłaty.

Art. 44. 1. Beneficjent ma prawo do uzyskania informacji o działalności fundacji rodzinnej osobiście lub przez upoważnioną przez siebie osobę, w szczególności do żądania:

1) wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej, w tym statutu, sprawozdań finansowych i ksiąg rachunkowych, oraz sporządzania z nich kopii i notatek,

2) przedstawienia wyjaśnień od zarządu

– z uwzględnieniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

2. Zarząd może odmówić beneficjentowi przedstawienia wyjaśnień, w tym dotyczących realizacji obowiązków zarządu, lub wglądu do dokumentów, jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że prawo to zostanie wykorzystane przez beneficjenta w celach sprzecznych z interesem i celem fundacji rodzinnej. Informacja o odmowie jest przekazywana beneficjentowi niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie miesiąca od dnia zażądania przez beneficjenta przedstawienia wyjaśnień lub wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej, o których mowa w ust. 1.

3. Odmowa, o której mowa w ust. 2, nie dotyczy dostępu do danych osobowych beneficjenta, który wystąpił z żądaniem przedstawienia wyjaśnień lub wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej.

4. Beneficjent, któremu odmówiono przedstawienia wyjaśnień lub wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej, albo który nie otrzymał wyjaśnień lub wglądu do dokumentów w ciągu miesiąca od dnia żądania, może złożyć wniosek do sądu rejestrowego o zobowiązanie zarządu fundacji rodzinnej do przedstawienia wyjaśnień lub udostępnienia dokumentów do wglądu.

5. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 i 4, przysługują beneficjentowi również po rozwiązaniu fundacji rodzinnej.

Rozdział 7

Organy fundacji rodzinnej

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 45. Organami fundacji rodzinnej są zarząd, rada nadzorcza oraz zgromadzenie beneficjentów.

Art. 46. Kadencję członka organu fundacji rodzinnej oblicza się w pełnych latach obrotowych, chyba że statut stanowi inaczej.

Art. 47. Zgodę na pełnienie funkcji członka organu fundacji rodzinnej wyraża się w formie pisemnej.

Art. 48. Jeżeli organ fundacji rodzinnej jest wieloosobowy, na przewodniczącym oraz na członkach tego organu spoczywa obowiązek należytego organizowania jego prac,

a w szczególności, gdy jest to konieczne, określenia w regulaminie sposobu organizacji i wykonywania czynności.

Art. 49. 1. Posiedzenie organu fundacji rodzinnej odbywa się w siedzibie fundacji rodzinnej, jeżeli statut nie wskazuje innego miejsca.

2. Posiedzenie organu fundacji rodzinnej może odbyć się również w innym miejscu, jeżeli wszyscy członkowie tego organu wyrażą na to zgodę.

Art. 50. 1. Udział w posiedzeniu organu fundacji rodzinnej można wziąć przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, chyba że statut stanowi inaczej.

2. Udział w posiedzeniu, o którym mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności:

- 1) transmisję obrad w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której członkowie organu fundacji rodzinnej mogą wypowiadać się w toku obrad, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad;
- 3) wykonywanie prawa głosu przed lub w czasie posiedzenia.

3. Uczestnictwo członków organu fundacji rodzinnej w posiedzeniu może podlegać jedynie wymogom i ograniczeniom, które są niezbędne do identyfikacji tych członków i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Szczegółowe zasady dotyczące sposobu uczestnictwa w posiedzeniu organu fundacji rodzinnej przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określa regulamin tego organu.

Art. 51. 1. Posiedzenie organu fundacji rodzinnej zwołuje przewodniczący tego organu, z własnej inicjatywy lub na wniosek członka tego organu, z zastrzeżeniem art. 72.

2. W zawiadomieniu o posiedzeniu organu fundacji rodzinnej należy oznaczyć dzień, godzinę i miejsce posiedzenia oraz proponowany porządek obrad.

3. Porządek obrad może zostać rozszerzony podczas posiedzenia, jeżeli żaden z członków organu fundacji rodzinnej biorących udział w posiedzeniu się temu nie sprzeciwi, chyba że statut stanowi inaczej.

4. Członek organu fundacji rodzinnej może żądać od przewodniczącego organu zwołania posiedzenia, podając proponowany porządek obrad, lub podjęcia określonej uchwały na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

5. Jeżeli przewodniczący organu fundacji rodzinnej nie zwoła posiedzenia albo nie zarządzi głosowania na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość na dzień przypadający w terminie dwóch tygodni od dnia

otrzymania żądania, wnioskodawca może samodzielnie zwołać posiedzenie, podając jego datę, godzinę i miejsce.

Art. 52. 1. Uchwała organu fundacji rodzinnej może zostać podjęta, jeżeli wszyscy członkowie tego organu zostali prawidłowo zawiadomieni o posiedzeniu albo o głosowaniu na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

2. Organ fundacji rodzinnej podejmuje uchwały, jeżeli w posiedzeniu albo głosowaniu na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość uczestniczyła co najmniej połowa jego członków, z zastrzeżeniem art. 74 ust. 1. Statut może przewidywać surowsze wymagania dotyczące kworum danego organu.

3. Członków organu fundacji rodzinnej uczestniczących w głosowaniu na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość uwzględnia się przy ustalaniu kworum.

4. Uchwały organu fundacji rodzinnej zapadają bezwzględną większością głosów, chyba że statut stanowi inaczej.

5. Uchwały organu fundacji rodzinnej są protokołowane. Protokół wymienia członków tego organu uczestniczących w głosowaniu oraz zawiera treść podjętych uchwał oraz wynik głosowania. Protokół podpisuje co najmniej członek organu fundacji rodzinnej prowadzący posiedzenie i osoba sporządzająca protokół.

Art. 53. Każdemu członkowi organu fundacji rodzinnej przysługuje jeden głos, chyba że statut stanowi inaczej.

Art. 54. 1. Głosowania organu fundacji rodzinnej są jawne.

2. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów fundacji rodzinnej, pociągnięcia ich do odpowiedzialności oraz w sprawach osobowych. Tajne głosowanie zarządza się ponadto na żądanie choćby jednego z członków organu fundacji rodzinnej uczestniczącego w głosowaniu.

Oddział 2

Zarząd

Art. 55. 1. Do zadań zarządu należy:

- 1) prowadzenie spraw fundacji rodzinnej oraz reprezentowanie jej;
- 2) realizacja celów fundacji rodzinnej określonych w statucie;

- 3) podejmowanie czynności związanych z zapewnieniem płynności finansowej i wypłacalności fundacji rodzinnej;
- 4) tworzenie, prowadzenie i aktualizowanie listy beneficjentów zgodnie z przepisami ustawy oraz zasadami zawartymi w statucie;
- 5) informowanie beneficjenta o przysługującym mu świadczeniu;
- 6) realizacja świadczenia przysługującego beneficjentowi.

2. Zarząd dokonuje przeglądu danych osobowych, o których mowa w art. 35 ust. 1 i 4, nie rzadziej niż raz w roku kalendarzowym w celu ustalenia niezbędności ich dalszego przechowywania. Zarząd niezwłocznie usuwa dane osobowe, których dalsze przechowywanie jest zbędne do zabezpieczenia praw lub interesów beneficjenta lub wykonywania obowiązków wynikających ze statutu.

Art. 56. 1. Członek zarządu powinien przy wykonywaniu swoich obowiązków dołożyć należytej staranności oraz dochować lojalności wobec fundacji rodzinnej.

2. Członek zarządu jest obowiązany do zachowania w poufności informacji uzyskanych w związku z pełnioną funkcją, w szczególności w zakresie danych osobowych beneficjentów, o którym mowa w art. 35 ust. 4.

3. Członek zarządu nie może ujawniać tajemnic fundacji rodzinnej także po wygaśnięciu mandatu.

4. Przez tajemnicę fundacji rodzinnej rozumie się w szczególności informacje dotyczące kierunku inwestowania, organizacyjne, lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, a także informacje dotyczące beneficjentów, które jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął, przy zachowaniu należytej staranności, działania w celu utrzymania tych informacji w poufności.

Art. 57. Zarząd składa się z jednego albo większej liczby członków.

Art. 58. 1. Do pełnienia funkcji członka zarządu może być powołana osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych.

2. Członkiem zarządu nie może być osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w art. 228–231 oraz w przepisach rozdziałów XXXIII–XXXVII ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855 i 2339).

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 2, ustaje z upływem piątego roku od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego, chyba że wcześniej nastąpiło zatarcie skazania.

4. W terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku, o którym mowa w ust. 2, skazany może złożyć wniosek do sądu, który wydał wyrok, o zwolnienie go z zakazu pełnienia funkcji w fundacji rodzinnej lub o skrócenie czasu obowiązywania zakazu. Nie dotyczy to przestępstw popełnionych umyślnie. Sąd rozstrzyga o wniosku, wydając postanowienie.

Art. 59. 1. Jeżeli zarząd jest wieloosobowy, wszyscy jego członkowie są obowiązani i uprawnieni do wspólnego prowadzenia spraw fundacji rodzinnej, chyba że statut stanowi inaczej.

2. Prawo członka zarządu do reprezentowania fundacji rodzinnej dotyczy wszystkich czynności sądowych i pozasądowych.

3. Prawa członka zarządu do reprezentowania fundacji rodzinnej nie można ograniczyć ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich.

Art. 60. 1. W przypadku gdy zarząd jest wieloosobowy, fundację rodzinną reprezentuje dwóch członków zarządu działających łącznie, chyba że statut stanowi inaczej.

2. Oświadczenia składane fundacji rodzinnej oraz doręczenia pism fundacji rodzinnej mogą być dokonywane wobec jednego członka zarządu.

Art. 61. Złożenie podpisów przez wszystkich członków zarządu pod dokumentem wystawionym przez fundację rodzinną jest wymagane tylko w przypadku, gdy ustawa lub statut tak stanowi.

Art. 62. 1. Członka zarządu powołuje się na trzyletnią kadencję, chyba że statut stanowi inaczej.

2. Członek zarządu może być powołany na kolejne kadencje.

3. O ile statut nie stanowi inaczej, powołania i odwołania członków zarządu dokonuje fundator, a po śmierci fundatora rada nadzorcza, jeżeli została ustanowiona. W przypadku śmierci fundatora i braku rady nadzorczej powołania i odwołania członków zarządu dokonuje zgromadzenie beneficjentów.

4. W przypadku gdy fundacja rodzinna jest ustanawiana w testamencie, fundator określa w nim osobę albo osoby, które zostaną powołane do pełnienia funkcji członka albo członków zarządu.

5. Mandat członka zarządu wygasa z chwilą:

- 1) upływu kadencji, na jaką został powołany;
- 2) odwołania;
- 3) śmierci;
- 4) rezygnacji z pełnienia funkcji.

6. Do złożenia rezygnacji przez członka zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu zlecenia przez przyjmującego zlecenie.

7. Członek zarządu może być odwołany w każdym czasie. Nie pozbawia go to roszczeń ze stosunku prawnego dotyczącego pełnienia funkcji członka zarządu.

8. Statut może zawierać inne postanowienia, w szczególności ograniczać prawo odwołania do ważnych powodów.

9. Były członek zarządu jest uprawniony i obowiązany do złożenia wyjaśnień w toku przygotowania sprawozdania finansowego, obejmujących okres pełnienia przez niego funkcji członka zarządu, oraz do udziału w zgromadzeniu beneficjentów zatwierdzającym sprawozdanie, o którym mowa w art. 73 pkt 1, chyba że uchwała zgromadzenia beneficjentów stanowi inaczej.

Art. 63. 1. Członkowie zarządu mogą pełnić swoje funkcje za wynagrodzeniem. Jeżeli nie umówiono się o wysokość wynagrodzenia, członkowie zarządu pełnią funkcję bez wynagrodzenia.

2. Członkom zarządu przysługuje zwrot kosztów związanych z udziałem w pracach zarządu.

Art. 64. 1. W umowie między fundacją rodzinną a członkiem zarządu oraz w sporze z nim, fundację rodzinną reprezentuje rada nadzorcza. W przypadku braku rady nadzorczej, fundację rodzinną reprezentuje pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia beneficjentów.

2. W przypadku gdy beneficjent jest zarazem członkiem zarządu, przepisu ust. 1 nie stosuje się. Czynność prawna między tym beneficjentem a reprezentowaną przez niego fundacją rodzinną wymaga formy aktu notarialnego. O każdorazowym dokonaniu takiej czynności prawnej notariusz zawiadamia sąd rejestrowy.

3. Wymogi określone w ust. 2 nie dotyczą realizacji świadczeń przysługujących beneficjentowi będącemu zarazem członkiem zarządu.

Oddział 3

Rada nadzorcza

Art. 65. 1. Fundator w statucie może ustanowić radę nadzorczą.

2. Jeżeli liczba beneficjentów przekracza dwadzieścia pięć osób, ustanowienie rady nadzorczej jest obowiązkowe.

Art. 66. 1. Rada nadzorcza pełni funkcje nadzorcze w stosunku do zarządu w zakresie przestrzegania prawa i postanowień zawartych w statucie.

2. Statut fundacji rodzinnej może rozszerzyć uprawnienia rady nadzorczej, w szczególności przewidywać, że zarząd jest obowiązany uzyskać zgodę rady nadzorczej przed dokonaniem określonych czynności.

3. Informacje, dokumenty, sprawozdania i wyjaśnienia przekazuje się radzie nadzorczej niezwłocznie, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia odpowiedniego żądania do zarządu lub osoby obowiązanej. Rada nadzorcza może ustalić dłuższy termin odpowiedzi na jej żądanie. Nie można ograniczać dostępu członków rady nadzorczej do żądanych przez nich informacji, dokumentów, sprawozdań lub wyjaśnień.

Art. 67. Rada nadzorcza składa się z jednego albo większej liczby członków.

Art. 68. Do członka rady nadzorczej stosuje się odpowiednio art. 56, art. 58, art. 62 ust. 5–8 i art. 63.

Art. 69. 1. Członka rady nadzorczej powołuje się na pięcioletnią kadencję, chyba że statut stanowi inaczej.

2. Członek rady nadzorczej może być powołany na kolejne kadencje.

3. O ile statut nie stanowi inaczej, powołania i odwołania członków rady nadzorczej dokonuje fundator, a po śmierci fundatora zgromadzenie beneficjentów.

4. W przypadku gdy fundacja rodzinna jest ustanawiana w testamencie, fundator może określić w nim osobę albo osoby, które zostaną powołane do pełnienia funkcji członka albo członków pierwszej rady nadzorczej.

Art. 70. Nie można pełnić jednocześnie funkcji członka zarządu i funkcji członka rady nadzorczej.

Oddział 4

Zgromadzenie beneficjentów

Art. 71. 1. Fundator w statucie ustanawia zgromadzenie beneficjentów.

2. Zgromadzenie beneficjentów tworzą beneficjenci, którym w statucie przyznano uprawnienie do uczestnictwa w nim.

3. Członek zgromadzenia beneficjentów powinien dołożyć należytej staranności przy wykonywaniu swoich obowiązków.

Art. 72. 1. Zgromadzenie beneficjentów zwołuje zarząd, chyba że statut stanowi inaczej.

2. W przypadku braku fundatora albo rady nadzorczej, jeśli z powodu rezygnacji członka zarządu żaden mandat w zarządzie nie byłby obsadzony, członek zarządu składa rezygnację członkom zgromadzenia beneficjentów, zwołując jednocześnie zgromadzenie beneficjentów. Zaproszenie na zgromadzenie beneficjentów zawiera także oświadczenie o rezygnacji członka zarządu. Rezygnacja jest skuteczna z dniem następującym po dniu, na który zwołano zgromadzenie beneficjentów.

3. W przypadku braku fundatora albo rady nadzorczej, jeśli w wyniku śmierci członka zarządu żaden mandat w zarządzie nie byłby obsadzony, każdy z beneficjentów może zwołać zgromadzenie beneficjentów.

4. Statut może określać przypadki, w których beneficjenci mogą żądać zwołań przez zarząd zgromadzenia beneficjentów. W żądaniu określa się proponowany porządek obrad zgromadzenia beneficjentów.

5. Beneficjent, który żądał zwołań zgromadzenia beneficjentów, ma wyłączne prawo odwołania tego zgromadzenia.

6. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia zarządowi żądania, o którym mowa w ust. 4, zgromadzenie beneficjentów nie zostanie zwołane z porządkiem obrad zgodnym z żądaniem, sąd rejestrowy może, po wezwaniu zarządu do złożenia oświadczenia, upoważnić do zwołania zgromadzenia beneficjentów beneficjenta występującego z żądaniem. Sąd rejestrowy wyznacza przewodniczącego tego zgromadzenia.

7. Zgromadzenie beneficjentów, o którym mowa w ust. 6, podejmuje uchwałę rozstrzygającą, czy koszty zwołania i odbycia zgromadzenia ma ponieść fundacja rodzinna. Beneficjent, na żądanie którego zostało zwołane zgromadzenie beneficjentów, może zwrócić się do sądu rejestrowego o zwolnienie z obowiązku pokrycia kosztów nałożonych uchwałą zgromadzenia beneficjentów.

8. W zawiadomieniach o zwołaniu zgromadzenia beneficjentów, o którym mowa w ust. 6, należy powołać się na postanowienie sądu rejestrowego.

Art. 73. Uchwały zgromadzenia beneficjentów wymaga:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej za poprzedni rok obrotowy;

- 2) udzielenie absolutorium członkom zarządu fundacji rodzinnej z wykonania przez nich obowiązków;
- 3) podział lub pokrycie wyniku finansowego netto;
- 4) wybór firmy audytorskiej, w przypadku gdy sprawozdanie finansowe, zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217, 2105 i 2106 oraz z 2022 r. poz. 1488), podlega badaniu;
- 5) inne sprawy wymienione w ustawie lub statucie.

Art. 74. 1. Jeżeli statut nie stanowi inaczej, zgromadzenie beneficjentów jest ważne bez względu na liczbę reprezentowanych na nim głosów.

2. Zgromadzenie beneficjentów podejmuje uchwały o powołaniu lub odwołaniu członków zarządu lub rady nadzorczej, jeżeli w posiedzeniu albo głosowaniu na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość uczestniczyła co najmniej połowa jego członków.

Art. 75. 1. Beneficjent może uczestniczyć w zgromadzeniu beneficjentów i wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

2. Pełnomocnictwo do uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów i wykonywania prawa głosu wymaga formy dokumentowej pod rygorem nieważności. Kopię pełnomocnictwa dołącza się do protokołu z posiedzenia zgromadzenia beneficjentów. Zarząd podejmuje odpowiednie działania służące identyfikacji beneficjenta i pełnomocnika, proporcjonalne do celu w zakresie weryfikacji ważności pełnomocnictwa.

Rozdział 8

Odpowiedzialność cywilnoprawna

Art. 76. 1. Członek zarządu, członek rady nadzorczej oraz likwidator odpowiada wobec fundacji rodzinnej za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu, chyba że nie ponosi winy.

2. Członek zarządu, członek rady nadzorczej oraz likwidator nie narusza obowiązku dołożenia należytej staranności, jeżeli postępując w sposób lojalny wobec fundacji rodzinnej, działa w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, w tym na podstawie informacji, analiz i opinii, które powinny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu starannej oceny.

Art. 77. Jeżeli szkodę wyrządziło kilka osób wspólnie, odpowiadają za szkodę solidarnie.

Rozdział 9

Audyt

Art. 78. 1. Firma audytorska albo zespół audytorów wyznaczony przez zgromadzenie beneficjentów dokonuje audytu w zakresie zarządzania aktywami fundacji rodzinnej, zaciągania i spełniania zobowiązań oraz zobowiązań publicznoprawnych, pod kątem prawidłowości, rzetelności oraz zgodności z prawem, celem oraz dokumentami fundacji rodzinnej.

2. W skład zespołu audytorów wchodzi biegły rewident, doradca podatkowy, adwokat lub radca prawny.

Art. 79. Audytu może dokonywać osoba, która w okresie nim objętym i w jego trakcie:

- 1) jest niezależna od danej fundacji rodzinnej;
- 2) nie brała i nie bierze udziału w procesie podejmowania decyzji przez fundację rodzinną;
- 3) nie świadczyła i nie świadczy czynności rewizji finansowej lub doradztwa na rzecz fundacji rodzinnej.

Art. 80. 1. Audyt przeprowadza się co najmniej raz w ciągu czterech lat funkcjonowania fundacji rodzinnej.

2. Audyt przeprowadza się także w terminie badania sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Art. 81. Firma audytorska i członek zespołu audytorów ma prawo żądania od zarządu dokumentów fundacji rodzinnej, w tym aktualnej listy beneficjentów.

Art. 82. 1. Audyt kończy się sporządzeniem raportu, który przekazywany jest zarządowi.

2. Zarząd przedstawia raport radzie nadzorczej, a jeżeli nie została ustanowiona, zgromadzeniu beneficjentów, na najbliższym posiedzeniu.

Rozdział 10

Kontrola sądowa i obowiązek informacyjny

Art. 83. 1. Fundator, beneficjent lub członek organu fundacji rodzinnej może wytoczyć przeciwko fundacji rodzinnej powództwo o uchylenie uchwały organu fundacji rodzinnej sprzecznej z jej statutem oraz celem fundacji rodzinnej.

2. Powództwo, o którym mowa w ust. 1, może zostać wniesione w terminie miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, jednak nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały.

Art. 84. 1. Fundator, beneficjent lub członek organu fundacji rodzinnej może wytoczyć przeciwko fundacji rodzinnej powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały organu fundacji rodzinnej sprzecznej z ustawą. Przepisu art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.⁴⁾) nie stosuje się.

2. Prawo do wniesienia powództwa wygasa z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym uprawniony powziął wiadomość o uchwale, nie później jednak niż z upływem dwóch lat od dnia powzięcia uchwały.

Art. 85. Na żądanie organu Krajowej Administracji Skarbowej fundacja rodzinna przekazuje, w terminie wyznaczonym przez organ Krajowej Administracji Skarbowej, nie krótszym niż 14 dni od dnia doręczenia żądania, informacje znajdujące się na liście beneficjentów, spis majątku, o którym mowa w art. 29 ust. 1, oraz informacje o świadczeniach lub mieniu przekazanym w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, w tym ich rodzaju, wysokości, terminie i sposobie ich spełnienia. W żądaniu organ Krajowej Administracji Skarbowej określa okres, za jaki informacje mają być przekazane.

Rozdział 11

Rozwiązanie i likwidacja fundacji rodzinnej

Art. 86. Fundacja rodzinna ulega rozwiązaniu w przypadku, gdy:

- 1) zaszły okoliczności wskazane w statucie, w szczególności upłynął okres, na jaki fundacja rodzinna została powołana, zrealizowany został cel fundacji rodzinnej, brak jest możliwości dalszej realizacji celu fundacji rodzinnej lub jego realizacja wiąże się z nadmiernymi trudnościami, a usunięcie przeszkód nie może nastąpić bez konieczności poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów;
- 2) jest zarządzana w sposób oczywiście sprzeczny z jej celem lub interesami beneficjentów;
- 3) z ważnych powodów kontynuowanie działalności fundacji rodzinnej jest niecelowe;
- 4) zakończone zostało postępowanie upadłościowe fundacji rodzinnej prowadzącej działalność gospodarczą;

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371, 1692, 1855, 1967, 2127, 2140, 2180 i 2339.

5) zaszły okoliczności, o których mowa w art. 103.

Art. 87. Sąd rejestrowy, wyznaczając odpowiedni termin, może wezwać zarząd do usunięcia naruszeń, o których mowa w art. 86 pkt 2, pod rygorem zastosowania grzywny przewidzianej w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń niepieniężnych. W przypadku niewykonania obowiązków w terminie sąd rejestrowy nakłada grzywnę na obowiązanych. Przepisu art. 1053 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego nie stosuje się.

Art. 88. 1. W przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 86:

- 1) pkt 1 – rozwiązanie fundacji rodzinnej następuje na podstawie uchwały zarządu;
- 2) pkt 3 – rozwiązanie fundacji rodzinnej następuje na podstawie jednomyślnej uchwały zgromadzenia beneficjentów;
- 3) pkt 1–3 – sąd rejestrowy orzeka o rozwiązaniu fundacji rodzinnej na wniosek beneficjenta lub z urzędu, po przeprowadzeniu rozprawy, w szczególności gdy pomimo zastosowania grzywny, o której mowa w art. 87, zarząd nie usunie naruszeń w terminie wyznaczonym przez sąd.

2. W przypadku gdy wymagana jest zgoda beneficjentów na rozwiązanie fundacji rodzinnej, wyrażenie zgody przez małoletniego beneficjenta wymaga zezwolenia sądu opiekuńczego.

Art. 89. Rozwiązanie fundacji rodzinnej następuje po przeprowadzeniu likwidacji, z chwilą wykreślenia fundacji rodzinnej z rejestru.

Art. 90. 1. Otwarcie likwidacji następuje z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o rozwiązaniu fundacji rodzinnej przez sąd albo powzięcia przez zarząd albo zgromadzenie beneficjentów uchwały o rozwiązaniu fundacji rodzinnej.

2. Likwidację prowadzi się pod nazwą fundacji rodzinnej z dodaniem oznaczenia „w likwidacji”.

3. W czasie prowadzenia likwidacji fundacja rodzinna zachowuje osobowość prawną.

Art. 91. 1. Do fundacji rodzinnej w okresie likwidacji stosuje się przepisy dotyczące organów fundacji rodzinnej, praw i obowiązków beneficjentów oraz inne przepisy ustawy, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej lub z celu likwidacji nie wynika co innego.

2. W okresie likwidacji nie przekazuje się świadczenia beneficjentowi, nawet częściowo, ani nie dokonuje się podziału majątku fundacji rodzinnej przed spłaceniem wszystkich zobowiązań wobec osoby innej niż beneficjent.

Art. 92. 1. Likwidatorami fundacji rodzinnej są członkowie zarządu albo osoby wyznaczone przez sąd rejestrowy.

2. Otwarcie likwidacji, imiona i nazwiska likwidatorów oraz ich adresy albo adresy do doręczeń albo adresy do doręczeń elektronicznych, sposób reprezentacji fundacji rodzinnej przez likwidatorów i wszelkie zmiany w tym zakresie podlegają zgłoszeniu do sądu rejestrowego, także w przypadku gdy nie nastąpiła zmiana w dotychczasowej reprezentacji fundacji rodzinnej. Każdy likwidator ma prawo i obowiązek dokonania tego zgłoszenia.

3. Wpis likwidatorów ustanowionych przez sąd rejestrowy i wykreślenie likwidatorów odwołanych przez sąd rejestrowy następuje z urzędu.

4. Sąd rejestrowy, który ustanowił likwidatorów, określa wysokość ich wynagrodzenia.

5. W przypadku uchylenia likwidacji likwidatorzy zgłaszają tę okoliczność do sądu rejestrowego w celu wpisania do rejestru fundacji rodzinnych.

Art. 93. 1. Do likwidatorów stosuje się przepisy dotyczące członków zarządu, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.

2. Likwidatorzy mają prawo prowadzenia spraw oraz reprezentowania fundacji rodzinnej.

3. Sposób reprezentacji fundacji rodzinnej w okresie likwidacji określa się w statucie, uchwale zgromadzenia beneficjentów albo orzeczeniu sądu. W każdym przypadku sąd może zmienić sposób reprezentacji fundacji rodzinnej w okresie likwidacji.

4. Ograniczenia kompetencji likwidatorów nie mają skutku prawnego wobec osób trzecich.

5. Wobec osób trzecich działających w dobrej wierze czynności podjęte przez likwidatorów uważa się za czynności likwidacyjne.

Art. 94. Likwidatorzy ogłaszają jednokrotnie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o otwarciu likwidacji, wzywając wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia.

Art. 95. 1. Likwidatorzy sporządzają bilans otwarcia likwidacji. Bilans ten likwidatorzy składają zgromadzeniu beneficjentów do zatwierdzenia.

2. Likwidatorzy po upływie każdego roku obrotowego składają zgromadzeniu beneficjentów sprawozdanie ze swej działalności oraz sprawozdanie finansowe.

3. Do bilansu likwidacyjnego należy przyjąć wszystkie składniki aktywów według ich wartości zbywczej.

Art. 96. 1. Likwidatorzy mają obowiązek zakończyć interesy bieżące fundacji rodzinnej, ściągnąć wierzytelności oraz wypełnić zobowiązania fundacji rodzinnej (czynności likwidacyjne). Nowe interesy mogą podejmować tylko wówczas, gdy to jest potrzebne do ukończenia spraw w toku. Nieruchomości zbywa się w drodze publicznej licytacji, a z wolnej ręki jedynie na mocy uchwały zgromadzenia beneficjentów i po cenie nie niższej od uchwalonej przez zgromadzenie beneficjentów.

2. W stosunku wewnętrznym likwidatorzy są obowiązani stosować się do uchwał zgromadzenia beneficjentów. Zasady tej nie stosuje się do likwidatorów ustanowionych przez sąd rejestrowy.

Art. 97. Sumy potrzebne do zaspokojenia lub zabezpieczenia znanych fundacji rodzinnej wierzycieli, którzy się nie zgłosili lub których wierzytelności nie są wymagalne albo są sporne, składa się do depozytu sądowego.

Art. 98. Wydanie majątku pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli innych niż fundator, beneficjenci albo spadkobiercy fundatora uprawnieni do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej nie może nastąpić przed upływem roku od dnia ostatniego ogłoszenia o otwarciu likwidacji i wezwaniu wierzycieli.

Art. 99. 1. Wierzyciele fundacji rodzinnej, którzy nie zgłosili swoich roszczeń we właściwym terminie ani nie byli znani fundacji rodzinnej, mogą żądać zaspokojenia swoich należności z majątku fundacji rodzinnej jeszcze niepodzielonego.

2. Fundator, beneficjenci albo spadkobiercy fundatora, którzy po upływie terminu określonego w art. 98, otrzymali w dobrej wierze przypadającą na nich część majątku fundacji rodzinnej, nie są obowiązani do jej zwrotu celem pokrycia należności wierzycieli.

Art. 100. 1. Po zatwierdzeniu przez zgromadzenie beneficjentów sprawozdania finansowego na dzień poprzedzający wydanie majątku pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli (sprawozdanie likwidacyjne) i po zakończeniu likwidacji, likwidatorzy powinni ogłosić w siedzibie fundacji rodzinnej to sprawozdanie i złożyć je sądowi rejestrowemu, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o wykreślenie fundacji rodzinnej z rejestru.

2. Jeżeli zgromadzenie beneficjentów zwołane w celu zatwierdzenia sprawozdania nie odbyło się z powodu braku kworum, likwidatorzy mogą wykonać czynności, o których mowa w ust. 1, bez zatwierdzenia sprawozdania likwidacyjnego.

3. Księgi i dokumenty rozwiązanej fundacji rodzinnej oddaje się na przechowanie osobie wskazanej w statucie lub uchwale zgromadzenia beneficjentów. W braku takiego wskazania, przechowawcę wyznacza sąd rejestrowy.

4. Z upoważnienia sądu rejestrowego beneficjenci i osoby mające w tym interes prawny mogą przeglądać księgi i dokumenty.

Art. 101. 1. Jeżeli fundacja rodzinna jest rozwiązywana za życia fundatora, fundator jest wyłącznie uprawnionym do otrzymania mienia pozostałego w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, chyba że statut stanowi inaczej, w szczególności określa beneficjentów uprawnionych do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

2. W przypadku, gdy fundacja rodzinna ma więcej niż jednego fundatora, podział mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej jest dokonywany proporcjonalnie do wartości mienia wniesionego przez fundatora, jego małżonka, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo, w stosunku do wartości mienia wniesionego przez wszystkich fundatorów, ich małżonków, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo, chyba że statut stanowi inaczej.

3. W przypadku gdy do fundacji rodzinnej mienie wniósł wspólny zstępny, wstępny albo rodzeństwo więcej niż jednego fundatora, mienie uważa się za wniesione przez wszystkich tych fundatorów w równych częściach, chyba że statut stanowi inaczej.

4. W przypadku śmierci fundatora i braku beneficjenta uprawnionego do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, mienie to przypada spadkobiercom fundatora.

Art. 102. 1. Osoba, o której mowa w art. 101, ponosi odpowiedzialność z nabytego mienia za zobowiązania fundacji rodzinnej wykreślonej z rejestru fundacji rodzinnych.

2. Odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1, ogranicza się do wartości nabytego mienia według stanu z chwili nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela.

Art. 103. 1. Sąd rejestrowy wszczyna z urzędu postępowanie o rozwiązanie fundacji rodzinnej wpisanej do rejestru fundacji rodzinnych bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, w przypadku gdy:

1) oddalając wniosek o ogłoszenie upadłości lub umarżając postępowanie upadłościowe fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą, sąd upadłościowy stwierdzi, że

zgromadzony w sprawie materiału daje podstawę do jej rozwiązania bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego;

- 2) oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości lub umorzono postępowanie upadłościowe fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą z tego powodu, że jej majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania;
- 3) wydano postanowienie o odstąpieniu od postępowania przymuszającego lub jego umorzeniu;
- 4) mimo wezwania sądu rejestrowego nie złożono rocznych sprawozdań finansowych za dwa kolejne lata obrotowe;
- 5) mimo dwukrotnego wezwania sądu rejestrowego nie zostały złożone wnioski o wpis do rejestru fundacji rodzinnych lub dokumenty, których złożenie jest obowiązkowe;
- 6) nie został wniesiony fundusz założycielski w ciągu dwóch lat od wpisania do rejestru fundacji rodzinnych – w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie.

2. W toku postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego sąd rejestrowy bada, czy fundacja rodzinna posiada zbywalny majątek i czy faktycznie prowadzi działalność.

Art. 104. 1. Sąd rejestrowy zawiadamia fundację rodzinną o wszczęciu postępowania o rozwiązanie bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, wzywając ją do wykazania w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, z pouczeniem o skutkach braku odpowiedzi na wezwanie sądu, że faktycznie prowadzi działalność i że posiada majątek, ze wskazaniem jego składników, a w przypadku, o którym mowa w art. 103 ust. 1 pkt 6, do wykazania, że został wniesiony fundusz założycielski.

2. Sąd rejestrowy ogłasza o wszczęciu postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. W przypadku braku organu uprawnionego do reprezentacji lub aktualnego adresu fundacji rodzinnej ogłoszenie zastępuje zawiadomienie o wszczęciu postępowania.

3. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego zawiera:

- 1) nazwę sądu rejestrowego prowadzącego postępowanie, nazwę fundacji rodzinnej, numer w rejestrze fundacji rodzinnych, ostatni ujawniony w rejestrze fundacji rodzinnych adres siedziby oraz informację o celu prowadzonego postępowania;
- 2) wezwanie skierowane do wszystkich osób, których uzasadniony interes mógłby sprzeciwiać się rozwiązaniu fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania

likwidacyjnego i jej wykreśleniu z rejestru fundacji rodzinnych, do zgłaszania okoliczności przemawiających przeciwko rozwiązaniu w terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia;

3) pouczenie, że w przypadku stwierdzenia, że fundacja rodzinna nie posiada zbywalnego majątku i faktycznie nie prowadzi działalności, sąd rejestrowy może orzec o jej rozwiązaniu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i zarządzić jej wykreślenie z rejestru fundacji rodzinnych.

4. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego zamieszcza się w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Sąd rejestrowy może zarządzić zamieszczenie ogłoszenia także w dzienniku lub czasopiśmie oraz podać je do publicznej wiadomości w inny sposób, taki jaki uzna za odpowiedni.

5. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, zamieszczane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, nie podlega opłacie.

Art. 105. W toku postępowania o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego sąd rejestrowy może zwrócić się o udzielenie informacji niezbędnych do ustalenia, czy fundacja rodzinna posiada zbywalny majątek i czy faktycznie prowadzi działalność, do organów podatkowych, organów prowadzących rejestry i ewidencje publiczne lub innych organów administracji publicznej oraz do organizacji społecznych.

Art. 106. 1. W przypadku ustalenia przez sąd rejestrowy w postępowaniu o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, że fundacja rodzinna nie posiada zbywalnego majątku i faktycznie nie prowadzi działalności, albo że w terminie dwóch lat od wpisania do rejestru nie został wniesiony fundusz założycielski, sąd rejestrowy orzeka o rozwiązaniu fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i zarządza jej wykreślenie z rejestru fundacji rodzinnych.

2. Istnienie niezaspokojonych zobowiązań ciążących na fundacji rodzinnej lub nieściągalnych wierzytelności nie wyłącza możliwości orzeczenia o jej rozwiązaniu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

3. Sąd rejestrowy umarza postępowanie o rozwiązanie fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego w przypadku ustalenia, że:

1) fundacja rodzinna posiada zbywalny majątek lub faktycznie prowadzi działalność lub

- 2) został wniesiony fundusz założycielski fundacji rodzinnej ustanowionej w testamencie lub
- 3) poweźmie wiadomość, że zachodzą inne istotne okoliczności przemawiające przeciwko jej rozwiązaniu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, w tym w szczególności uzasadnione interesem wierzyciela.

4. Sąd rejestrowy ogłasza w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o rozwiązaniu fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i wykreśleniu z rejestru fundacji rodzinnych.

5. Ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym o rozwiązaniu fundacji rodzinnej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i jej wykreśleniu z rejestru fundacji rodzinnych, nie podlega opłacie.

Art. 107. 1. W przypadku upadłości fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą, jej rozwiązanie następuje po zakończeniu postępowania upadłościowego, z chwilą wykreślenia z rejestru fundacji rodzinnych. Wniosek o wykreślenie z rejestru fundacji rodzinnych składa syndyk.

2. Fundacja rodzinna nie ulega rozwiązaniu, w przypadku gdy postępowanie upadłościowe zostało zakończone w wyniku zaspokojenia wszystkich wierzycieli w całości lub zatwierdzenia układu albo gdy postępowanie upadłościowe zostało uchylone lub umorzone.

3. O rozwiązaniu fundacji rodzinnej likwidatorzy lub syndyk zawiadamiają właściwy urząd skarbowy, przekazując odpis sprawozdania likwidacyjnego oraz zawiadamiają inne organy i instytucje określone w odrębnych przepisach, przekazując im, w przypadku zgłoszenia takiego żądania, odpis sprawozdania likwidacyjnego.

Rozdział 12

Rejestr fundacji rodzinnych

Art. 108. Fundacja rodzinna podlega wpisowi do rejestru fundacji rodzinnych.

Art. 109. 1. Rejestr fundacji rodzinnych jest jawny.

2. Każdy ma prawo otrzymać poświadczony odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z rejestru fundacji rodzinnych.

Art. 110. Skarb Państwa oraz instytucje państwowe, których zadaniem nie jest prowadzenie działalności gospodarczej, nie ponoszą opłat za poświadczony odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z rejestru fundacji rodzinnych.

Art. 111. 1. Dla każdej fundacji rodzinnej prowadzi się odrębne akta rejestrowe obejmujące akta postępowań prowadzonych przez sąd rejestrowy.

2. Akta rejestrowe może przeglądać, w obecności pracownika sądu, fundator, członek organu fundacji rodzinnej, beneficjent fundacji rodzinnej oraz osoba mająca interes prawny.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do wydawania zaświadczeń, odpisów i wyciągów z akt rejestrowych.

Art. 112. 1. Fundator zgłasza ustanowienie fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych.

2. W przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie, zgłoszenia fundacji rodzinnej do rejestru dokonuje zarząd. Zgłoszenie fundacji rodzinnej do rejestru podpisują wszyscy członkowie zarządu.

3. Zgłoszenie fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę oraz adres fundacji rodzinnej;
- 2) wysokość funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej;
- 3) imiona i nazwiska, numery PESEL członków zarządu, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, a także sposób reprezentowania fundacji rodzinnej;
- 4) imiona i nazwiska, numery PESEL członków rady nadzorczej, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, jeśli w fundacji rodzinnej ustanawia się radę nadzorczą;
- 5) imiona i nazwiska, numery PESEL beneficjentów będących osobami fizycznymi wchodzącymi w skład zgromadzenia beneficjentów, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, a w przypadku gdy beneficjentem jest podmiot inny niż osoba fizyczna – nazwę lub firmę oraz numer identyfikacyjny REGON, a jeżeli podmiot ten jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym – także jego numer w tym rejestrze;
- 6) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony.

4. Do zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, dołącza się:

- 1) akt założycielski fundacji rodzinnej albo protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu, w którym ustanowiono fundację rodzinną;
- 2) statut fundacji rodzinnej;
- 3) oświadczenie fundatora o wniesieniu mienia na pokrycie funduszu założycielskiego w kwocie określonej w statucie, a w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej

w testamencie – oświadczenie członków zarządu, że fundusz założycielski zostanie wniesiony w ciągu dwóch lat od wpisania do rejestru fundacji rodzinnych;

- 4) dowód ustanowienia organów fundacji rodzinnej, z wyszczególnieniem ich składu osobowego, jeżeli skład organów fundacji rodzinnej nie wynika z jej statutu oraz zgody na pełnienie funkcji członka organu fundacji rodzinnej.

Art. 113. W postępowaniu przed sądem rejestrowym stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 114. 1. Sąd rejestrowy bada, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa.

2. Sąd rejestrowy bada, czy dane wskazane we wniosku o wpis do rejestru fundacji rodzinnych w zakresie imion, nazwisk, numerów PESEL, nazw lub firm, NIP oraz numeru identyfikacyjnego REGON są prawdziwe. W pozostałym zakresie sąd rejestrowy bada, czy zgłoszone dane są zgodne z rzeczywistym stanem, jeżeli ma w tym względzie uzasadnione wątpliwości.

Art. 115. 1. W rejestrze fundacji rodzinnych dla każdej fundacji rodzinnej wpisuje się:

- 1) numer, pod którym fundacja rodzinna jest wpisana do rejestru fundacji rodzinnych;
- 2) nazwę;
- 3) siedzibę i adres, a jeżeli fundacja rodzinna posiada jednostki terenowe – także ich siedziby i adresy;
- 4) NIP albo informację o jego unieważnieniu lub uchyleniu;
- 5) w przypadku gdy fundacja rodzinna je posiada – adres strony internetowej, adres poczty elektronicznej oraz adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569 i 1002), wpisany do bazy adresów elektronicznych;
- 6) numer identyfikacyjny REGON;
- 7) wysokość funduszu założycielskiego;
- 8) dane, o których mowa w art. 116 pkt 1, oraz adresy do doręczeń członków zarządu oraz sposób reprezentacji fundacji rodzinnej;
- 9) dane, o których mowa w art. 116 pkt 1, oraz adresy do doręczeń pełnomocników, którym udzielono pełnomocnictwa ogólnego do reprezentowania fundacji rodzinnej;

- 10) dane, o których mowa w art. 116 pkt 1, oraz adresy do doręczeń członków rady nadzorczej, jeżeli ustanowiono radę nadzorczą;
- 11) dane, o których mowa w art. 116 pkt 1 lub 2, oraz adresy do doręczeń członków zgromadzenia beneficjentów;
- 12) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony;
- 13) informacje o statucie oraz wzmiankę o jego zmianie;
- 14) informację o wykonywanej działalności gospodarczej, o ile jest wykonywana;
- 15) wzmiankę o złożeniu rocznego sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej z oznaczeniem daty jego złożenia i roku obrotowego;
- 16) wzmiankę o złożeniu sprawozdania z badania, jeżeli sprawozdanie podlegało obowiązkowi badania przez firmę audytorską, na podstawie przepisów o rachunkowości;
- 17) wzmiankę o złożeniu uchwały o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale lub pokryciu wyniku finansowego netto;
- 18) informację o dniu kończącym rok obrotowy;
- 19) wzmiankę o powołaniu i odwołaniu kuratora i dane, o których mowa w art. 116 pkt 1, tego kuratora;
- 20) informacje o otwarciu i zakończeniu likwidacji, ustanowieniu zarządu i zarządu komisarycznego;
- 21) dane, o których mowa w art. 116 pkt 1, likwidatora, zarządcy oraz zarządcy komisarycznego oraz sposób reprezentacji fundacji rodzinnej w likwidacji;
- 22) informację o rozwiązaniu fundacji rodzinnej;
- 23) informacje o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego, o ogłoszeniu upadłości fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą, o ukończeniu tych postępowań lub o uchyleniu układu, dane, o których mowa w art. 116 pkt 1 lub 2, zarządcy przymusowego, syndyka, nadzorca sądowego, zarządcy, zarządcy zagranicznego oraz osób powołanych w toku postępowania restrukturyzacyjnego albo upadłościowego do reprezentowania dłużnika albo upadłego (reprezentant dłużnika albo upadłego lub przedstawiciel dłużnika albo upadłego).

2. Wpisem do rejestru fundacji rodzinnych jest również wykreślenie.

3. Wpis do rejestru fundacji rodzinnych jest dokonywany na wniosek, chyba że przepis szczególny przewiduje wpis z urzędu.

4. Wpisu zmiany nazwy fundacji rodzinnej dotyczącego dodania do nazwy oznaczenia „w upadłości” oraz wpisów danych, o których mowa w ust. 1 pkt 19 i 20, dokonuje się z urzędu.

5. Wpisów danych, o których mowa w ust. 1 pkt 20 i 21, dokonuje się z urzędu, jeżeli likwidatora ustanowiono z urzędu.

6. Postanowienia w przedmiocie wpisów, o których mowa w ust. 4, nie wymagają doręczenia i nie podlegają zaskarżeniu.

Art. 116. Ilekroć do rejestru fundacji rodzinnych wpisuje się:

- 1) osobę fizyczną – zamieszcza się nazwisko i imiona oraz numer PESEL, a w przypadku gdy osoba, której dane umieszcza się w rejestrze fundacji rodzinnych, nie ma obowiązku posiadania tego numeru – datę urodzenia;
- 2) inny podmiot niż określony w pkt 1 – zamieszcza się nazwę lub firmę, NIP oraz numer identyfikacyjny REGON, a jeżeli podmiot jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym – także jego numer w tym rejestrze;
- 3) siedzibę i adres podmiotu – zamieszcza się dane obejmujące: województwo, powiat, gminę, miejscowość, ulicę, numer budynku lub lokalu, miejscowość poczty zgodnie z krajowym rejestrem urzędowym podziału terytorialnego kraju.

Art. 117. 1. Wniosek o wpis w rejestrze składa się na urzędowym formularzu.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory, sposób i miejsca udostępniania urzędowych formularzy, mając na uwadze wymagania przewidziane dla pism procesowych oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i pewności obrotu gospodarczego.

Art. 118. 1. Do wniosku o wpis osób reprezentujących podmiot wpisany do rejestru fundacji rodzinnych, likwidatorów i pełnomocników należy dołączyć oświadczenia tych osób obejmujące zgodę na ich powołanie oraz ich adresy do doręczeń. Wymogu dołączenia oświadczenia obejmującego zgodę nie stosuje się, jeżeli wniosek o wpis jest podpisany przez osobę, która podlega wpisowi albo która udzieliła pełnomocnictwa do złożenia wniosku o wpis, albo której zgoda jest wyrażona w protokole z posiedzenia organu fundacji rodzinnej powołującego daną osobę lub w statucie fundacji rodzinnej. Jeżeli adres do doręczeń osób, o których mowa w zdaniu pierwszym, znajduje się poza obszarem Unii Europejskiej, należy wskazać pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Każdorazową zmianę adresu do doręczeń osób, o których mowa w ust. 1, lub danych pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej, należy niezwłocznie zgłosić sądowi rejestrowemu, załączając oświadczenie, o którym mowa w ust. 1. Zgłoszenia dokonuje fundacja rodzinna albo osoby, o których mowa w ust. 1. Do chwili zgłoszenia zmiany adresu

doręczeń dokonuje się na adres zgłoszony do akt rejestrowych. Zgłoszenie zmian nie podlega opłacie sądowej.

3. Do zgłoszenia fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych należy dołączyć listę obejmującą nazwisko i imię oraz adres do doręczeń fundatora, o ile jest uprawniony do powołania zarządu. Każdorazową zmianę adresu do doręczeń fundatora należy zgłosić sądowi rejestrowemu.

Art. 119. 1. Wpis do rejestru fundacji rodzinnych polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego niezwłocznie po jego wydaniu.

2. Wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w rejestrze fundacji rodzinnych.

3. W sprawach, w których postanowienia sądu rejestrowego są skuteczne lub wykonalne z chwilą uprawomocnienia, wraz z wpisem, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się wzmiankę o jego nieprawomocności.

4. W sprawach, o których mowa w ust. 3, datę uprawomocnienia wpisuje się z urzędu.

Art. 120. 1. Fundacja rodzinna niezwłocznie zgłasza do sądu rejestrowego dane określone w art. 115 ust. 1 pkt 2–18 i 20–23, a także ich zmiany, nie później niż w terminie 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, niezależnie od obowiązków wynikających z odrębnych przepisów, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

2. Do wniosku dotyczącego zmiany statutu fundacji rodzinnej dołącza się tekst jednolity statutu, z uwzględnieniem wprowadzonych zmian. Do tekstu jednolitego nie stosuje się przepisów o formie czynności prawnych.

Art. 121. 1. Dane zawarte w rejestrze fundacji rodzinnych nie mogą być z niego usunięte, chyba że ustawa stanowi inaczej.

2. Jeżeli okaże się, że w rejestrze fundacji rodzinnych znajduje się wpis zawierający oczywiste błędy lub niezgodności z treścią postanowienia sądu, sąd rejestrowy z urzędu sprostuje wpis.

3. Jeżeli w rejestrze fundacji rodzinnych są zamieszczone dane niedopuszczalne ze względu na obowiązujące przepisy prawa, sąd rejestrowy, po wysłuchaniu zainteresowanych osób na posiedzeniu lub po wezwaniu do złożenia oświadczenia pisemnego, wykreśla je z urzędu.

4. W przypadkach uzasadnionych bezpieczeństwem obrotu sąd rejestrowy może dokonać z urzędu wykreślenia danych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy lub wpisu danych

odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, jeżeli dokumenty stanowiące podstawę wpisu lub wykreślenia znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne.

Art. 122. 1. Domniemywa się, że dane wpisane do rejestru fundacji rodzinnych są prawdziwe.

2. Jeżeli dane wpisano do rejestru fundacji rodzinnych niezgodnie ze zgłoszeniem fundacji rodzinnej lub bez tego zgłoszenia, fundacja ta nie może zasłaniać się wobec osoby trzeciej działającej w dobrej wierze zarzutem, że dane te nie są prawdziwe, jeżeli zaniedbała wystąpić niezwłocznie z wnioskiem o sprostowanie, uzupełnienie lub wykreślenie wpisu.

3. Nikt nie może zasłaniać się nieznajomością treści wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych, chyba że mimo zachowania należytej staranności nie mógł wiedzieć o wpisie.

4. Fundacja rodzinna ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną zgłoszeniem do rejestru fundacji rodzinnych nieprawdziwych danych, jeżeli podlegały obowiązkowi wpisu na jej wniosek, a także niezgłoszeniem danych podlegających obowiązkowi wpisu do tego rejestru w ustawowym terminie, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Art. 123. Organy administracji rządowej i samorządowej, sądy, banki, komornicy i notariusze są obowiązani niezwłocznie informować sąd rejestrowy o zdarzeniach, które podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru fundacji rodzinnych z urzędu. Jednocześnie powinni wskazać aktualne dane niezbędne dla dokonania wpisu w tym rejestrze.

Art. 124. 1. W przypadku uchylecia postanowienia sądu rejestrowego zarządzającego wpis, sąd rejestrowy z urzędu zarządza jego wykreślenie z rejestru fundacji rodzinnych.

2. W przypadku zmiany postanowienia sądu rejestrowego zarządzającego dokonanie wpisu, sąd rejestrowy z urzędu zarządza odpowiednią zmianę tego wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych.

Art. 125. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia rejestru fundacji rodzinnych, szczegółową treść wpisów w tym rejestrze oraz tryb i sposób udzielania informacji z rejestru, mając na względzie konieczność zapewnienia zgodności danych ujawnionych w rejestrze ze stanem faktycznym i prawnym oraz zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony danych gromadzonych w rejestrze fundacji rodzinnych.

Rozdział 13

Przepis karny

Art. 126. 1. Kto będąc uprawnionym do prowadzenia spraw fundacji rodzinnej samodzielnie lub łącznie z innymi osobami lub do jej reprezentowania nie wykonuje obowiązku, o którym mowa w art. 85

podlega grzywnie od 240 stawek dziennych.

2. Tej samej karze podlega ten, kto utrudnia lub udaremnia wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 85.

3. Kto będąc uprawnionym do prowadzenia spraw fundacji rodzinnej samodzielnie lub łącznie z innymi osobami lub do jej reprezentowania podaje nieprawdziwe informacje, o których mowa w art. 85

podlega grzywnie od 360 stawek dziennych.

Rozdział 14

Zmiany w przepisach

Art. 127. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, 2337 i 2339) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 927 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Fundacja lub fundacja rodzinna, o której mowa w ustawie z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...), ustanowiona w testamencie przez spadkodawcę może być spadkobiercą, jeżeli zostanie wpisana do rejestru w ciągu dwóch lat od ogłoszenia testamentu.”;

2) w art. 991 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, bądź w postaci świadczenia od fundacji rodzinnej lub mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.”;

3) w art. 993 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Przy obliczaniu zachowku dolicza się także do spadku, stosownie do przepisów poniższych, fundusz założycielski fundacji rodzinnej wniesiony przez spadkodawcę, w przypadku gdy fundacja ta nie jest ustanowiona w testamencie.

§ 3. Przy obliczaniu zachowku dolicza się także do spadku, stosownie do przepisów poniższych, mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, nie więcej niż do wysokości funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej wniesionego przez spadkodawcę.”;

4) po art. 994 dodaje się art. 994¹ w brzmieniu:

„Art. 994¹. § 1. Przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej wniesionego przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, chyba że fundacja rodzinna jest spadkobiercą.

§ 2. Przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej otrzymanego przez osoby niebędące spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku.

§ 3. Przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie dolicza się do spadku funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, jeśli ich przekazanie nastąpiło w czasie, kiedy spadkodawca nie miał zstępnych. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy przekazanie nastąpiło na mniej niż trzysta dni przed urodzeniem się zstępnego.

§ 4. Przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi nie dolicza się do spadku funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przekazanych przed zawarciem małżeństwa ze spadkodawcą.”;

5) w art. 995 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Wartość funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej oblicza się według stanu z chwili ich przekazania, a według cen z chwili ustalania zachowku. W przypadku mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w pierwszej kolejności oblicza się wartość funduszu założycielskiego i wartość mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, a następnie porównuje się obie wartości, z uwzględnieniem art. 993 § 3.”;

6) w art. 996 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Świadczenie od fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przekazane na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek także świadczenie od fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej na rzecz jego wstępnego.”;

- 7) w art. 997 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek koszty zrealizowanego przez fundację rodzinną obowiązku alimentacyjnego ciążącego na spadkodawcy, o ile koszty te przekraczają przeciętną miarę przyjętą w danym środowisku.”;

- 8) po art. 997 dodaje się art. 997¹ w brzmieniu:

„Art. 997¹. § 1. Obowiązany do zaspokojenia roszczenia z tytułu zachowku może żądać odroczenia terminu jego płatności, rozłożenia go na raty, a w wyjątkowych przypadkach jego obniżenia, przy uwzględnieniu sytuacji osobistej i majątkowej uprawnionego do zachowku oraz obowiązowanego do zaspokojenia roszczenia z tytułu zachowku.

§ 2. W przypadku rozłożenia na raty roszczenia z tytułu zachowku terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać pięciu lat. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd, na wniosek zobowiązanego, może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych lub przedłużyć termin, o którym mowa w zdaniu pierwszym. Zmieniony termin nie może być dłuższy niż dziesięć lat.

§ 3. W razie ustania okoliczności uzasadniających obniżenie zachowku obowiązany z tytułu zachowku na wniosek osoby uprawnionej do zachowku zwraca uprawnionemu do zachowku sumę pieniężną, o którą obniżono zachówek. Zwrotu sumy pieniężnej nie można żądać po upływie pięciu lat od obniżenia zachowku.”;

- 9) w art. 1000 dodaje się § 4–7 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy lub osoby, na której rzecz został uczyniony zapis windykacyjny, może on żądać od fundacji rodzinnej, której fundusz założycielski doliczono do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże fundacja rodzinna jest obowiązana do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem pokrycia funduszu założycielskiego przez spadkodawcę.

§ 5. Jeżeli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od spadkobiercy lub osoby, na której rzecz został uczyniony zapis windykacyjny, może on żądać od osoby, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej doliczone do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, jest obowiązana do

zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

§ 6. Jeżeli osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej sama jest uprawniona do zachowku, ponosi ona odpowiedzialność względem innych uprawnionych do zachowku tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jej własny zachowek.

§ 7. Osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, może zwolnić się od obowiązku zapłaty sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku przez wydanie tego mienia.”;

10) w art. 1001 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Spośród osób, które otrzymały mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, osoba otrzymująca mienie wcześniej ponosi odpowiedzialność stosownie do przepisów artykułu poprzedzającego tylko wtedy, gdy uprawniony do zachowku nie może uzyskać uzupełnienia zachowku od osoby, która otrzymała mienie później.”;

11) w art. 1007 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Roszczenie przeciwko fundacji rodzinnej obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanego funduszu założycielskiego przedawnia się z upływem lat pięciu od otwarcia spadku.

§ 4. Roszczenie przeciwko osobie obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanego mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przedawnia się z upływem lat pięciu od otwarcia spadku.”;

12) w art. 1048 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:

„§ 2. Zrzeczenie się dziedziczenia może być ograniczone do zrzeczenia się tylko prawa do zachowku w całości lub w części.

§ 3. Zrzeczenie się dziedziczenia na korzyść innej osoby uważa się w razie wątpliwości za zrzeczenie się pod warunkiem, że ta osoba będzie dziedziczyć.”.

Art. 128. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 778² dodaje się art. 778³ w brzmieniu:

„Art. 778³. Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko fundatorowi fundacji rodzinnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko fundacji rodzinnej ponoszącej

⁵⁾ Patrz odnośnik nr 3.

odpowiedzialność za zobowiązania fundatora, jeżeli egzekucja przeciwko fundatorowi okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna.”;

2) w art. 1163 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie fundacji rodzinnej, spółdzielni lub stowarzyszenia.”.

Art. 129. W ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2021 r. poz. 1043 oraz z 2022 r. poz. 1846 i 2180) w art. 3 w pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych będących przedmiotem świadczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...), oraz stanowiących mienie otrzymane w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej albo fundacji rodzinnej w organizacji.”.

Art. 130. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128 z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5a w pkt 49 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 50 w brzmieniu:

„50) fundacji rodzinnej – oznacza to fundację rodzinną oraz fundację rodzinną w organizacji, o której mowa w ustawie z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...).”;

2) w art. 20 po ust. 1f dodaje się ust. 1g w brzmieniu:

„1g. Za przychody z innych źródeł, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9, uważa się również przychody z tytułu otrzymanego lub postawionego do dyspozycji świadczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. Jeżeli przedmiotem tego świadczenia lub tym mieniem nie są pieniądze lub wartości pieniężne, przychód powstaje w ostatnim dniu miesiąca, w którym podatnik otrzymał takie świadczenie lub mienie, a w przypadku świadczenia lub mienia przysługującego za okres dłuższy niż miesiąc, przychód powstaje w ostatnim dniu każdego miesiąca, za który takie świadczenie lub mienie przysługuje.”;

3) w art. 21:

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1163, 1243, 1551, 1574, 1834, 1981, 2071, 2105, 2133, 2232, 2269, 2270, 2328, 2376, 2427, 2430 i 2490 oraz z 2022 r. poz. 1, 24, 64, 138, 501, 558, 583, 646, 655, 830, 872, 1079, 1265, 1301, 1358, 1459, 1512, 1561, 1692, 1846, 1967, 2014, 2127 i 2180.

a) w ust. 1 w pkt 156 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 157 w brzmieniu:
„157) przychody, o których mowa w art. 20 ust. 1g:

a) fundatora albo osoby będącej w stosunku do fundatora osobą, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej,

b) beneficjenta fundacji rodzinnej z tytułu świadczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, jeżeli beneficjentem jest fundator albo osoba będąca w stosunku do fundatora osobą, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn

– z zastrzeżeniem ust. 49.”,

b) dodaje się ust. 49 i 50 w brzmieniu:

„49. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 157, stosuje się do części przychodów:

1) fundatora albo osoby będącej w stosunku do fundatora osobą, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej,

2) beneficjenta będącego fundatorem albo osobą będącą w stosunku do fundatora osobą, o której mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn

– odpowiadającej proporcji, o której mowa w art. 29 ust. 4 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, według stanu na dzień uzyskania przychodu.

50. Zwolnienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 127, nie stosuje się do świadczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej.”;

4) w art. 30:

a) w ust. 1 w pkt 16 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 17 w brzmieniu:
„17) z tytułu uzyskania przychodów, o których mowa w art. 20 ust. 1g – w wysokości 15% przychodu.”,

b) w ust. 3 wyrazy „oraz 13–16” zastępuje się wyrazami „oraz 13–17”,

c) w ust. 9 wyrazy „ust. 1 pkt 2, 4–4b, 5a i 7a” zastępuje się wyrazami „ust. 1 pkt 2, 4–4b, 5a, 7a i 17”;

5) w art. 41:

- a) w ust. 4 wyrazy „13–16” zastępuje się wyrazami „13–17”,
- b) po ust. 7 dodaje się ust. 7a i 7b w brzmieniu:

„7a. Jeżeli przedmiotem świadczenia lub mieniem, o których mowa w art. 20 ust. 1g, nie są pieniądze lub wartości pieniężne oraz takie świadczenie lub mienie przysługują podatnikowi za okres dłuższy niż miesiąc, przy obliczaniu zryczałtowanego podatku za poszczególne miesiące przyjmuje się ich wartość przypadającą na jeden miesiąc.

7b. Jeżeli przedmiotem świadczenia lub mieniem, o których mowa w art. 20 ust. 1g, nie są pieniądze lub wartości pieniężne, podatnik jest obowiązany wpłacić płatnikowi kwotę należnego zryczałtowanego podatku w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podatnik otrzymał takie świadczenie lub mienie. Wpłatę tę uznaje się za podatek pobrany przez płatnika.”.

Art. 131. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1800, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1:

- a) w ust. 3 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
„3) fundacji rodzinnych w organizacji.”,
- b) dodaje się ust. 7 w brzmieniu:

„7. Niezależnie od postanowień ust. 3 pkt 1a, przepisy ustawy mają zastosowanie do spółek jawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, których współnikiem jest co najmniej jedna fundacja rodzinna.”;

2) w art. 4a w pkt 35 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 36 w brzmieniu:

- „36) fundacji rodzinnej – oznacza to fundację rodzinną albo fundację rodzinną w organizacji w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...).”;

3) w art. 6:

- a) w ust. 1 w pkt 24 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 25 w brzmieniu:
„25) fundację rodzinną.”,
- b) dodaje się ust. 6 i 7 w brzmieniu:

⁷⁾ Patrz odnośnik nr 2.

„6. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 25, nie ma zastosowania do podatku, o którym mowa w art. 24r.

7. Zwolnienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 25, nie ma zastosowania do fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą w zakresie innym niż określony w art. 6 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej.”;

4) po art. 24p dodaje się art. 24r i art. 24s w brzmieniu:

„Art. 24r. 1. Podatek dochodowy od przekazanego lub postawionego do dyspozycji przez fundację rodzinną bezpośrednio lub pośrednio:

- 1) świadczenia, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej,
 - 2) mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej
- wynosi 15% podstawy opodatkowania.

2. Podstawę opodatkowania stanowi przychód odpowiadający wartości świadczenia lub mienia, o których mowa w ust. 1.

3. W przypadku gdy przedmiotem świadczenia lub mieniem, o których mowa w ust. 1, są rzeczy lub prawa lub inne świadczenia w naturze, w tym rzeczy i prawa przekazane lub postawione do dyspozycji nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie, a także inne nieodpłatne lub częściowo odpłatne świadczenia, ich wartość ustala się stosując przepisy art. 12 ust. 5–6a.

4. Podatek, o którym mowa w ust. 1, podlega wpłacie w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym świadczenie lub mienie, o których mowa w ust. 1, zostały przekazane lub postawione do dyspozycji.

5. Przepisów, o których mowa w ust. 1–4, nie stosuje się do fundacji rodzinnej wykonującej działalność gospodarczą w zakresie innym niż określony w art. 6 ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej.

Art. 24s. 1. Fundacja rodzinna jest obowiązana złożyć do urzędu skarbowego deklarację, według ustalonego wzoru, o wysokości dochodu (przychodu) osiągniętego w roku podatkowym – w terminie do końca trzeciego miesiąca roku następnego.

2. Deklarację, o której mowa w ust. 1, składa się za pomocą środków komunikacji elektronicznej zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej.”;

5) w art. 28a w ust. 1 w pkt 1 po wyrazach „art. 24j ust. 1,” dodaje się wyrazy „art. 24s ust. 1,”.

Art. 132. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14n:

a) w § 1 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) zastosowania się przez fundację rodzinną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...) do interpretacji indywidualnej wydanej przed powstaniem fundacji rodzinnej, na wniosek fundatora planującego utworzenie tej fundacji, w zakresie działalności tej fundacji.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W przypadkach, o których mowa w § 1, zmianę, uchylenie lub stwierdzenie wygaśnięcia interpretacji indywidualnej albo zmianę lub uchylenie postanowienia, o którym mowa w art. 14b § 5a, doręcza się odpowiednio spółce, podatkowej grupie kapitałowej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych, grupie VAT w rozumieniu przepisów o podatku od towarów i usług, oddziałowi lub przedstawicielstwu, fundacji rodzinnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, wskazanym przez wnioskującego o wydanie interpretacji indywidualnej.”;

2) w art. 116a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Za zaległości podatkowe innych osób prawnych niż wymienione w art. 116 i fundacji rodzinnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie organów zarządzających tymi podmiotami. Przepis art. 116 stosuje się odpowiednio.”;

3) po art. 117d dodaje się art. 117e w brzmieniu:

„Art. 117e. § 1. Fundacja rodzinna w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z fundatorem w rozumieniu tej ustawy za zaległości podatkowe tego fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej.

§ 2. Zakres odpowiedzialności fundacji rodzinnej jest ograniczony do wartości majątku wniesionego przez fundatora do fundacji rodzinnej.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do fundacji rodzinnej w organizacji w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej.”.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1598, 2076, 2105, 2262 i 2328 oraz z 2022 r. poz. 835, 974, 1265, 1301, 1933 i 2180.

Art. 133. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, 1079, 1115, 1265, 1933 i 2185) w art. 31 po wyrazach „art. 117d,” dodaje się wyrazy „art. 117e,”.

Art. 134. W ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 461 i 1846) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2a w ust. 3 w pkt 1 w lit. j średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. k i l w brzmieniu:
„k) fundację rodzinną, nabywającą nieruchomości rolne od fundatora, o którym mowa w ustawie z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...),
l) beneficjenta, będącego osobą bliską fundatora, o którym mowa w ustawie z dnia ... o fundacji rodzinnej, nabywającego nieruchomości rolne od fundacji rodzinnej;”;
- 2) w art. 2b w ust. 4 w pkt 1 w lit. i średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. j w brzmieniu:
„j) beneficjentowi w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, będącemu osobą bliską fundatora, jeżeli zbywcą jest fundacja rodzinna;”;
- 3) w art. 4 w ust. 4 w pkt 2 w lit. i średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. j w brzmieniu:
„j) przez beneficjenta w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej, będącego osobą bliską fundatora, jeżeli zbywcą jest fundacja rodzinna;”.

Art. 135. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 27 w pkt 12 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 13 i 14 w brzmieniu:
„13) uchylenie uchwały organu fundacji rodzinnej;
14) stwierdzenie nieważności uchwały organu fundacji rodzinnej.”;
- 2) w tytule II w dziale 4 po rozdziale 5 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:

„Rozdział 5a

Sprawy z zakresu rejestru fundacji rodzinnych

Art. 64a. Opłatę stałą w kwocie 500 złotych pobiera się od wniosku o zarejestrowanie fundacji rodzinnej w rejestrze fundacji rodzinnych.

Art. 64b. 1. Opłatę stałą w kwocie 250 złotych pobiera się od wniosku o dokonanie zmiany wpisu dotyczącego fundacji rodzinnej.

2. Jedną opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od skargi na orzeczenie referendarza sądowego, chociażby dotyczyło kilku wpisów w rejestrze fundacji rodzinnych.”.

Art. 136. W ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 7) w art. 2 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Niewypłacalność pracodawcy, o której mowa w ust. 1, nie zachodzi w odniesieniu do osób prawnych podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, o którym mowa w rozdziale 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1683), wpisanych do rejestru przedsiębiorców z tytułu wykonywania działalności gospodarczej, fundacji rodzinnych, o których mowa w ustawie z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...), jednostek zaliczanych, na podstawie odrębnych przepisów, do sektora finansów publicznych, a także osób fizycznych prowadzących gospodarstwo domowe zatrudniających osoby wykonujące pracę zarobkową w tym gospodarstwie.”.

Art. 137. W ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 r. poz. 593, 655, 835, 2180 i 2185) w art. 2 w ust. 2:

1) w pkt 1 lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) w przypadku trustu:

- założyciela, w tym fundatora w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. ...),
- powiernika, w tym członka zarządu w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej,
- nadzorcę, jeżeli został ustanowiony, w tym członka rady nadzorczej w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej,
- beneficjenta, w tym beneficjenta w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej lub – w przypadku gdy osoby fizyczne czerpiące korzyści z danego trustu nie zostały jeszcze określone – grupę osób, w których głównym interesie powstał lub działa trust,
- inną osobę sprawującą kontrolę nad trustem,
- inną osobę fizyczną o uprawnieniach lub obowiązkach równoważnych do określonych w tiret od pierwsze do piąte,”;

2) pkt 24 otrzymuje brzmienie:

„24) truście (trust) – rozumie się przez to regulowany przepisami prawa obcego stosunek prawny wynikający ze zdarzenia prawnego, umowy lub porozumienia, w tym zespołu takich zdarzeń lub czynności prawnych, na podstawie którego dokonuje się przeniesienia własności lub posiadania wartości majątkowych na powiernika w celu sprawowania zarządu powierniczego oraz udostępniania tych wartości beneficjentom tego stosunku oraz fundację rodzinną w rozumieniu ustawy z dnia ... o fundacji rodzinnej;”.

Rozdział 15

Przepisy przejściowe i dostosowujące

Art. 138. 1. W terminie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy fundacja, o której mowa w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, która jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego i której nazwa zawiera określenie „fundacja rodzinna” dokonuje zmiany swojego statutu, dostosowując jego brzmienie do art. 4 ustawy.

2. Zgłoszenie do Krajowego Rejestru Sądowego zmiany, o której mowa w ust. 1, fundacja dokonuje w terminie 7 dni od dnia podjęcia uchwały o zmianie statutu, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Wniosek o zmianę wpisu w zakresie, o którym mowa w ust. 2, nie podlega opłacie sądowej i opłacie za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

4. W przypadku niedokonania w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zgłoszenia, o którym mowa w ust. 2, właściwy sąd rejestrowy prowadzący Krajowy Rejestr Sądowy, wszczyna postępowanie przymuszające, o którym mowa w art. 24 ustawy z dnia 24 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1683).

Art. 139. Przepis art. 997¹ ustawy zmienianej w art. 127 stosuje się także do postępowań w sprawie roszczeń z tytułu zachowku wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 140. Tworzy się rejestr fundacji rodzinnych.

Art. 141. 1. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań wynikających z ustawy wynosi w roku:

- 1) 2023 – 2 500 000 zł;
- 2) 2024 – 0 zł;

- 3) 2025 – 0 zł;
- 4) 2026 – 0 zł;
- 5) 2027 – 0 zł;
- 6) 2028 – 0 zł;
- 7) 2029 – 0 zł;
- 8) 2030 – 0 zł;
- 9) 2031 – 0 zł;
- 10) 2032 – 0 zł.

2. Minister właściwy do spraw finansów publicznych monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania tego limitu według stanu na koniec każdego kwartału.

3. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków określonego w ust. 1 oraz w przypadku, gdy w okresie od początku roku kalendarzowego do dnia dokonania ostatniej oceny, o której mowa w ust. 2, część limitu rocznego przypadającego proporcjonalnie na ten okres zostanie przekroczona co najmniej o 10%, stosuje się mechanizm korygujący polegający na zmniejszeniu wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym ustawy.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się w przypadku gdy wielkość wydatków w poszczególnych miesiącach jest zgodna z planem finansowym.

5. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3, jest minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Rozdział 16

Przepis końcowy

Art. 142. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Spis treści

1. Cel i potrzeba ustawy.....	3
2. Projektowane zmiany.....	6
Rozdział 1. Przepisy ogólne	12
Rozdział 2. Fundator.....	17
Rozdział 3. Majątek fundacji rodzinnej.....	19
Rozdział 4. Powstanie fundacji rodzinnej	20
Rozdział 5. Statut i spis majątku.....	22
Rozdział 6. Beneficjent i lista beneficjentów	24
Rozdział 7. Organy fundacji rodzinnej.....	29
Oddział 1. Przepisy ogólne	29
Oddział 2. Zarząd.....	32
Oddział 3. Rada nadzorcza	35
Oddział 4. Zgromadzenie beneficjentów	36
Rozdział 8. Odpowiedzialność cywilnoprawna.....	38
Rozdział 9. Audyt	39
Rozdział 10. Kontrola sądowa i obowiązek informacyjny	40
Rozdział 11. Rozwiązanie i likwidacja fundacji rodzinnej	41
Rozdział 12. Rejestr fundacji rodzinnych.....	44
Rozdział 13. Przepis karny	46
Rozdział 14. Zmiany w przepisach.....	47
Zmiany w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.....	47
Zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego ..	55
Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn.....	56
Zmiany w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.....	56
Zmiany w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób	

prawnych.....	59
Zmiana w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa	60
Zmiany w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.....	61
Zmiany w ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego	61
Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.....	62
Zmiany w ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy	63
Zmiany w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu	63
Rozdział 15. Przepisy przejściowe i dostosowujące.....	64
Rozdział 16. Przepis końcowy.....	65
3. Skutki społeczno-gospodarcze.....	65
4. Realizacja art. 66 Prawa przedsiębiorców oraz ocena przewidywanego wpływu projektu ustawy na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców	65
5. Pozostałe kwestie.....	66

1. Cel i potrzeba ustawy

Z szacunków środowiska firm rodzinnych wynika, że w Polsce blisko 830 tys. firm to firmy rodzinne, które generują przychód o łącznej wartości 322 mld zł w skali roku, a tym samym ich wkład w budowę PKB kształtuje się na poziomie ok. 18%¹.

Z danych Instytutu Biznesu Rodzinnego wynika, że w przeciągu najbliższych pięciu lat sukcesję planuje ok. 57% firm rodzinnych. Przy czym tylko 8,1% następców przedsiębiorców deklaruje chęć poprowadzenia firmy stworzonej przez rodziców². Aby przeprowadzić skutecznie proces sukcesji, przedsiębiorcy muszą posiadać następców, którzy będą w stanie oraz będą chcieli dalej poprowadzić biznes, lub co najmniej sprawować w nim funkcje właścicielskie, powierzając zarządzanie profesjonalnemu zarządowi. Nie zawsze ten warunek jest możliwy do spełnienia.

Trudności w zaplanowaniu sukcesji często wynikają także z liczebności potencjalnych następców prawnych. W rodzinach wielodzietnych najczęściej dochodzi do podziału następców na tych, którzy przejmą biznes i tych, którzy dostaną „rekompensatę” np. w postaci nieruchomości czy środków pieniężnych. Problemem może być także sprawna komunikacja i mechanizm podejmowania decyzji w rodzinie.

W przypadku braku sukcesora albo braku porozumienia pomiędzy członkami rodziny, właściciele przedsiębiorstw często decydują się na sprzedaż firmy. Prowadzi to do utraty rodzinnego charakteru firmy. Widoczny jest coraz wyraźniej trend wykupywania przedsiębiorstw przez obcokrajowców, zainteresowanych nie tylko przejęciem firmy posiadającej ugruntowaną strukturę organizacyjną, ale – co ważniejsze – renomę na rynku.

W aktualnym stanie prawnym nestorzy firm rodzinnych mają ograniczone możliwości przekazania swojego biznesu. Mogą korzystać z rozwiązań zawartych w przepisach Kodeksu cywilnego (dalej też „KC”) oraz Kodeksu spółek handlowych (dalej też „KSH”).

Obecnie często właściciele firm decydują się darować albo przekazać w spadku swoje przedsiębiorstwo wybranej osobie albo osobom. Zapewnia to jednak sukcesję tylko w drugim pokoleniu. Nie mają natomiast wpływu na dalszą przyszłość przedsiębiorstwa i zgromadzonego dzięki niemu majątkowi.

W przypadku udziałów w spółkach osobowych dochodzi jeszcze jeden istotny aspekt

¹ Wynik badania Instytutu Biznesu Rodzinnego „Firma rodzinna to marka” w ramach projektu Statystyka firm rodzinnych. http://www.ibrpolska.pl/raporty/statystyka_firm_rodzinnych/ (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.).

² Wynik badania Instytutu Biznesu Rodzinnego w 2017. Rok wcześniej wskaźnik ten wyniósł 6,3%. <http://www.ibrpolska.pl/aktualnosci/przyszlosc-firm-rodzinnych-sukcesorzy-przed-trudna-decyzja-o-przejeciu-firmy-rodzicow/> (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.).

ograniczeń w swobodzie dysponowania udziałem w spółce. Zmiana wspólnika jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy umowa spółki to przewiduje i wspólnicy wyrażą zgodę na nowego wspólnika. Sukcesję mogą więc zablokować inni wspólnicy.

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wspólnicy mogą umówić się, że wstąpienie do spółki spadkobiercy zmarłego wspólnika jest ograniczone albo wyłączone (art. 183 § 1 KSH). Dodatkowo można ograniczyć albo wyłączyć możliwość podziału udziałów między spadkobiercami (art. 183 § 2 KSH). Obostrzeń podobnych jak w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością nie ma w spółkach akcyjnych. Nawet w przypadku spółki akcyjnej, gdy jej akcje są dziedziczone przez więcej niż jednego spadkobiercę, stają się one przedmiotem wspólnym dla spadkobierców. Posiadanie akcji przez kilka osób ma charakter ułamkowy i podlega odpowiednim przepisom o współwłasności w częściach ułamkowych. Odmienne uregulowanie kwestii związanych z dziedziczeniem akcji, możliwe jest jedynie poprzez sporządzenie testamentu, zawierającego stosowne rozporządzenia, zgodne z wolą wspólnika. Nie zapewnia to jednak trwałości samego biznesu. Następcy prawni mają nieograniczone prawo rozporządzać odziedziczonymi prawami.

Niekiedy dla zapewnienia sukcesji wykorzystuje się rozwiązania holdingowe. Budowa złożonych struktur i utrzymanie sieci powiązań wymaga jednak znacznych kosztów. Co więcej, nie gwarantuje to zachowania w pełni rodzinnego charakteru prowadzonego przedsiębiorstwa.

Dla przedsiębiorstw o dużej skali działalności i mających perspektywę rozwoju otwarta jest także ścieżka giełdowa. Pozwala ona na stopniową zmianę struktury właścicielskiej, w kierunku większego udziału inwestorów – zarówno indywidualnych, jak i instytucjonalnych, takich jak np. fundusze inwestycyjne. Pomimo niewątpliwych zalet, nie jest to jednak scenariusz pozwalający na szybkie rozwiązanie problemu sukcesji, lecz raczej pewien długoterminowy proces rozwoju firmy. Jest to co do zasady narzędzie skierowane do największych spółek, które spełnią wymagania oferty publicznej.

Analiza powyższych rozwiązań prowadzi do wniosku, że polskie prawo przede wszystkim koncentruje się na ochronie jednostkowych interesów spadkobierców (prawo spadkowe, prawo rodzinne) lub wspólników spółek (prawo spółek handlowych). Tego typu rozwiązania nie gwarantują stabilności prowadzenia biznesu zgodnie z wolą założyciela firmy.

Nie mamy więc w polskim porządku prawnym wystarczających instrumentów

zapewniających ochronę przed podziałem (rozdrobnieniem) majątku powstałego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą po przeprowadzeniu sukcesji ani za życia, ani po śmierci właściciela. Problem ten dotyczy także przypadków, gdy rodzina lub inni następcy prawni właściciela chcą kontynuować przedsiębiorczą działalność nestora. Brak rozwiązań w tym zakresie jest dostrzegalny przede wszystkim wśród osób, które chciałyby zadbać o przyszłość zgromadzonego majątku w perspektywie dłuższej niż dwóch pokoleń.

Aby unikać znanego w świecie scenariusza³, w którym dzieci dzielą się majątkiem rodziców, a następnie ich potomkowie dzielą dalej majątek na coraz mniejsze części i realizują jedynie własne plany co do przeznaczenia otrzymanego majątku, w tym także te niezwiązane z biznesem albo podyktowane sytuacjami losowymi, jest potrzeby mechanizm integracji majątku (akumulacji kapitału) i zarządzania nim w sposób pozwalający na zachowanie aktywności w sferze gospodarczej i dostarczanie środków utrzymania przyszłym pokoleniom.

Dotychczasowym rozwiązaniem, z którego korzystają właściciele firm rodzinnych w Polsce, aby zapewnić nierozzerwalność majątku, są fundusze inwestycyjne gromadzące rodzinne aktywa. Nie jest to jednak rozwiązanie odpowiadające np. na potrzebę zabezpieczenia stałych środków na bieżące koszty życia dla członków rodziny.

Polscy przedsiębiorcy decydują się niekiedy na przeniesienie majątku do zagranicznych fundacji lub trustów. Prowadzi to do „emigracji majątku”. Zagraniczne fundacje rodzinne (prywatne) są popularnym narzędziem sukcesji firmy rodzinnej⁴.

Jednym z narzędzi wykorzystywanych w celu zachowania rodzinnego biznesu jest także tzw. konstytucja rodzinna. Jest to dokument lub zestaw dokumentów, określający powiązania między biznesem a rodziną, przy uwzględnieniu relacji rodzinnych, biznesu i prywatnego majątku. Jest to więc sposób na ustalenie swoistego ładu korporacyjnego rodziny posiadającej firmę rodzinną, przy założeniu że wszyscy członkowie rodziny akceptują postanowienia konstytucji rodzinnej.

Celem projektu ustawy jest więc kompleksowe wzmocnienie narzędzi prawnych do przeprowadzenia procesów sukcesyjnych poprzez dodanie do systemu prawa instytucji służącej do gromadzenia rodzinnego majątku, pozwalającego na zatrzymanie kapitału w

³ Przysłowie z Lancashire, z końca XIX wieku: Bogactwo zdobyte w jednym pokoleniu rzadko utrzymuje się w trzecim pokoleniu (ang. „*There's nobbut three generations between a clog and clog*”).

⁴ Raport „Dziedziczenie przedsiębiorstw rodzinnych”, Instytut Jagielloński, 2018, <http://jagiellonski.pl/files/other/1536001488.pdf> (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.).

kraju na wiele pokoleń oraz zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Fundacja rodzinna ma minimalizować ryzyko nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej. Przekazanie majątku, w tym firmy rodzinnej, fundacji rodzinnej ma chronić go przed podziałem, umożliwić jego pomnażanie, a więc także czerpanie z niego korzyści, które będzie można przeznaczyć na pokrycie kosztów utrzymania osób wskazanych przez fundatora. Kluczowe jest bowiem zapewnienie ciągłości przedsiębiorstwa prywatnego, w szczególności dla celów zabezpieczenia rodziny. Istotne jest przy tym, aby fundacja rodzinna była w stanie zaspokajać potrzeby beneficjentów, którzy co do zasady będą członkami rodziny. Mogą to być jednak również inne osoby. Niektórzy mogą nie być w stanie kontynuować działalności firmy, dlatego w celu zachowania jej ciągłości może okazać się niezbędne zaangażowanie innych osób.

Ustawa jest odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez środowisko firm rodzinnych⁵ wprowadzenia do polskiego systemu prawnego nowej instytucji ułatwiającej wielopokoleniową sukcesję oraz pozwalającej pogodzić interesy związane z działalnością gospodarczą i interesy prywatne.

2. Projektowane zmiany

Projekt ustawy o fundacji rodzinnej reguluje kwestie organizacji i funkcjonowania fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora i beneficjenta. Uzupełniająco wprowadza się także zmiany w zakresie prawa do zachowku oraz reguły opodatkowania w związku z ustanowieniem, działalnością i rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Uwzględniając przepisy § 18 i § 19 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, tytuł projektowanej ustawy w sposób opisowy, zwięźle informuje o zakresie przedmiotowym projektu ustawy, odwołując się do nazwy wprowadzanego podmiotu.

Nazwa nowej instytucji została zaczerpnięta z nazw analogicznych instytucji w innych krajach (np. Szwajcaria, Niemcy, Dania). Jest adekwatna do struktury organizacyjnej

⁵ Pierwsze postulaty wprowadzenia do polskiego systemu prawa fundacji rodzinnej były zgłaszane jeszcze w toku prac nad założeniami do zmian ułatwiających sukcesję firm jednoosobowych, np. <https://legislacja.gov.pl/docs/1/12286850/12360708/12360711/dokument236032.pdf> (dostęp z dnia 12 października 2010 r.). Od 2018 r. przeprowadzono cykl spotkań w ramach działalności Rady Firm Rodzinnych Konfederacji Lewiatan, w wyniku których do Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii, Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Finansów przekazano wstępny projekt ustawy przygotowany przed środowisko firm rodzinnych. W odpowiedzi na zgłaszane postulaty oraz po analizie społecznego projektu ustawy przygotowano Zieloną księgę fundacji rodzinnej, a następnie Raport z jej konsultacji: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/zielona-ksiega-o-fundacji-rodzinnej>, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/raport-z-konsultacji-zielonej-ksiegi-fundacji-rodzinnej> (dostęp z dnia 12 października 2020 r.). Prace te były punktem wyjścia dla niniejszego projektu ustawy.

(podmiot posiadający majątek, który nie dzieli się na udziały) oraz celów jakie ma spełniać (zabezpieczenie majątku przed utratą i zarządzanie nim, a także przeznaczanie majątku i dochodów z tego majątku zgodnie z wolą fundatora osobom trzecim).

Wyraz „fundacja” pochodzi z języka łacińskiego („fundatio” – złożenie, fundament i „fundare” – umocnić, utwierdzić, założyć fundament”, „fundus” – majątek, grunt, posiadłość). Od czasów starożytnych w prawie rzymskim (wiernie recypowanym w prawie polskim) używa się go dla określenia formy prawnej, której istotę stanowi kapitał przeznaczony na określony cel i posiadający reguły dysponowania tym kapitałem, najczęściej na podstawie statutu. Pierwsze znane w prawie fundacje były tworzone w celach prywatnych, rodzinnych. Znacznie później fundacje stały się podmiotami działającymi w celach dobroczynnych. Ponadto nawet w czasach dwudziestolecia międzywojennego w XX w., gdy na ziemiach polskich ugruntowane i powszechne były już działalności dobroczynne, fundacje mogły być tworzone nie tylko dla tych działalności, ale także dla celów prywatnych, w praktyce głównie rodzinnych (Dekret z dnia 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów był jednym z pierwszych aktów prawnych odrodzonego państwa⁶).

Zerwanie z tradycją prawa polskiego, nawiązującego do prawa rzymskiego oraz odpowiadającego rozwiązaniom prawnym w innych krajach europejskich obowiązującym do dzisiaj, było skutkiem wprowadzenia po II wojnie światowej zmian ustrojowych państwa.

Nazwa „fundacja rodzinna” nawiązuje więc do ugruntowanych tradycji prawnych. W wymiarze praktycznym zapewnia identyfikację tego podmiotu także dla osób korzystających lub rozważających skorzystanie z fundacji zagranicznych. Dla zapewnienia dostatecznego odróżnienia fundacji, z użyciem dodatkowego oznaczenia „rodzinna”.

Zadaniem nowej instytucji będzie realizacja celów określonych przez fundatora, w oparciu o przekazany przez niego majątek. Pozwoli to budować ład rodzinny, co szczególnie dotyczy rodzin związanych z biznesem, oraz będzie służyć akumulacji kapitału. To z kolei zwiększa szanse na podjęcie aktywności inwestycyjnej. Cele działania fundacji rodzinnej muszą być prawnie dopuszczalne. Fundatorowi pozostawia się przy tym dużą elastyczność w określeniu szczegółowych celów oraz nakreśleniu wizji działalności fundacji rodzinnej.

Fundatorem będzie mogła być wyłącznie osoba fizyczna mająca pełną zdolność

⁶ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19190150215>

do czynności prawnych, która przekáže aktywa fundacji rodzinnej (całość albo część majątku fundatora w zależności od jego woli). Fundacja rodzinna będzie mogła być założona przez więcej niż jedną osobę, także przez osoby niespokrewnione. Wyjątki w tym zakresie będą wprowadzane jedynie w przypadku ustanawiania fundacji rodzinnej na podstawie testamentu (polskie prawo spadkowe dopuszcza możliwość sporządzenia testamentu jedynie przez jednego spadkodawcę).

Fundacja rodzinna będzie spełniała na rzecz wskazanych przez jej fundatora beneficjentów określone świadczenia. Beneficjentem, a więc osobą odnoszącą korzyści zgodnie z wolą fundatora, będzie mogła być osoba fizyczna, organizacja pozarządowa prowadząca działalność pożytku publicznego albo fundator fundacji rodzinnej. Ustawa nie przewiduje wymogu pokrewieństwa między fundatorem a beneficjentem.

Majątek fundacji rodzinnej powstały na skutek wyposażenia jej przez fundatora będzie stanowić fundusz założycielski, którego wartość nie powinna być niższa niż 100 000 zł, zarówno przy ustanowieniu fundacji rodzinnej jak i później, w trakcie jej działalności.

Fundacja rodzinna będzie mogła otrzymać darowiznę. Należy przy tym zwrócić uwagę na brak ryzyka związanego z wnoszeniem darowizn przez dowolne osoby, w tym przy przekazywaniu darowizny przez spółki zależne od fundacji rodzinnej. Przez dokonanie darowizny darczyńca nie będzie stawał się fundatorem. Ma to umożliwić łączenie majątku, w szczególności w przypadku współwłasności.

Oprócz dokumentu ustanawiającego fundację rodzinną, tj. aktu założycielskiego albo testamentu, najistotniejszą rolę będzie odgrywał statut. Zostaną w nim uregulowane najważniejsze aspekty dotyczące funkcjonowania fundacji rodzinnej oraz ustanowionych w niej organów. Dodatkowe kwestie organizacyjne będą mogły być regulowane w regulaminie lub regulaminach, w zależności od woli fundatora i członków organów fundacji rodzinnej.

Organem zarządzającym dla fundacji rodzinnej będzie zarząd. Będzie on odpowiadał m.in. za realizację celów fundacji rodzinnej oraz podejmowanie czynności związanych z zapewnieniem płynności finansowej i jej wypłacalności. Proponowane rozwiązanie nie wyklucza, aby zarząd był organem jednoosobowym – dzięki temu fundacją rodzinną będzie mógł zarządzać jeden menadżer.

Co do zasady fakultatywnym organem fundacji rodzinnej jest organ nadzoru – rada nadzorcza. Obowiązek powołania rady nadzorczej powstanie, gdy liczba beneficjentów przekroczy 25 osób. Członkiem rady nadzorczej będzie mogła być osoba fizyczna

posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych.

Projekt przewiduje również obowiązek ustanowienia zgromadzenia beneficjentów, którego głównym celem będzie zachowanie ciągłości funkcjonowania pozostałych organów, a tym samym właściwego działania fundacji rodzinnej.

Beneficjenci, jednocześnie sprawujący funkcję w organach fundacji rodzinnej, będą obowiązani do przestrzegania statutu oraz uwzględniania woli fundatora, w takim samym stopniu jak członkowie tych organów nieposiadający praw beneficjenta. Oczywistym przy tym wydaje się zakaz jednoczesnego pełnienia funkcji w organie zarządzającym oraz w organie nadzorczym.

Wpis fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych umożliwi uzyskanie przez nią osobowości prawnej. Zgłoszenia ustanowienia fundacji rodzinnej będzie dokonywać fundator, a w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie – zarząd. W rejestrze ujawnione będą dane o fundacji rodzinnej, które w związku z koniecznością zgłaszania przez zarząd ich zmian powinny pozostawać aktualne.

Fundacja rodzinna będzie ponosić odpowiedzialność solidarną za zobowiązania fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej. Fundacja rodzinna będzie mogła odpowiadać za obowiązki alimentacyjne fundatora powstałe zarówno przed jak i po ustanowieniu fundacji rodzinnej, gdy egzekucja z jego majątku będzie bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność). Fundacja rodzinna będzie więc odpowiadać za zaległe, bieżące i przyszłe zobowiązania fundatora wobec osoby objętej obowiązkiem alimentacyjnym. Roszczenia osób, wobec których fundatora obciąża obowiązek alimentacyjny, niezależnie od tego czy są beneficjentami czy nie, będą zaspokajane w pierwszej kolejności. Odpowiedzialność fundacji rodzinnej jest przy tym ograniczona do wartości mienia wniesionego przez fundatora.

Projektowane przepisy przewidują również mechanizmy zakończenia działania fundacji rodzinnej i jej likwidacji zbliżone do rozwiązań znanych w prawie spółek. Fundacja rodzinna ulegnie rozwiązaniu w przypadku, gdy właściwe organy fundacji rodzinnej podejmą stosowną uchwałę w tym zakresie. W wyjątkowych przypadkach fundację rodzinną będzie mógł rozwiązać sąd.

Przesądzona zostanie możliwość zrzeczenia się prawa do zachowku (także w części) oraz wprowadzona możliwość rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności, a nawet obniżenia wysokości zachowku, przy uwzględnieniu sytuacji osobistej oraz majątkowej uprawnionego do zachowku, jak także obowiązanego do zaspokojenia roszczenia z tytułu

zachowku. Ponadto świadczenia otrzymane od fundacji rodzinnej przez uprawnionego obniżą wartość zachowku, a otrzymany zachówek pomniejszy wartość przyszłych świadczeń przysługujących beneficjentowi od fundacji rodzinnej.

Fundacja rodzinna będzie odpowiadać za zapłatę zachowku jako spadkobierca (jeśli otrzyma spadek po fundatorze albo innej osobie) i jako obdarowany (jeśli otrzyma darowiznę od fundatora albo innej osoby). Fundacja będzie ponadto odpowiadać za zachówek z tytułu wniesienia przez fundatora będącego spadkodawcą funduszu założycielskiego, o ile wniesienie to nastąpi w ciągu 10 lat przed śmiercią fundatora. Podobnie osoby, które otrzymają mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będą odpowiadać za zachówek, o ile mienie to zostanie im przekazane w ciągu 10 lat przed śmiercią fundatora. Odpowiedzialność fundacji rodzinnej i osób, które otrzymały mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będzie zbliżona do odpowiedzialności osób, które otrzymały od spadkodawcy darowiznę.

Przedłożony projekt wprowadza m.in. zmiany w ustawie z dnia:

1. 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2021 r. poz. 1043, z późn. zm.),
2. 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1800, z późn. zm.), dalej: „ustawa CIT”,
3. 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.), dalej: „ustawa PIT”.

Do zmian tych należy wprowadzenie wyłączenia z opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn nabycia przez osoby fizyczne będące beneficjentami (w tym fundatorami) własności rzeczy lub praw majątkowych będących przedmiotem świadczenia otrzymanego od fundacji rodzinnej (fundacji rodzinnej w organizacji) oraz stanowiących mienie otrzymane w związku z ich rozwiązaniem, jeżeli następować będzie na podstawie tytułu określonego w ustawie o podatku od spadków i darowizn.

W zakresie opodatkowania fundacji rodzinnej należy wskazać następujące aspekty. Nabycie przez osoby fizyczne od fundacji rodzinnej świadczeń oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych, w wysokości uzależnionej od stopnia pokrewieństwa beneficjenta z fundatorem (zwolnienie w przypadku fundatora oraz osób bliskich należących do tzw. „grupy zero” w stosunku do fundatora, określonej w ustawie o podatku od spadków

i darowizn, tj. małżonka, zstępny, wstępny, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, 15% w przypadku pozostałych osób). Zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych zostanie tylko część takiego świadczenia lub mienia nabytego przez fundatora lub osobę należącą do „grupy zero” w stosunku do fundatora, odpowiadająca aktualnej proporcji właściwej dla tego fundatora, zamieszczonej w spisie majątku. Fundacja rodzinna będzie z kolei podatnikiem wprowadzanego w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych podatku dochodowego od przekazanego lub postawionego do dyspozycji przez fundację rodzinną bezpośrednio lub pośrednio świadczenia oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w wysokości 15%.

Przyjęta dla celów podatku CIT 15% stawka podatku i analogicznie dla celów podatku PIT stawka w tej samej wysokości, zostały określone w oparciu o przeprowadzone analizy oraz kalkulacje, w tym uwzględniające rozwiązania obowiązujące w innych krajach. Przykładowo, w przypadku dywidend uzyskiwanych z innego kraju, właściwa stawka wynika z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania (w świetle postanowień Modelowej konwencji o unikaniu podwójnego opodatkowania, na której wzorowane są te umowy, stawka taka również może wynosić do 15%). Jednocześnie zauważyć należy, że przyjęcie stawki na poziomie 15% nie powoduje, iż nowe zasady opodatkowania podatkami dochodowymi, przewidziane w projekcie ustawy, byłyby nadmiernie korzystne, co mogłoby skutkować wykorzystywaniem instytucji fundacji rodzinnej do ewentualnych mechanizmów optymalizacyjnych.

Stąd opodatkowanie fundacji rodzinnej i beneficjentów nie będzie znacząco odbiegać od poziomu opodatkowania dochodów i innych przysporzeń majątkowych, gdyby fundacji rodzinnej nie powołano. Fundacja rodzinna nie będzie korzystała z żadnych nadzwyczajnych preferencji podatkowych, niedostępnych dla podmiotów (również gospodarczych) znajdujących się w analogicznej sytuacji. Nie należy w tych kategoriach oceniać zwolnienia w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, albowiem jest ono wzorowane na istniejącym już zwolnieniu dla osób z tzw. „grupy zero”, o której mowa w ustawie o podatku od spadków i darowizn. W przypadku pozostałych beneficjentów będących osobami fizycznymi ich świadczenie zostanie objęte zarówno 15% CIT, jak i 15% PIT. Również przesunięcie zapłaty podatku na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych do momentu przekazania lub postawienia do dyspozycji świadczenia lub mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej nie stanowi samo w sobie wyjątkowej preferencji, biorąc pod uwagę, że znane są już w prawie podatkowym rozwiązania zakładające płacenie podatku wyłącznie od dystrybucji zysków, brak

obowiązku płacenia zaliczek, rozliczania kosztów czy amortyzacji. Reasumując, oceniany całościowo model opodatkowania fundacji rodzinnej realizuje postulat neutralności oraz jest zgodny z przepisami o pomocy publicznej.

Skutki podatkowe w zakresie VAT transakcji i zdarzeń dokonywanych w związku z wprowadzeniem do systemu prawnego fundacji rodzinnej będą określane w konkretnych stanach faktycznych w oparciu o istniejące krajowe przepisy o VAT z uwzględnieniem regulacji wynikających z dyrektywy VAT i innych przepisów unijnych. Ustawa nie wprowadza zmian w tym zakresie.

Projekt ustawy wprowadza także zmiany w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w zakresie definicji trustu i beneficjenta rzeczywistego. Dzięki temu przepisy ustawy znajdą zastosowanie również do fundacji rodzinnej.

Poniżej znajduje się szczegółowy opis projektowanych przepisów i zmian wprowadzanych w ustawach odrębnych.

Rozdział 1. Przepisy ogólne

W systemie praw mających swoje źródła lub recepcje w prawie rzymskim, fundacje są utożsamiane z korporacjami (łac. *universitas personarum*) i stanowią odrębną kategorię osób prawnych (łac. *universitas bonorum*). Regulacja fundacji rodzinnej będzie częścią prawa prywatnego. Mimo tego, że pomiędzy fundacją rodzinną a spółkami handlowymi można dostrzec pewne podobieństwa i wspólne cechy, takie jak kwestia osobowości prawnej czy działanie za pośrednictwem organów, to fundację rodzinną, jako podmiot nieposiadający udziałowców, należy wyraźnie odróżnić od spółek handlowych.

Fundacji rodzinnej nie należy również utożsamiać z fundacjami publicznymi, dlatego w przepisie jasno wskazano, że ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach nie będzie miała zastosowania.

Z uwagi na charakter wprowadzanego do porządku prawnego podmiotu oraz jego autonomiczność, w sprawach nieuregulowanych w nowej ustawie zastosowanie znajdą przepisy Kodeksu cywilnego, a w przypadku gdy wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego fundacji rodzinnej, przepisy Kodeksu cywilnego będą stosowane odpowiednio.

Fundacja rodzinna będzie zarządzać majątkiem w oparciu o mienie, jakie przekaze jej fundator lub inne osoby oraz wypracowane zyski, majątek nabyty w zamian za majątek dotychczas posiadany itp. Podstawowym zadaniem będzie także ochrona posiadanego majątku przed utratą czy zmniejszeniem wartości.

Fundacja rodzinna będzie miała specyficzną określoną rolę w zakresie zobowiązań wobec beneficjentów i osób trzecich. Po pierwsze, będzie miała obowiązek spełniać świadczenia na rzecz beneficjenta, tj. przenosić na niego składniki majątkowe, w tym środki pieniężne, rzeczy lub prawa, albo oddać je beneficjentowi do korzystania zgodnie z wolą fundatora wyrażoną w statucie oraz informacjami zawartymi w liście beneficjentów. W szczególności będzie mogło to być pokrycie kosztów utrzymania lub kształcenia beneficjenta. W przypadku organizacji pozarządowych świadczenie może być przeznaczone na wsparcie działalności pożytku publicznego, o której mowa w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Po drugie, fundacja rodzinna będzie mogła zaciągać zobowiązania wyłącznie w celu zapewnienia bieżącej działalności, np. z tytułu wynagrodzenia za pracę w organach, najmu powierzchni biurowej, obsługi rachunku bankowego.

Stosownie do art. 41 KC siedzibą fundacji rodzinnej będzie miejscowość, w której jej zarząd będzie mieć siedzibę, chyba że statut będzie stanowił inaczej.

Nazwa fundacji rodzinnej będzie mogła być obrana dowolnie i będzie zawierać dodatkowe oznaczenie „Fundacja Rodzinna”. Dopuszczalne będzie używanie w obrocie skrótu „F.R.”. Zarówno dodatkowego oznaczenia w nazwie „Fundacja Rodzinna”, jak i skrótu „F.R.” będzie mogła używać jedynie fundacja rodzinna. Do nazwy fundacji rodzinnej powinny znaleźć zastosowanie odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o firmie. Przede wszystkim nazwa fundacji rodzinnej nie powinna wprowadzać w błąd ani naruszać praw osób trzecich.

Podobnie jak większość osób prawnych, fundacja rodzinna będzie nabywała osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Fundacja rodzinna co do zasady nie będzie mogła wykonywać działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców. Wyjątek ma stanowić działalność polegająca na: zbywaniu mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia, najmie, dzierżawie lub udostępnianiu mienia do korzystania na innej podstawie, przystępowaniu i uczestnictwie w spółkach handlowych,

funduszach inwestycyjnych, spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze mających swoją siedzibę w kraju lub za granicą, nabywaniu i zbywaniu papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze, udzielaniu wybranym podmiotom pożyczek, obrocie zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej, w tym wypłatą świadczeń beneficjentowi, lub prowadzeniu przedsiębiorstwa w ramach gospodarstwa rolnego.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że ustawa nie wprowadza zakazu nabycia przez fundację rodzinną przedsiębiorstwa osoby fizycznej. Jednak ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej spowodują, że przedsiębiorstwo takie nie będzie mogło być prowadzone w przypadkach innych niż przewidziane w ustawie. Oznacza to, że fundacja rodzinna będzie musiała dokonać aportu przedsiębiorstwa albo jego składników do spółki, wydzierżawić je albo dokonać innych czynności pozwalających na korzystanie z przedsiębiorstwa. Rozwiązanie to nie powinno wpływać na kwestie ubezpieczeń z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. W przypadku utworzenia spółki kapitałowej powstaje nowa osoba prawna, która ponosi odpowiedzialność za swoje zobowiązania, również składkowe. Z kolei dotychczasowy przedsiębiorca, jako nowy wspólnik, członek organu spółki czy pracownik będzie podlegać obowiązkom ubezpieczeniowym na ogólnych zasadach. Warto także zwrócić uwagę, że przynajmniej w pierwszym okresie obowiązywania ustawy, w pierwszej kolejności założeniem fundacji rodzinnej będą zainteresowani przedsiębiorcy, którzy chcą wycofać się z aktywnego prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na podeszły wiek.

W celu zachowania transparentności, w przypadku gdy stroną płatności związanej z wykonywaną działalnością fundacji rodzinnej jest beneficjent, jej dokonywanie lub przyjmowanie powinno następować za pośrednictwem rachunku bankowego. Fundacja rodzinna wykonująca działalność gospodarczą w dopuszczalnym zakresie będzie także podlegać obowiązkom przedsiębiorców dokonywania lub przyjmowania płatności bezgotówkowych.

Dla zapewnienia łatwej identyfikacji fundacji rodzinnej w relacjach z innymi podmiotami tak jak beneficjenci i sąd rejestrowy, fundacja rodzinna będzie miała obowiązek w oświadczeniach podawać swoją nazwę, siedzibę i adres, numer, pod którym jest wpisana do rejestru fundacji rodzinnych oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP).

Jednym z podstawowych założeń jest, aby przekazanie majątku do fundacji rodzinnej nie pogarszało sytuacji wierzycieli fundatora w związku z zaciągniętymi przez niego zobowiązaniami cywilnoprawnymi. Fundacja rodzinna będzie więc odpowiadała solidarnie z fundatorem za jego zobowiązania powstałe przed jej ustanowieniem (dotyczy to także obowiązku alimentacyjnego fundatora), z tym jednak zastrzeżeniem, że odpowiedzialność fundacji rodzinnej będzie ograniczać się do wartości mienia przekazanego przez fundatora według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć. Zakres odpowiedzialności fundacji rodzinnej w tym zakresie będzie analogiczny jak w przypadku zbycia przedsiębiorstwa (por. art. 55⁴ KC).

Rozwiązanie to ma na celu ochronę wierzycieli, którzy mogą dochodzić zaspokojenia swoich roszczeń bezpośrednio od fundacji rodzinnej jako nabywcy mienia bez uprzedniego skarżenia czynności zbywcy jako dłużnika (fundatora) dokonanej być może na ich szkodę. W odniesieniu do zobowiązań z tytułu umów handlowych, np. zobowiązania do zapłaty za dostarczony towar lub zobowiązania do dostarczenia towaru lub wykonania usługi, oznacza to, że fundacja rodzinna przystąpi do pierwotnego długu (zobowiązania) fundatora wobec kontrahenta. W konsekwencji w stosunku do kontrahenta występują dwa podmioty solidarnie zobowiązane (por. *per analogiam* np. wyrok SN z 15 czerwca 2010 r., II CSK 2/10).

W celu przejęcia zobowiązań fundatora (wstąpienia na jego miejsce) niezbędne będzie uzyskanie zgody wierzyciela na zwolnienie fundatora z długu (por. *per analogiam* wyrok SN z 4 kwietnia 2007 r., V CSK 3/07).

Chodzi przy tym o zobowiązania istniejące w chwili zbycia mienia. Będą to więc zobowiązania wymagalne, jak i niewymagalne.

W umowach fundatora z kontrahentami nie będą stosowane postanowienia o zakazie cesji (*pacta de non cedendo*).

Przy ocenie zakresu odpowiedzialności określonego „do wartości mienia wniesionego przez fundatora według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela” pomocny będzie dorobek doktryny i orzecznictwa dotyczący odpowiedzialności określonej w art. 40 § 2, art. 55⁴ i art. 1031¹ § 3 KC.

Odpowiedzialność za inne niż cywilnoprawne zobowiązania będzie mogła być wprowadzona na podstawie innych przepisów.

Szczególna odpowiedzialność fundacji rodzinnej będzie dotyczyć zobowiązań obciążających fundatora wynikających z obowiązku alimentacyjnego w rozumieniu działu III Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, tj. dotyczącego jedynie krewnych w linii prostej, rodzeństwa oraz w niektórych przypadkach małżonka fundatora.

Fundacja rodzinna odpowiada solidarnie z fundatorem za jego zobowiązania powstałe przed jej ustanowieniem, a więc również za obowiązki alimentacyjne. Odpowiada ona ponadto za wykonanie powstałego po jej ustanowieniu obowiązku alimentacyjnego obciążającego fundatora.

W przypadku gdy egzekucja z majątku fundatora obowiązków alimentacyjnych powstałych już po ustanowieniu fundacji rodzinnej okaże się bezskuteczna, uprawniony będzie mógł prowadzić egzekucję z majątku fundacji rodzinnej. Będzie to więc subsydiarna odpowiedzialność fundacji rodzinnej. Do wniesienia powództwa przeciwko fundacji rodzinnej nie będzie konieczne ostateczne ustalenie, że egzekucja z majątku fundatora jest bezskuteczna. Taka konstrukcja odpowiedzialności jest znana np. dla wspólnika spółki jawnej (art. 31 KSH).

Odpowiedzialność fundacji rodzinnej będzie przy tym ograniczona do wartości mienia wniesionego przez fundatora.

Należy wskazać, że charakter odpowiedzialności fundacji rodzinnej pozwala na zwrotne dochodzenie zobowiązań realizowanych za fundatora jako dłużnika solidarnego albo dłużnika ponoszącego odpowiedzialność subsydiarną. W odniesieniu do obowiązków alimentacyjnych – osoba dostarczająca drugiemu środków utrzymania lub wychowania, która nie jest do tego zobowiązana albo będąc zobowiązana z tego powodu, że uzyskanie na czas obowiązków alimentacyjnych od osoby zobowiązanej w bliższej lub tej samej kolejności byłoby dla uprawnionego niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami, posiada możliwość żądania zwrotu od osoby, która powinna była te świadczenia spełnić (art. 140 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy). W przypadku fundacji rodzinnej można także rozważać możliwość zastosowania na zasadzie analogii poglądu jaki przedstawił Sąd Najwyższy (sygn. akt III CZP 108/12), który wskazał, że wspólnikowi spółki jawnej, który zaspokoił roszczenie wierzyciela spółki przysługuje roszczenie regresowe w stosunku do spółki, jak i pozostałych wspólników. Fundacja rodzinna, podobnie jak spółka jawna, na której koncentruje się wspomniana uchwała Sądu Najwyższego, posiada osobowość prawną. Stąd fundacji rodzinnej będzie przysługiwało roszczenie regresowe.

Rozdział 2. Fundator

Fundatorem fundacji rodzinnej jest wyłącznie osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która złożyła oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie. Ograniczenie kręgu osób mogących być fundatorami do osób fizycznych wynika z roli, jaką ma pełnić fundacja rodzinna, tj. zarządzania majątkiem należącym niegdyś do tej osoby i zrealizowania wybranych celów prywatnych. Należy jednak uwzględnić w tym zakresie także osoby fizyczne, których centrum interesów osobistych lub gospodarczych znajduje się poza granicami Polski.

Badania Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur Państwowego Instytut Badawczy⁷ (dalej: IBKK-PIB) potwierdzają, że coraz większa liczba przedstawicieli Polonii i Polaków za granicą wypracowała skuteczny i przynoszący wymierne korzyści ekonomiczne model prowadzenia działalności gospodarczej lub prowadzenia interesów życiowych, a od czasu transformacji ustrojowej w Polsce istotnie wzrosła dynamika współpracy z naszym krajem. Jak wynika z raportu IBKK-PIB, przedsiębiorstwa z kapitałem polonijnym są w XXI w. obecne na wszystkich kontynentach. Raport wskazuje, że kapitał płynący do Polski z zagranicy w postaci bezpośrednich inwestycji był istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego osiągniętego przez nasz kraj w minionych 25 latach. Według danych ankiety przeprowadzonej przez IBKK-PIB w 2018 r. wynika, że w grupie mikroprzedsiębiorstw, firmy z kapitałem polonijnym stanowiły blisko połowę zbioru (49%). Udział procentowy firm z kapitałem polonijnym w grupie przedsiębiorstw małych i średnich wyniósł dla obu kategorii 29%. Natomiast w grupie przedsiębiorstw dużych firmy z kapitałem polonijnym stanowiły 31%. Z kolei w grupie firm, dla których nie została określona ich wielkość firmy z kapitałem polonijnym stanowiły 41%. Przywołany raport pokazuje, że polska diaspora charakteryzuje się przedsiębiorczością, co ma znaczenie w kontekście projektowanej regulacji.

Mając na uwadze liczebność polskiej diaspory za granicą i odnoszone przez nią sukcesy biznesowe lub sukcesy z wykonywania wolnych zawodów, celowe wydaje się umożliwienie korzystania z instrumentów projektowanej ustawy.

Uprawnienie do bycia fundatorem fundacji rodzinnej przysługuje także cudzoziemcom,

⁷ K. Dębowska, J. Gniadek, H. Kępka, *Potencjał inwestycyjny Polonii za granicą*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2018. Obecnie Polski Instytut Ekonomiczny.

ponieważ zdolność fundowania osób fizycznych wynikająca z posiadanej przez nie zdolności do czynności prawnych ustalana jest na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego lub prawa ojczyznego w przypadku obcokrajowców – art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe. Ponadto przepisy prawa prywatnego międzynarodowego przewidują, że jeżeli osoba fizyczna dokonuje czynności prawnej w zakresie prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, wystarczy, że ma ona zdolność do dokonania tej czynności według prawa państwa, w którym przedsiębiorstwo jest prowadzone.

Fundację rodzinną może założyć także więcej osób. Z uwagi jednak na dopuszczalność sporządzania testamentu wyłącznie przez jedną osobę⁸, fundacja rodzinna tworzona w testamencie będzie mogła mieć tylko jednego fundatora. Pozwoli to na pozyskanie przez fundację rodzinną całości bądź większości praw do danego prawa majątkowego lub rzeczy.

Rola i wpływ fundatora na fundację rodzinną zależą do indywidualnych decyzji fundatora i jego woli. Status fundatora i wiążące się z nim prawa i obowiązki będą niezbywalne. Co do zasady, po założeniu fundacji rodzinnej jego rola w wybranych aspektach ulega wyczerpaniu, a po jego śmierci definitywnie kończy się. Oznacza to, że w przypadku śmierci fundatora „funkcja” ta nie zostanie przeniesiona na jego następców prawnych.

Projekt dopuszcza jednak możliwość powierzenia w statucie innym osobom wykonywania praw i obowiązków fundatora, określając przy tym zakres tego powierzenia. Przyjęte rozwiązanie jest niezbędne na wypadek ewentualnej niemożności realizacji niektórych zadań osobiście przez fundatora, np. z powodu choroby, czy też braku woli dalszego angażowania się w bieżącą działalność fundacji rodzinnej. Przy czym, jak już wskazano powyżej, wskazana w statucie osoba nie staje się z tego tytułu fundatorem.

W przypadku utworzenia fundacji rodzinnej przez więcej niż jednego fundatora, mogą oni ustalić w statucie zasady wykonywania przysługujących im praw i obowiązków, np. powierzając ich wykonywanie jednemu z fundatorów albo niektórym fundatorom. Jeżeli jednak nie zostanie to inaczej określone, powinni wykonywać swoje prawa i obowiązki wspólnie, a zmiana beneficjenta lub jego uprawnień, będzie mogła być dokonana za zgodą pozostałych fundatorów.

Wspólne wykonywanie praw podlega zasadom znanym dla współwłasności rzeczy, określonych w Kodeksie cywilnym. W orzecznictwie przyjmuje się, że „wobec braku

⁸ Polskie prawo nie przewiduje możliwości sporządzania testamentów wspólnych. Np. w Niemczech wspólny testament mogą sporządzić małżonkowie.

w naszym ustawodawstwie przepisów, które by normowały instytucję wspólności praw, przepisy o współwłasności należy stosować w drodze analogii do wspólności innych praw niż prawo własności”⁹.

Przeniesienie mienia na fundację rodzinną przerywa związek między tym mieniem a jego dotychczasowym właścicielem, dlatego fundator nie odpowiada za zobowiązania fundacji rodzinnej. Od momentu nabycia mienia fundacja rodzinna samodzielnie odpowiada za to mienie i związane z nim albo własną aktywnością zobowiązania.

Rozdział 3. Majątek fundacji rodzinnej

Majątek fundacji rodzinnej, rozumiany jako aktywa, będzie stanowić mienie w rozumieniu Kodeksu cywilnego.

Wyposażenie fundacji rodzinnej w początkowe aktywa będzie zadaniem fundatora, który przeniesie mienie przeznaczone na realizację celów fundacji rodzinnej i tym samym zasili początkowo fundusz założycielski. Wartość aktywów fundacji rodzinnej nie powinna być niższa niż 100 000 zł. Jeżeli wynikająca z zatwierdzonego sprawozdania finansowego wartość aktywów fundacji rodzinnej będzie niższa niż wartość jej zobowiązań, zysk za ten rok obrotowy będzie przeznaczany na pokrycie przyszłych strat fundacji. Rozwiązanie to ma na celu, podobnie jak w przypadku spółek handlowych, chronić płynność finansową fundacji rodzinnej.

Wartość mienia wniesionego do fundacji rodzinnej będzie rozumiana jako wartość rynkowa składników wnoszonego mienia w innej postaci niż środki pieniężne, ustalona na dzień wniesienia mienia, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Wartość tę w postaci walut obcych przelicza się na złote zgodnie z średnim kursem walut obcych ogłaszany przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wniesienia mienia.

Ponadto fundacji rodzinnej nie będzie wolno zwracać fundatorowi mienia wniesionego na pokrycie funduszu założycielskiego, za wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

⁹ Zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1967 r., III CZP 45/67, OSNCP 1968, z. 1, poz. 3.

Rozdział 4. Powstanie fundacji rodzinnej

Powstanie fundacji rodzinnej będzie polegało na dokonaniu typowych czynności, znanych w naszym prawie, dla utworzenia osoby prawnej. Do powstania fundacji rodzinnej będzie konieczne:

- 1) złożenie oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie;
- 2) ustalenie statutu;
- 3) sporządzenie spisu majątku;
- 4) ustanowienie organów fundacji rodzinnej wymaganych przez ustawę albo statut;
- 5) wniesienie funduszu założycielskiego przed wpisaniem do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo wniesienie funduszu założycielskiego w ciągu dwóch lat od wpisania fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych – w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie;
- 6) wpis do rejestru fundacji rodzinnych.

Fundację rodzinną będzie można utworzyć na podstawie oświadczenia fundatora na dwa sposoby: w akcie założycielskim albo w testamencie. W celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu, ale także mając na względzie reguły przenoszenia własności określonych rzeczy i praw, sporządzenie aktu założycielskiego i testamentu będzie wymagało zachowania formy aktu notarialnego pod rygorem nieważności.

Zastrzeżenie specjalnej formy prawnej dla tej czynności jest podyktowane potrzebą eliminacji ryzyk związanych z możliwością kwestionowania, np. przez spadkobierców, woli ustanowienia fundacji rodzinnej przez spadkodawcę, a co za tym idzie, przekazania jej mienia, które w przypadku odwołania oświadczenia przypadłoby spadkobiercom.

Złożoność procesu ustanowienia fundacji rodzinnej i przeprowadzenia czynności ze swej natury rozciągniętych w czasie uzasadnia przyjęcie, że z chwilą sporządzenia aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu powstaje fundacja rodzinna w organizacji. Fundacja rodzinna w organizacji jest reprezentowana przez fundatora albo pełnomocnika powołanego przez fundatora, oraz w przypadkach wskazanych w ustawie – przez zarząd.

Odpowiedzialność tych osób ustanie wobec fundacji rodzinnej z chwilą zatwierdzenia ich czynności uchwałą zarządu, a w przypadku czynności zarządu – z chwilą zatwierdzenia

jego czynności przez fundatora, radę nadzorczą albo zgromadzenie beneficjentów. Takie podejście nawiązuje do regulacji obowiązujących w KSH dla spółek kapitałowych.

Niepodjęcie czynności niezbędnych do rejestracji fundacji rodzinnej w organizacji bądź brak możliwości jej rejestracji będzie skutkowało jej rozwiązaniem. Jeżeli więc fundacja rodzinna nie została wpisana do rejestru fundacji rodzinnych w terminie sześciu miesięcy od dnia sporządzenia aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu albo jeżeli postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stało się prawomocne, fundacja rodzinna w organizacji z mocy prawa ulega rozwiązaniu. Jeśli taka fundacja rodzinna w organizacji nie jest w stanie niezwłocznie pokryć w pełni wierzytelności beneficjentów i osób trzecich, zarząd dokona likwidacji. W przypadku gdy fundacja rodzinna w organizacji nie ma zarządu, fundator, zgromadzenie beneficjentów albo sąd rejestrowy ustanawia likwidatora albo likwidatorów. Likwidacja fundacji rodzinnej w organizacji będzie przebiegać tak samo jak likwidacja samej fundacji rodzinnej. W celu umożliwienia zaspokojenia wierzycieli, likwidatorzy ogłoszą jednokrotnie o otwarciu likwidacji, wzywając wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia. Dniem rozwiązania fundacji rodzinnej w organizacji jest dzień zatwierdzenia przez zgromadzenie beneficjentów sprawozdania likwidacyjnego. Wszystkie sprawy rejestrowe związane z likwidacją fundacji rodzinnej w organizacji należą do sądu rejestrowego.

Jeżeli w ramach działalności fundacji rodzinnej w organizacji doszło do przetwarzania danych osobowych, np. w związku z tworzeniem listy beneficjentów, w przypadku rozwiązania fundacji rodzinnej w organizacji zarząd albo likwidator będą zobowiązani do niezwłocznego usunięcia tych danych. Zgodnie bowiem z zasadą ograniczenia przechowywania danych określoną w art. 5 ust. 1 lit. e RODO, dane osobowe muszą być przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane.

Oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej podlega ocenie pod kątem jego ważności. Może to dotyczyć oceny ważności oświadczenia złożonego w akcie założycielskim i w testamencie. Jednocześnie fundacja rodzinna nabywa osobowość prawną wraz z wpisem do rejestru fundacji rodzinnych (wpis konstytutywny). Uwzględniając powyższe okoliczności jest uzasadnione rozstrzygnięcie w przepisie kwestii ważności czynności prawnych dokonanych przez fundację rodzinną w przypadku nieważności oświadczenia o jej ustanowieniu. Przyjęto, że nieważność tego oświadczenia nie będzie wpływać na ważność czynności prawnych dokonanych przez zarejestrowaną fundację rodzinną. Celem

tej regulacji jest stabilizacja stosunków prawnych i ochrona słuszych interesów osób trzecich. Podobne rozwiązanie obowiązuje w odniesieniu do spółek handlowych (art. 21 § 6 KSH stanowi, że orzeczenie o rozwiązaniu spółki kapitałowej nie wpływa na ważność czynności prawnych zarejestrowanej spółki).

Rozdział 5. Statut i spis majątku

Podstawowe zasady działalności fundacji rodzinnej będzie określał statut ustalony przez fundatora. Statut wymaga zachowania formy aktu notarialnego pod rygorem nieważności. W praktyce można założyć, że oba te dokumenty będą sporządzane równocześnie.

W statucie zostaną określone:

- 1) nazwa fundacji rodzinnej;
- 2) siedziba fundacji rodzinnej;
- 3) szczegółowy cel fundacji rodzinnej;
- 4) sposób określenia beneficjenta i jego uprawnień;
- 5) zasady prowadzenia listy beneficjentów;
- 6) zasady, w tym szczegółowy tryb, zrzeczenia się uprawnień przez beneficjenta;
- 7) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony;
- 8) wartość funduszu założycielskiego;
- 9) zasady powoływania, odwoływania oraz uprawnienia i obowiązki członków organów, a także zasady reprezentacji fundacji rodzinnej przez zarząd albo przez inne organy w przypadkach wskazanych w ustawie;
- 10) co najmniej jednego beneficjenta uprawnionego do uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów;
- 11) zasady zmiany statutu;
- 12) przeznaczenie majątku fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta uprawnionego do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

W statucie będzie można regulować także inne sprawy, np.:

- 1) zasady współpracy lub współdziałania organów fundacji rodzinnej;
- 2) szczegółowe zasady likwidacji fundacji rodzinnej;
- 3) wytyczne dotyczące inwestowania majątku fundacji rodzinnej.

Wnosząc majątek do fundacji rodzinnej na pokrycie funduszu założycielskiego, fundator powinien również sporządzić spis majątku w formie pisemnej. W trakcie funkcjonowania fundacji rodzinnej, spis majątku będzie aktualizowany przez zarząd na koniec każdego roku obrotowego. W spisie majątku powinny być wymienione rzeczy lub prawa majątkowe wniesione przez fundatora albo osoby inne niż fundator zarówno przy ustanawianiu fundacji rodzinnej, jak i w trakcie jej funkcjonowania. Każda rzecz i prawo powinny wskazywać osobę wnoszącą mienie oraz mieć określoną wartość i rodzaj każdego z wniesionych składników mienia według stanu i cen z chwili wniesienia.

W spisie majątku będzie zamieszczana informacja o aktualnych proporcjach przypadających na każdego z fundatorów oraz fundację rodzinną, ponieważ część otrzymanego przez beneficjenta (w tym fundatora będącego jednocześnie beneficjentem) świadczenia od fundacji rodzinnej odpowiadająca proporcji przypadającej na tego fundatora lub beneficjenta zaliczanego do tzw. „grupy zero” tego fundatora w rozumieniu ustawy o podatku od spadków i darowizn będzie zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych. Proporcja ta będzie określana w części w jakiej pozostaje suma wartości składników mienia wniesionego do fundacji rodzinnej przypadająca na tego fundatora lub fundację rodzinną do wartości sumy mienia wniesionych przez wszystkich fundatorów i fundację rodzinną. Analogicznie, również część przychodów fundatora albo osoby będącej w stosunku do fundatora osobą zaliczaną do tzw. „grupy zero” tego fundatora w rozumieniu ustawy o podatku od spadków i darowizn będzie zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych w tej samej proporcji.

Nabycie nowych składników majątkowych przez fundację rodzinną nie będzie podlegać ograniczeniom. Należy zwrócić uwagę na brak ryzyk związanych z wnoszeniem darowizn przez dowolne osoby, w tym przy przekazywaniu darowizny przez spółki zależne od fundacji rodzinnej.

W przypadku gdy fundacja rodzinna będzie nabywać mienie pochodzące z majątku wspólnego małżonków, zastosowanie znajdzie art. 37 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, zgodnie z którym zgoda drugiego małżonka jest potrzebna do dokonania czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub użytkowania wieczystego, jak również prowadzącej do oddania nieruchomości do używania lub pobierania z niej pożytków, czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego, którego przedmiotem jest budynek lub lokal, czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia

i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa oraz darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych. Wniesienie funduszu założycielskiego będzie traktowane jak darowizna.

W zakresie majątku fundacji rodzinnej jest uzasadnione jednak monitorowanie źródeł pochodzenia mienia przekazywanego do fundacji rodzinnej w drodze darowizny albo spadku. W przypadku gdy mienie zostanie wniesione przez fundatora lub jego małżonka, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo będzie uważane za wniesione przez fundatora. W pozostałych przypadkach będzie uważane za wniesione przez fundację rodzinną. Traktowanie mienia wniesionego przez małżonka, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo fundatora tak samo jak mienia wniesionego przez samego fundatora pozwoli beneficjentom z „grupy zero” uzyskać większą korzyść z tytułu zwolnienia z podatku dochodowego od osób fizycznych, niż by to miało miejsce, gdyby mienie to było traktowane jak mienie wniesione przez fundację rodzinną. Część świadczenia otrzymywanego przez beneficjenta odpowiadająca proporcji obliczonej dla fundacji rodzinnej i zamieszczonej w spisie majątku nie będzie bowiem zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych. Analogicznie, reguła umożliwiająca traktowanie mienia wniesionego przez małżonka, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwo fundatora tak samo jak mienia wniesionego przez samego fundatora zwiększy również korzyści uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej fundatora albo osoby będącej w stosunku do fundatora osobą zaliczaną do tzw. „grupy zero”.

Rozwiązanie przyjęte dla celów podatkowych nie ma przy tym wpływu na określenie strony dokonującej czynności prawnej ani zakresu jej odpowiedzialności w kontekście praw wynikających z prawa prywatnego, w tym także *actio Pauliana*.

Fundator i beneficjent mogą skierować do organów fundacji rodzinnej uwagi, opinie lub zalecenia dotyczące jej działalności. Mogą one zawierać np. zalecenia działania, spostrzeżenia co do skutków planowych działań, uwagi na temat prawidłowości realizacji celów fundacji rodzinnej itp. Należy zaznaczyć, że nie wiążą one w żaden sposób adresata. Mogą być jednak wskazówką dla osób odpowiadających za prowadzenie spraw fundacji rodzinnej.

Rozdział 6. Beneficjent i lista beneficjentów

Statut fundacji rodzinnej będzie określał beneficjentów, którzy będą mogli otrzymać świadczenie od fundacji rodzinnej lub mienie po jej rozwiązaniu.

Jak już wcześniej wskazano, krąg beneficjentów został ograniczony do dwóch kategorii podmiotów:

- 1) osób fizycznych;
- 2) organizacji pozarządowych prowadzących działalność pożytku publicznego.

Należy podkreślić, że beneficjentem fundacji rodzinnej będzie mógł zostać fundator. Nie ma bowiem przeciwwskazań, by po wniesieniu majątku do fundacji rodzinnej, również otrzymywał od niej świadczenia, chociażby w celu zaspokojenia jego bieżących potrzeb. Jest to rozwiązanie typowe dla zagranicznych fundacji rodzinnych (prywatnych) i w praktyce wiąże się z chęcią wycofania się z aktywności zawodowej (zarobkowej) fundatora, przy jednoczesnym zabezpieczeniu sobie środków na bieżące utrzymanie. Odpowiednio wcześniejsze przekazanie zarządzania majątkiem, w tym przede wszystkim biznesem, jest rozwiązaniem co do zasady zwiększającym efektywność procesu sukcesji.

Oprócz ogólnego wskazania w statucie, szczegółowe dane dotyczące beneficjenta i jego uprawnień określa się na liście beneficjentów. Wyrazem poszanowania prywatności i zachowania poufności będzie możliwość zastrzeżenia przez fundatora, w jakim zakresie lista beneficjentów może nie być jawna, np. dla pozostałych beneficjentów. Uprawnienie to nie dotyczy zachowania w tajemnicy tożsamości beneficjentów np. wobec organów administracji skarbowej, lecz poufności w relacjach prywatnoprawnych. Lista będzie zawierać dane niezbędne do realizacji świadczeń oraz wykonania obowiązków publicznoprawnych, stąd np. konieczne jest przekazanie PESEL albo NIP beneficjenta albo innej danej pozwalającej na identyfikację beneficjenta. Wymogi w tym zakresie zostały ograniczone do minimum.

Do utworzenia i aktualizacji listy beneficjentów w oparciu o informacje zawarte w statucie, a także realizacji świadczeń na jej podstawie będzie zobowiązany zarząd. Lista beneficjentów powinna być tworzona, prowadzona i aktualizowana zgodnie z przepisami i statutem.

Obowiązki fundacji rodzinnej związane z przetwarzaniem danych osobowych dotyczą, po pierwsze, zasad postępowania przy przetwarzaniu danych oraz, po drugie, praw osób fizycznych, których dane osobowe są przetwarzane. Przetwarzanie danych osobowych ograniczone zostało przez wymóg przestrzegania podstawowych zasad, do których zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy

95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), dalej: RODO, należą: legalność (przetwarzanie danych musi odbywać się zgodnie z prawem, rzetelnie, uczciwie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą), celowość (fundacja rodzinna może przetwarzać dane tylko w ściśle określonym celu, który musi być konkretny, wyraźny i zgodny z prawem), adekwatność (przetwarzanie danych możliwe jest tylko w takim zakresie, w jakim jest to absolutnie niezbędne do osiągnięcia celu przetwarzania), prawidłowość (fundacja rodzinna powinna podejmować działania, aby dane osobowe, które są nieprawidłowe w świetle celów ich przetwarzania, zostały niezwłocznie usunięte lub sprostowane), ograniczenie czasowe (fundacja rodzinna nie może przechowywać danych przez czas dłuższy, niż jest to niezbędne do celów przetwarzania), integralność (konieczność ochrony danych przed wyciekami czy dostępem osób nieupoważnionych przez wdrożenie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych), poufność (obowiązek pełnego zabezpieczenia przetwarzanych danych) i rozliczalność (obowiązek wykazania, że zasady i przepisy o ochronie danych osobowych są przestrzegane).

Wszelkie czynności fundacji rodzinnej związane z pozyskiwaniem danych osobowych, a następnie z ich przetwarzaniem i przechowywaniem, należy oceniać z perspektywy wymienionych powyżej zasad (tj. art. 5 RODO).

Projektowane przepisy, określając zakres danych osobowych, jakich może żądać fundacja rodzinna, korespondują przede wszystkim z zasadą adekwatności (art. 5 ust. 1 lit. c RODO), która dopuszcza możliwość zbierania tylko danych niezbędnych do osiągnięcia celu przetwarzania. W omawianym przypadku celem tym jest realizacja zadań fundacji rodzinnej wynikających z projektowanej ustawy lub statutu, w szczególności sporządzanie listy beneficjentów przez zarząd oraz informowanie beneficjentów o przysługujących im świadczeniach. Administratorem tych danych osobowych będzie fundacja rodzinna.

Dane osobowe, co do zasady, będą udostępniane fundacji rodzinnej w formie oświadczenia beneficjenta. Należy jednak zaznaczyć, że niektóre dane mogą już być wcześniej wskazane przez fundatora w ramach określania beneficjentów w statucie.

Aby w pełni umożliwić realizację woli fundatora i w jak największym stopniu zabezpieczyć interesy beneficjentów, niezbędne jest pozostawienie otwartego katalogu danych, które będą umieszczone na liście beneficjentów. Ich wymagany zakres będzie bowiem ustalany w oparciu o zasady realizacji świadczeń przewidziane przez fundatora w statucie. W przypadku gdy udzielenie świadczenia będzie uzależnione (zgodnie z wolą fundatora) od spełnienia określonego warunku, np. zdobycia wykształcenia, fundacja rodzinna będzie

mogła żądać udokumentowania spełnienia tego warunku w zakresie niezbędnym do jego potwierdzenia, np. poprzez udostępnienie kopii świadectwa ukończenia szkoły.

W tym zakresie może być też niezbędne przetwarzanie danych wrażliwych niektórych beneficjentów, np. w przypadku, gdy świadczenie będzie skierowane do osób chorych. W tym celu fundacja rodzinna będzie uprawniona również do przetwarzania tego typu danych, z wyjątkiem tych przewidzianych w art. 10 RODO tj. dotyczących wyroków skazujących oraz czynów zabronionych lub powiązanych środków bezpieczeństwa.

W zakresie retencji danych osobowych projekt przewiduje, że powinny być one przechowywane przez okres funkcjonowania fundacji rodzinnej. Dokumenty mogą być przechowywane w postaci papierowej lub elektronicznej w sposób gwarantujący zachowanie ich poufności, integralności, kompletności oraz dostępności, w warunkach niegrożących uszkodzeniem lub zniszczeniem. Z kolei w przypadku likwidacji fundacji rodzinnej, księgi i dokumenty będą oddane na przechowanie osobie wskazanej w statucie lub uchwale zgromadzenia beneficjentów. Jeżeli przechowawca nie zostanie wskazany w statucie lub uchwale, wyznaczy go sąd rejestrowy.

Beneficjent uzyskuje uprawnienie do świadczeń od fundacji rodzinnej zgodnie z wolą fundatora wyrażoną w statucie. Określenie świadczeń przysługujących beneficjentowi jest wyłączną i swobodną decyzją fundatora. Można założyć, że co do zasady będą to świadczenia pieniężne bądź niepieniężne, w szczególności świadczenia polegające na pokrywaniu kosztów utrzymania lub kształcenia, leczenia lub opieki – w przypadku osób fizycznych, lub wspieranie statutowej działalności pożytku publicznego – w przypadku organizacji pozarządowych. Fundator będzie mógł dokonać zmian w zakresie beneficjentów i przysługujących im świadczeń, bez ograniczeń, w tym także czasowych. Należy mieć przy tym na uwadze wspomniane wcześniej ograniczenia w przypadku, gdy fundacja rodzinna będzie ustanawiana przez więcej niż jednego fundatora.

Fundator będzie mógł również zastrzec, że przedmioty przypadające małoletniemu beneficjentowi z tytułu świadczeń od fundacji rodzinnej nie będą objęte zarządem sprawowanym przez rodziców. W takim przypadku fundator powinien wyznaczyć zarządcę, a jeżeli tego nie dokona, sąd opiekuńczy powinien wyznaczyć kuratora do sprawowania zarządu.

Świadczenie od fundacji rodzinnej może być przyznane pod warunkiem albo z zastrzeżeniem terminu, np. pod warunkiem ukończenia studiów, zawarcia związku małżeńskiego, ukończenia określonego wieku. Świadczenie to jest realizowane

po przedstawieniu przez beneficjenta albo osobę reprezentującą beneficjenta dokumentu tożsamości. Wskazana regulacja umożliwi wiarygodne potwierdzenie tożsamości beneficjenta oraz zabezpieczenia fundacji rodzinnej przed ryzykiem przekazania świadczeń nieuprawnionej osobie. Dowód tożsamości będzie okazywany zarządowi – jako podmiotowi, który reprezentuje fundację rodzinną.

Istotną kwestią jest racjonalne gospodarowanie majątkiem fundacji rodzinnej, aby uniknąć ryzyka jego szybkiego wyczerpania. Dlatego spełnienie świadczenia na rzecz beneficjenta nie może zagrażać wypłacalności fundacji rodzinnej wobec jej wierzycieli niebędących beneficjentami fundacji rodzinnej i każdorazowo jest uzależnione od bieżącej sytuacji finansowej fundacji rodzinnej. Przy tym przez wypłacalność rozumie zdolność fundacji rodzinnej do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, a opóźnienie w ich wykonywaniu nie przekracza trzech miesięcy. Ochronę praw beneficjentów zapewnia zawieszenie biegu terminu spełnienia świadczenia do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej.

Uwzględniając zasady współżycia społecznego, w pierwszej kolejności fundacja rodzinna zaspokaja roszczenia osób, wobec których fundatora obciąża obowiązek alimentacyjny. Nie może to jednak prowadzić do pokrzywdzenia beneficjenta, wobec którego na fundatorze ciąży obowiązek alimentacyjny.

W przypadku braku możliwości zaspokojenia beneficjentów w pełnej wysokości, w związku ze zobowiązaniami wobec osób trzecich, zarząd dokona miarkowania świadczeń, tak żeby nie pokrzywdzić żadnego z beneficjentów. Bieg terminu spełnienia świadczeń co do pozostałej kwoty ulega zawieszeniu do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej, podobnie jak w przypadku całkowitego wstrzymania świadczeń.

Beneficjent, jako osoba zainteresowana działalnością fundacji rodzinnej oraz stanem jej majątku, ma prawo do uzyskania informacji o jej działalności osobiście lub przez upoważnioną przez siebie osobę. Będzie mógł przede wszystkim przeglądać dokumenty i sporządzać z nich kopię i notatki, a także żądać przedstawienia wyjaśnień od zarządu. Udostępniając wskazane informacje należy mieć na uwadze konieczność ochrony danych osobowych innych osób, zwłaszcza beneficjentów.

Odmowa dostępu do informacji, może nastąpić tylko wtedy, gdy istnieje uzasadniona obawa, że prawo to zostanie wykorzystane przez beneficjenta w celach sprzecznych z interesem i celem fundacji rodzinnej. Odmowa nie może dotyczyć jednak wglądu

do danych osobowych beneficjenta, żądającego wyjaśnień lub wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej.

W przypadku odmowy dostępu do informacji, beneficjent może złożyć wniosek do sądu rejestrowego o zobowiązanie zarządu do przedstawienia wyjaśnień lub udostępnienia żądanych informacji. To uprawnienie można porównać do prawa współnika do zapoznania się z dokumentami i informacji o spółce. Pełni ono zbliżoną funkcję do prawa indywidulanej kontroli.

Beneficjent będzie mógł zrezygnować z niektórych albo wszystkich świadczeń lub zrzec się uprawnień beneficjenta. Zrzeczenie się wymaga zachowania formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Niezachowanie tej formy zgodnie z art. 73 § 2 Kodeksu cywilnego będzie skutkowało nieważnością czynności.. Zrzeczenie się wszystkich uprawnień przez beneficjenta jest tożsame ze zrzeczeniem się statusu beneficjenta.

Jeżeli beneficjent otrzymałby świadczenie od fundacji rodzinnej wbrew przepisom prawa lub postanowieniom statutu, będzie zobowiązany do jego zwrotu. Za nieprawidłową realizację świadczenia odpowiedzialność ponoszą członkowie zarządu – będą oni zobowiązani do jego zwrotu solidarnie z tym beneficjentem i nie ma możliwości zwolnienia ich od tej odpowiedzialności. Roszczenia z tego tytułu przedawniają się z upływem trzech lat, licząc od dnia wypłaty, z wyjątkiem roszczeń wobec beneficjenta, który wiedział o bezprawności otrzymanej wypłaty.

Rozdział 7. Organy fundacji rodzinnej

Oddział 1. Przepisy ogólne

Fundacja rodzinna, podobnie jak spółki prawa handlowego, będzie działać przez swoje organy. W ustawie wyodrębnione zostały przepisy ogólne, definiujące organy występujące w fundacji rodzinnej oraz regulujące wspólne dla nich zagadnienia. Przepisy te dotyczą więc przede wszystkim zasad wykonywania obowiązków, organizacji prac organu fundacji rodzinnej, sposobów podejmowania uchwał i przeprowadzania posiedzeń.

W fundacji rodzinnej przewidziano funkcjonowanie trzech organów: zarządu, rady nadzorczej oraz zgromadzenia beneficjentów. Podział taki ma przede wszystkim zapewnić sprawne zarządzanie fundacją rodzinną i wybór następców w przypadku wygaśnięcia mandatu członka danego organu fundacji rodzinnej.

W projektowanych przepisach przewidziana została kadencyjność organów fundacji

rodzinnej. Jeżeli w statucie nie przewidziano odmiennie, kadencję należy obliczać w pełnych latach obrotowych.

Członkowie organów fundacji rodzinnej będą musieli wyrazić zgodę na pełnienie funkcji w formie pisemnej. Wymóg ten będzie dotyczył nie tylko członków zarządu i rady nadzorczej, ale również członków zgromadzenia beneficjentów. W skład tego organu nie będą bowiem wchodzić wszyscy beneficjenci, a tylko ci wyznaczeni do pełnienia funkcji. Koniecznym zatem wydaje się uzyskanie ich zgody na podejmowanie działań przewidzianych w ustawie i statucie.

W przypadku gdy organ fundacji rodzinnej jest wieloosobowy, w przepisach wyrażono obowiązek należytego organizowania prac tego organu przez jego przewodniczącego. W szczególności będzie możliwe uchwalenie regulaminu organu fundacji rodzinnej określającego organizację i sposób wykonywania czynności, usprawniającego jego funkcjonowanie.

Aby umożliwić działalność organów fundacji rodzinnej w różnych okolicznościach, proponuje się dopuszczenie szerokiego katalogu form prowadzenia posiedzeń i głosowania. W przepisach wskazano, że co do zasady miejscem posiedzeń organów fundacji rodzinnej będzie siedziba fundacji rodzinnej. Niemniej, zarówno statut, jak i członkowie danego organu fundacji rodzinnej mogą wskazać inne miejsca.

Co więcej, przy obecnym rozwoju technologii nie wydaje się, aby fizyczna obecność członka organu fundacji rodzinnej podczas posiedzenia była niezbędna dla skutecznego działania. Rozwiązanie to uwzględnia także powszechny w obecnych czasach fakt zamieszkiwania lub przebywania przez osoby pełniące określone funkcje w organie fundacji rodzinnej w różnych miejscowościach czy krajach.

Dlatego też projektowane przepisy dopuszczają uczestnictwo w posiedzeniach organów fundacji rodzinnej przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, z tym że w statucie można przyjąć odmienną zasadę. Konieczne będzie zapewnienie warunków umożliwiających uczestnictwo członków organu fundacji rodzinnej w posiedzeniu w formie zdalnej, takich jak transmisja w czasie rzeczywistym, możliwość dwustronnej komunikacji i wykonywania prawa głosu, zapewnienie bezpieczeństwa i właściwej identyfikacji uczestników. Szczegółowe zasady uczestnictwa w posiedzeniach przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej należy określić w regulaminie organu fundacji rodzinnej. W szczególności regulamin powinien uwzględniać zasady ochrony danych osobowych uczestników zdalnego posiedzenia.

Posiedzenia co do zasady powinny być zwoływane przez przewodniczącego organu fundacji rodzinnej. Wyjątkiem są posiedzenia zgromadzenia beneficjentów, które z kolei będą zwoływane przez zarząd. Zawiadomienie o posiedzeniu powinno wskazywać przede wszystkim dzień, godzinę i miejsce posiedzenia oraz porządek obrad. Inne kwestie, w tym zasady dotyczące sposobu uczestnictwa w posiedzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej organ fundacji rodzinnej powinien określić w regulaminie tego organu.

Posiedzenie organu fundacji rodzinnej może być zwołane również na żądanie członka tego organu w zakresie proponowanego przez niego porządku obrad lub w celu podjęcia określonej uchwały. Jeżeli przewodniczący organu fundacji rodzinnej nie podejmie odpowiednich kroków w terminie dwóch tygodni, członek organu fundacji rodzinnej może sam zwołać posiedzenie.

W zakresie podejmowania uchwał konieczne jest prawidłowe zawiadomienie o posiedzeniu organu fundacji rodzinnej albo głosowaniu na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Istotnym jest bowiem umożliwienie uczestnictwa w podejmowaniu uchwał również członków organów fundacji rodzinnej nie mających z różnych względów możliwości osobistego pojawienia się w wyznaczonym miejscu, a także tych, którzy biorą udział w procesie decyzyjnym w sposób zdalny, np. w formie telekonferencji.

Regulacja ta będzie miała praktyczne znaczenie zwłaszcza w kontekście obliczania kworum – do podjęcia uchwały co do zasady wymagane jest uczestnictwo przynajmniej połowy członków danego organu fundacji rodzinnej. Warunek ten zostanie więc spełniony również w przypadku, gdy część głosów zostanie oddana pisemnie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Podjęte uchwały powinny być uwzględnione w protokole wraz ze wskazaniem uczestników głosowania oraz wyniku głosowania.

Uchwały co do zasady zapadają bezwzględną większością głosów, a każdemu członkowi przysługuje jeden głos. Jednakże w statucie można przyznać danemu członkowi organu fundacji rodzinnej uprzywilejowanie dotyczące prawa głosu. Przyjęte rozwiązanie może być szczególnie ważne w sytuacji wielości fundatorów i skupieniu więcej niż jednej linii rodzinnej w ramach jednej fundacji rodzinnej. Poza tym asymetryczność głosów może wynikać także z okoliczności biznesowych, wielkość majątku wnoszonego do fundacji rodzinnej przez poszczególne osoby lub linie rodzinne, czy też wewnętrznych

uwarunkowań rodzinnych. Możliwość zastosowania przyjętego rozwiązania projektodawca dostrzega głównie w przypadku zgromadzenia beneficjentów. Niemniej dla fundatora może być istotne, aby wybrane przez niego osoby posiadały większy wpływ na funkcjonowanie fundacji rodzinnej aniżeli pozostałe, chociażby z uwagi na większe dotychczasowe zaangażowanie w rodzinny biznes.

Przyjmuje się, że głosowania powinny być jawne. Jako że przedmiotem uchwał często mogą być sprawy personalne i osobiste, dla zapewnienia komfortu członkom organów fundacji rodzinnej przy podejmowaniu tego typu uchwał przepisy przewidują też możliwość zarządzenia głosowania tajnego. Ponadto tajne głosowanie należy także przeprowadzić na żądanie choćby jednego z członków organu fundacji rodzinnej uczestniczącego w głosowaniu.

Oddział 2. Zarząd

Organem fundacji rodzinnej prowadzącym sprawy fundacji rodzinnej i reprezentującym ją na zewnątrz jest zarząd. To na tym organie będzie ciążyć odpowiedzialność za faktyczną realizację celów, dla których fundacja rodzinna została utworzona. Będzie więc głównym pośrednikiem między fundacją rodzinną a beneficjentami, informującym i wykonującym ich uprawnienia w oparciu o utworzoną listę beneficjentów. Będzie wykonywał także zadania fundacji rodzinnej związane z ochroną danych osobowych jej beneficjentów, weryfikacją konieczności ich przetwarzania, aktualizacją listy beneficjentów oraz niezwłocznym usuwaniem danych zbędnych do realizacji zadań fundacji rodzinnej. Jednocześnie zarząd powinien dbać o płynność finansową oraz wypłacalność zarządzanej osoby prawnej.

Fundacja rodzinna to osoba prawna tworzona w celu realizacji szczególnego zadania, jakim jest dysponowanie majątkiem zgodnie z wolą fundatora, również po jego śmierci. Członkowie zarządu będą mieć więc dostęp do danych takich jak: uprawnienia przysługujące i spełnione wobec poszczególnych beneficjentów, informacje przekazywane wspólnikowi spółki handlowej, której udziały/akcje będzie posiadać fundacja rodzinna. Również w przypadku wygaśnięcia mandatu jest niewskazane, aby uzyskane dane mogły być przetwarzane do innych celów niż związanych z realizacją celów fundacji rodzinnej. Należy z całą mocą podkreślić konieczność dbałości o bezpieczeństwo w zakresie ochrony majątku i ochrony prywatności fundatora i beneficjentów w związku z działalnością fundacji rodzinnej. Dlatego też w przepisach wskazano, że członkowie zarządu powinni dołożyć należytej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków, dochować lojalności

wobec fundacji rodzinnej, a także zachować poufność informacji w szczególności w zakresie przetwarzanych danych osobowych. Co więcej, nie mogą ujawniać tajemnic fundacji rodzinnej, zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu pełnienia funkcji.

W projekcie ustawy wprowadzono definicję tajemnicy fundacji rodzinnej, która ma szerszy zakres niż zawarta w odrębnych przepisach tajemnica przedsiębiorstwa. Przez tajemnicę fundacji rodzinnej należy rozumieć informacje dotyczące kierunku inwestowania, organizacyjne, lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą. Są to również informacje, które dotyczą beneficjentów, jednak jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął, przy zachowaniu należytej staranności, działania w celu utrzymania ich w poufności. Zarząd może być jedno- albo wieloosobowy. Nie wprowadza się ograniczenia co do maksymalnej liczby członków tego organu. Dopuszczenie beneficjentów do pełnienia funkcji w organach fundacji rodzinnej wydaje się rozwiązaniem korzystnym z tego względu, że to właśnie najbliższe grono fundatora będzie miało, co do zasady, najlepszą wiedzę na temat tego majątku i wartości, jakimi należy się kierować przy jego zarządzaniu. Niemniej fundator, wskazując osobę albo osoby, które zostaną powołane do pełnienia funkcji członka albo członków tego organu, powinien mieć na uwadze redukcję negatywnego wpływu ewentualnej sprzeczności interesów beneficjenta zasiadającego w organie fundacji rodzinnej z interesami pozostałych beneficjentów.

W polskim prawie nie ma ugruntowanej tradycji zasiadania w organach podmiotów zbiorowych osób prawnych¹⁰, dlatego funkcję członka zarządu może pełnić wyłącznie osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Ponadto członkiem zarządu nie będzie mogła być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w art. 228–231 i przepisach rozdziałów XXXIII–XXXVII Kodeksu karnego.

Co do zasady, statut powinien określać zakres uprawnień i obowiązków członków zarządu, a także zasady ich reprezentacji. Natomiast wewnętrzne zasady działania mogą zostać określone w regulaminie organu fundacji rodzinnej. Z kolei projektowane przepisy określają ogólne zasady funkcjonowania organu fundacji rodzinnej, z tym że we wskazanych przypadkach statut może stanowić inaczej. Tak więc wszyscy

¹⁰ W naszym prawie możliwe jest już zarządzanie przez osoby prawne funduszami inwestycyjnymi i alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi.

członkowie tego organu są obowiązani i uprawnieni do wspólnego prowadzenia spraw fundacji rodzinnej. Mogą oni reprezentować fundację rodzinną we wszystkich czynnościach sądowych i pozasądowych. Prawo to nie może zostać skutecznie ograniczone wobec osób trzecich. Przyjmuje się, że jeśli nie zostało to ustalone odmiennie w statucie, fundację rodzinną powinno reprezentować dwóch członków zarządu działających łącznie. Składanie oświadczeń i doręczenia pism są skuteczne wobec każdego z członków tego organu.

Aby uniknąć wątpliwości w zakresie sposobu podpisywania dokumentów przez fundację rodzinną, w przepisach przewidziano, że będą one podpisywane zgodnie ze sposobem reprezentacji, a jedynie w wyjątkowych przypadkach wymagane będzie złożenie podpisu przez wszystkich członków zarządu, np. w przypadku zgłoszenia fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych.

Ustawa określa trzyletnią kadencję członka zarządu, z tym że statut może stanowić inaczej. Członek zarządu może być powoływany na kolejne kadencje.

W celu zapewnienia kontynuacji funkcjonowania organu fundacji rodzinnej proponuje się następujący schemat powoływania i odwoływania członków zarządu. W pierwszej kolejności uprawnienie to przysługuje fundatorowi albo wskazanej przez niego osobie. W przypadku jego śmierci, kompetencję taką uzyskuje rada nadzorcza, jeżeli została ustanowiona. W przypadku śmierci fundatora i braku rady nadzorczej powyższego dokonać może zgromadzenie beneficjentów. W celu zapewnienia elastyczności w powyższym zakresie, przepisy przewidują możliwość odmienną regulacji w statucie. Fundator będzie mógł zatem wyznaczyć np. konkretne osoby uprawnione do dokonywania zmian w zarządzie.

Ustawa wskazuje, kiedy wygasa mandat członka zarządu. Będzie to przede wszystkim upływ kadencji, ale też moment odwołania, śmierci lub rezygnacji z pełnienia funkcji. Jeżeli statut nie stanowi inaczej, członek zarządu może być odwołany w każdym czasie. W przypadku jego rezygnacji, zastosowanie będą miały przepisy o wypowiedzeniu zlecenia przez przyjmującego zlecenie. Odwołanie członka zarządu nie zwalnia go z obowiązku składania wyjaśnień w toku przygotowania sprawozdania zarządu z działalności fundacji rodzinnej i sprawozdania finansowego, obejmujących okres pełnienia przez niego funkcji. Ponadto przepisy dopuszczają udział byłego członka zarządu w posiedzeniu zgromadzenia beneficjentów, podczas którego zatwierdzane są sprawozdania zarządu z działalności fundacji rodzinnej oraz sprawozdania finansowe za powyższy okres, chyba że uchwała

zgromadzenia beneficjentów stanowi inaczej.

Członek zarządu będzie mógł pełnić swoją funkcję za wynagrodzeniem, bądź bez wynagrodzenia, przy czym będzie mógł uzyskać zwrot kosztów związanych z udziałem w pracach zarządu.

Przy zawieraniu umów, a także w sporach z członkiem zarządu, fundację rodzinną reprezentuje rada nadzorcza, a w przypadku jej braku, pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia beneficjentów. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy członkiem zarządu jest beneficjent – w takim przypadku wymagane jest zachowanie formy aktu notarialnego. Przyjęcie takiego rozwiązania wydaje się być szczególnie uzasadnione w fundacji rodzinnej, gdzie przykładowo wolą fundatora może być, aby jego dziecko zarządzało fundacją rodzinną i jednocześnie czerpało z niej korzyści jako beneficjent. Beneficjenta pełniącego funkcję członka zarządu będą obowiązywać takie same zasady jak pozostałych członków tego organu. Koniecznym jest jednak wprowadzenie regulacji, aby w przypadku zawierania umowy albo w przypadku sporu osoba taka nie mogła jednocześnie decydować o wyborze pełnomocnika reprezentującego fundację rodzinną.

Należy jednak wskazać, że wymóg zachowania formy aktu notarialnego nie będzie dotyczył realizacji świadczeń beneficjentowi, który jednocześnie jest członkiem zarządu – następuje ona bowiem w oparciu o informacje zawarte w liście beneficjentów.

Oddział 3. Rada nadzorcza

Rada nadzorcza jest, co do zasady, fakultatywnym organem fundacji rodzinnej. Ze względu na konieczność zachowania przejrzystości i uporządkowanego działania fundacji rodzinnej, projekt przewiduje obowiązek ustanowienia rady nadzorczej w przypadku, gdy liczba beneficjentów przekracza dwadzieścia pięć osób.

Głównym zadaniem rady nadzorczej jest sprawowanie nadzoru nad działalnością zarządu w zakresie zgodności z prawem oraz aktami obowiązującymi w fundacji rodzinnej. W tym celu rada nadzorcza może żądać niezwłocznego przedstawienia jej wszelkich informacji, dokumentów, sprawozdań i wyjaśnień dotyczących działalności fundacji rodzinnej. Zarząd lub inne osoby obowiązane, np. pełnomocnicy, powinny udzielić odpowiednich informacji w ciągu maksymalnie dwóch tygodni, chyba że rada nadzorcza wyznaczy dłuższy termin.

Z tego też względu ustawa nie dopuszcza możliwości jednoczesnego pełnienia funkcji członka zarządu i członka rady nadzorczej. Umożliwienie łączenia obu powyższych funkcji można przyrównać do sytuacji, w której członek zarządu spółki kapitałowej pełniłby

jednocześnie funkcje członka rady nadzorczej tej spółki i dokonywał kontroli oraz oceny własnych decyzji.

Statut może wskazać również inne kompetencje dla rady nadzorczej.

Kwestie pełnienia funkcji w radzie nadzorczej są analogiczne jak w przypadku zarządu, z tym że kadencja członka tego organu trwa pięć lat. Statut może przewidywać inny okres trwania kadencji, jednak istotnym jest, by kadencje zarządu i rady nadzorczej nie pokrywały się. Po śmierci fundatora członków rady nadzorczej powołuje zgromadzenie beneficjentów, chyba że odmienna regulacja zostanie przewidziana w statucie.

Oddział 4. Zgromadzenie beneficjentów

Obligatoryjnym organem fundacji rodzinnej będzie zgromadzenie beneficjentów, ustanawiane w statucie przez fundatora. W zgromadzeniu beneficjentów będzie mógł wziąć udział każdy beneficjent, któremu w statucie przyznano uprawnienie do uczestnictwa w nim. Decyzja w tym zakresie będzie należeć do fundatora. Projekt ustawy nie przewiduje obowiązku uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów wszystkich beneficjentów – taki obowiązek mógłby powodować praktyczne problemy w funkcjonowaniu tego organu, jako że beneficjentami mogą być przykładowo małoletni albo liczba beneficjentów może być tak duża, że podejmowanie decyzji będzie znacząco utrudnione. Ponadto fundację rodzinną tworzy się często w przypadkach, gdy dzieci (wszystkie bądź niektóre) fundatora nie angażują się w zarządzanie rodzinnym majątkiem z uwagi na brak zainteresowania taką działalnością albo brak wiedzy i umiejętności. Z tych względów jest uzasadnione umożliwienie fundatorowi dość swobodnego kształtowania grona beneficjentów, którzy będą zasiadać w zgromadzeniu beneficjentów i efektywnie wykonywać obowiązki w tym organie.

Ustawa dopuszcza także udział i wykonywanie prawa głosu przez pełnomocnika. W takim przypadku kopię pełnomocnictwa w formie dokumentowej należy dołączyć do protokołu z posiedzenia zgromadzenia beneficjentów.

Zgromadzenie beneficjentów jest organem fundacji rodzinnej, który działa w przypadku wystąpienia okoliczności faktycznych wymagających podjęcia decyzji przez beneficjentów. Jego zadaniem jest podejmowanie uchwał w konkretnych, ściśle określonych w ustawie bądź statucie sprawach, mających głównie zagwarantować ciągłość działalności fundacji rodzinnej. Nie należy więc przypisywać mu kompetencji

przynależnych zgromadzeniu wspólników czy walnego zgromadzenia w spółkach.

Przed wszystkim więc zadaniem zgromadzenia beneficjentów będzie uzupełnianie składu poszczególnych organów fundacji rodzinnej i zatwierdzanie sprawozdania finansowego oraz wybór firmy audytorskiej albo zespołu audytorów. Jeżeli w fundacji rodzinnej ustanowiono radę nadzorczą, członków tego organu po śmierci fundatora powołuje właśnie zgromadzenie beneficjentów. Analogiczna sytuacja będzie miała miejsce przy powoływaniu członków zarządu, w przypadku gdy nie została ustanowiona rada nadzorcza.

W związku z powyższym, w projektowanych przepisach przewidziano m.in. obowiązek zwołania zgromadzenia beneficjentów przez ostatniego członka zarządu, w przypadku gdy zamierza zrezygnować z pełnienia powierzonej mu funkcji. Działanie to umożliwi powołanie nowych członków organu zarządzającego i dalsze funkcjonowanie fundacji rodzinnej.

Przepisy dopuszczają również możliwość wyznaczenia w statucie przypadków, w których beneficjenci będą mogli żądać zwołania przez zarząd zgromadzenia beneficjentów. W żądaniu należy określić proponowany porządek obrad zgromadzenia beneficjentów. Jeżeli w ciągu dwóch tygodni od przedstawienia takiego żądania, zarząd nie zwoła zgromadzenia beneficjentów, możliwa będzie interwencja sądu rejestrowego. W ten sposób z jednej strony umożliwi to działanie zgromadzeniu beneficjentów w razie nieporozumień z zarządem, a z drugiej ograniczy zbyt częste i bezpodstawne zwoływanie zgromadzenia beneficjentów.

Ponadto do obowiązków zgromadzenia beneficjentów będzie należeć rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania finansowego fundacji rodzinnej za poprzedni rok obrotowy, udzielenie absolutorium członkom zarządu fundacji rodzinnej z wykonania przez nich obowiązków, podział lub pokrycie wyniku finansowego netto oraz wybór firmy audytorskiej. Statut może przewidywać inne sytuacje, w przypadku których jest wymagana uchwała zgromadzenia beneficjentów, zgodnie z wolą fundatora. Należy jednak podkreślić, że angażowanie zgromadzenia beneficjentów w bieżącą działalność fundacji rodzinnej nie jest celem projektu ustawy.

W przypadku zgromadzenia beneficjentów, w przeciwieństwie do pozostałych organów fundacji rodzinnej, nie jest konieczne zachowanie kworum. Jeżeli statut nie stanowi inaczej, zgromadzenie beneficjentów jest ważne bez względu na liczbę reprezentowanych na nim głosów. Jednakże w przypadku uchwał o powołaniu lub odwołaniu członków

zarządu lub rady nadzorczej, konieczne jest uczestnictwo w posiedzeniu, jeżeli w posiedzeniu uczestniczyła co najmniej połowa jego członków.

Rozdział 8. Odpowiedzialność cywilnoprawna

W ustawie zaproponowano przepisy dotyczące odpowiedzialności członka zarządu, członka rady nadzorczej oraz likwidatora fundacji rodzinnej za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu. Przepis ten stanowi ogólną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej wobec fundacji rodzinnej. Osoba taka odpowiada za szkodę wyrządzoną fundacji rodzinnej wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunku organizacyjnego łączącego go z fundacją rodzinną, w tym z niedochowania lojalności. Źródłem tych obowiązków może być zarówno ustawa jak i statut.

Ciężar wykazania bezprawności działania lub zaniechania oraz wysokości szkody poniesionej przez fundację rodzinną, a także związek przyczynowo-skutkowy będzie spoczywał na fundacji rodzinnej. Natomiast na członku zarządu, członku rady nadzorczej albo likwidatorze spoczywa ciężar wykazania, że nie ponosi winy i że nie można mu postawić zarzutu uchybienia standardowi starannego i lojalnego wykonywania obowiązków.

Analogicznie jak w przypadku zasad obowiązujących w KSH, w projekcie wprowadzono zasadę biznesowej oceny sytuacji (Business Judgement Rule). Co prawda projekt co do zasady nie przewiduje możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez fundację rodzinną, niemniej z uwagi na dopuszczenie podejmowania niektórych czynności, o których mowa w art. 6 projektu, wydaje się, że również w przypadku tej instytucji powyższa zasada powinna mieć zastosowanie. Działalność taka może bowiem wiązać się z koniecznością uzyskania rzetelnych informacji w oparciu o profesjonalne analizy, opinie, ekspertyzy (przykładowo – wycena dzieł sztuki).

Wprowadzenie powyższej zasady pozwoli definitywnie przesądzić o wyłączeniu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną fundacji rodzinnej wskutek decyzji organów, które okażą się błędne, o ile były one podejmowane w granicach uzasadnionego ryzyka biznesowego w oparciu o adekwatne do okoliczności informacje. Dzięki tej zasadzie działania będą oceniane nie retrospektywnie, przez pryzmat rezultatów, ale z perspektywy prawidłowości trybu podejmowania decyzji, w odniesieniu do momentu podejmowania

decyzji i okoliczności temu towarzyszących. Osoby, które starannie i lojalnie wykonywały swoje obowiązki i które zdecydowały się na podjęcie ryzyka, zyskają ochronę na wypadek, gdyby *ex post* okazało się, że decyzja była nietrafna i doprowadziła do wyrządzenia szkody fundacji rodzinnej.

Rozdział 9. Audyt

Fundacja rodzinna powinna być poddawana cyklicznej, niezależnej ocenie (pod względem prawidłowości, rzetelności oraz zgodności z prawem, celem oraz jej dokumentami) działań dotyczących zarządzania majątkiem.

W związku z tym w projektowanych przepisach przewidziano obowiązek przeprowadzania audytu co najmniej raz w ciągu czterech lat funkcjonowania fundacji rodzinnej. Audyt będzie przeprowadzany częściej, jeżeli sprawozdanie finansowe fundacji rodzinnej będzie podlegało badaniu zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. W takim przypadku audyt powinien być przeprowadzony w tym samym terminie co badanie. Może się więc zdarzyć, że obowiązek przeprowadzenia audytu będzie się aktualizował co roku. Przyjęcie takiego rozwiązania jest niezbędne ze względu na ochronę majątku fundacji rodzinnej oraz praw beneficjentów. Projektodawca zakłada, że beneficjenci nie zawsze muszą angażować się w bieżącą działalność fundacji rodzinnej. W celu ochrony ich interesów należy więc przewidzieć instrument, pozwalający kontrolować nie tylko aspekty finansowe, ale również celowość i zgodność z prawem innych podejmowanych działań.

Zgromadzenie beneficjentów będzie uprawnione do wyboru firmy audytorskiej bądź wyznaczenia zespołu audytorów. W skład tego zespołu będą mogli wejść biegli rewidenci, doradcy podatkowi, adwokaci lub radcowie prawni. Z uwagi na to, że audyt nie obejmuje wyłącznie kontroli finansów fundacji rodzinnej, koniecznym wydaje się dopuszczenie możliwości udziału w nim także innych osób, niż biegli rewidenci.

Osoby dokonujące audytu będą musiały spełniać łącznie warunki wymienione w ustawie. W okresie objętym audytem i w trakcie jego trwania nie mogą być zależne od danej fundacji rodzinnej, brać udziału w podejmowaniu decyzji oraz świadczyć czynności rewizji finansowej lub doradztwa na rzecz fundacji rodzinnej. W praktyce będzie to oznaczać, że nie mogą przykładowo pełnić funkcji członka organu tej fundacji rodzinnej albo w spółkach zależnych od fundacji rodzinnej, być ich pracownikiem bądź osobą współpracującą.

Przepisy nie wprowadzają wymogu, by badanie sprawozdania finansowego i prowadzenie audytu było dokonywane przez tę samą firmę audytorską. Kwestię tę projektodawca pozostawia do decyzji zgromadzenia beneficjentów.

W celu zapewnienia realizacji zadań przez firmę audytorską lub zespół audytorów, ustawa przyznaje im prawo do żądania od zarządu dokumentów fundacji rodzinnej, w tym aktualnej listy beneficjentów. Z audytu sporządzany będzie raport, który następnie należy przekazać zarządowi. Zarząd będzie obowiązany przedstawić raport radzie nadzorczej, a w przypadku jej nieustanowienia, zgromadzeniu beneficjentów na najbliższym posiedzeniu. Dzięki temu możliwe będzie podjęcie działań korygujących nieprawidłowości albo niwelujących zagrożenie dla stanu aktywów fundacji rodzinnej.

Rozdział 10. Kontrola sądowa i obowiązek informacyjny

Osoby związane z działalnością fundacji rodzinnej, a więc fundator, beneficjent lub członek organu fundacji rodzinnej mogą wytoczyć przeciwko fundacji rodzinnej powództwo o uchylenie uchwały organów fundacji rodzinnej sprzecznej z jej statutem oraz celem. Możliwość wytoczenia powództwa jest ograniczona w czasie i może nastąpić w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, jednak nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały.

Ponadto, w przypadku gdy uchwała organu byłaby sprzeczna z ustawą, fundatorowi, beneficjentowi lub członkom organów przysługuje prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały. Prawo to wygasa z upływem sześciu miesięcy od powzięcia wiadomości o uchwale, nie później niż z upływem dwóch lat.

Projektodawca wyłączył w tym zakresie zastosowanie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego. Wyłączenie stosowania art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego ogranicza niepewność fundatora co do zaskarżenia danej uchwały w przyszłości. Przyjęta w projekcie ustawy o fundacji rodzinnej konstrukcja nieważności uchwały różni się od bezwzględnej nieważności czynności prawnej przyjmowanej w Kodeksie cywilnym. Nieważność uchwały według projektu charakteryzuje się tym, że krąg podmiotów, które mogą domagać się stwierdzenia jej nieważności, jest ograniczony do fundatora, beneficjenta oraz członka organu fundacji rodzinnej. Poza tym wniesienie powództwa o stwierdzenie nieważności jest ograniczone w czasie. Po upływie terminu uprawnienie wygasa, a sąd nie uwzględni nieważności z urzędu.

W zakresie czynności, które nie otrzymały szczególnej regulacji w ustawie, osoby posiadające interes prawny będą mogły w stosunkach z fundacją rodzinną korzystać z powództwa o ustalenie z art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego.

Na żądanie organu Krajowej Administracji Skarbowej fundacja rodzinna będzie obowiązana przekazać w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia doręczenia żądania, informacje dotyczące listy beneficjentów, spisu majątku oraz o spełnionych świadczeniach lub mieniu przekazanym w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, w tym ich rodzaju, wysokości i sposobie ich spełnienia. Są to informacje potrzebne do ustalenia prawidłowości wykonania obowiązków publicznoprawnych w zakresie podatków, nienależące do kategorii informacji, których obecnie mogą żądać organy KAS.

Rozdział 11. Rozwiązanie i likwidacja fundacji rodzinnej

Co do zasady fundacje rodzinne powinny być tworzone na wiele lat, by po śmierci fundatora realizować wyznaczone przez niego cele. Niemniej konieczne jest również wskazanie w przepisach okoliczności, w których może dojść do rozwiązania i likwidacji fundacji rodzinnej. Przez okres jej funkcjonowania mogą pojawić się bowiem okoliczności uzasadniające podjęcie tego typu działań.

Przede wszystkim taką sytuację może przewidzieć sam fundator w statucie, poprzez ustanowienie fundacji rodzinnej na określony czas. Może być też tak, że w pewnym momencie cele fundacji rodzinnej zostaną w pełni zrealizowane albo dalsza ich realizacja będzie niemożliwa lub znacznie utrudniona. Szczegółowe okoliczności powinny zostać przewidziane w statucie. W takim przypadku rozwiązanie fundacji rodzinnej będzie dokonywane na podstawie uchwały zarządu. Przy czym uprawnienie zarządu do rozwiązania fundacji rodzinnej powinno się oceniać łącznie z ograniczeniem, że fundacja rodzinna ulega rozwiązaniu w przypadku, gdy zaszły okoliczności wskazane w statucie, w szczególności upłynął okres, na jaki fundacja rodzinna została powołana, zrealizowany został cel fundacji rodzinnej, brak jest możliwości dalszej realizacji celu fundacji rodzinnej lub jego realizacja wiąże się z nadmiernymi trudnościami, a usunięcie przeszkód nie może nastąpić bez konieczności poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów. Tylko w tych przypadkach zarząd może zdecydować o rozwiązaniu fundacji rodzinnej. Co więcej, ostateczne wykreślenie fundacji rodzinnej z rejestru, które kończy jej byt prawny, odbywa się pod kontrolą sądu. Ponadto, uchwała o rozwiązaniu fundacji

rodzinnej, podobnie jak inne uchwały, może być zaskarżona do sądu.

W związku z długookresowym działaniem fundacji rodzinnej należy mieć również na względzie, że w związku z upływem czasu i z ważnych powodów dalsze działanie tego podmiotu może być niecelowe. W tym przypadku mowa nie tylko o ewentualnej „nieopłacalności” dalszego funkcjonowania fundacji rodzinnej, ale też o występowaniu ewentualnych innych instrumentów, które będą bardziej adekwatne do konkretnej sytuacji, w jakiej będzie znajdowała się fundacja rodzinna. Celowo zatem katalog tych okoliczności nie zostaje doprecyzowany. Pojęcie „ważnych powodów” jest przy tym znane, choćby na gruncie KSH.

Ponadto fundacja rodzinna będzie mogła być rozwiązana w przypadku gdy jest zarządzana w sposób oczywiście sprzeczny z jej celem lub interesami beneficjentów. Najpierw jednak przepisy przewidują możliwość usunięcia naruszeń. Sąd rejestrowy będzie mógł wyznaczyć odpowiedni termin na ich usunięcie, pod rygorem zastosowania grzywny. W tym zakresie zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z wyjątkiem przepisów dotyczących aresztu, podobnie jak ma to miejsce dla procedur przyjętych dla Krajowego Rejestru Sądowego.

W każdym z powyższych przypadków możliwe będzie również rozwiązanie fundacji rodzinnej przez sąd rejestrowy z urzędu albo na wniosek beneficjenta, w szczególności jeśli wyżej wspomniane naruszenia nie zostaną usunięte. Należy jednak wyraźnie pokreślić, że rozwiązanie fundacji rodzinnej przez sąd powinno być traktowane jako ostateczność i stosowane tylko w wyjątkowych sytuacjach. Fundacja rodzinna, jako podmiot prawa prywatnego, powinna mieć maksymalną swobodę działania i podejmowania decyzji. Kontrola sądowa powinna ograniczać się tylko do niezbędnego zakresu, z uwzględnieniem ochrony beneficjentów i osób trzecich wchodzących w relacje z fundacją rodzinną.

Jeżeli do rozwiązania fundacji rodzinnej konieczna będzie zgoda beneficjenta, który jest osobą małoletnią, wymagane będzie zezwolenie sądu opiekuńczego. Decyzja ta będzie mieć bowiem istotne znaczenie dla zmiany źródeł utrzymania dla beneficjenta, w szczególności, gdyby nie należał on do osób uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Fundacja rodzinna będzie rozwiązywana z chwilą wykreślenia z rejestru, co do zasady po przeprowadzeniu likwidacji. W przypadku jednak ustalenia przez sąd rejestrowy, że fundacja rodzinna nie posiada zbywalnego majątku i faktycznie nie prowadzi

działalności, albo że w terminie dwóch lat od wpisania do rejestru nie został wniesiony fundusz założycielski – w przypadku fundacji rodzinnej ustanowionej w testamencie, przepisy przewidują możliwość orzeczenia o jej rozwiązaniu bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego. W takim przypadku sąd zarządza jej wykreślenie z rejestru fundacji rodzinnych. Zasady rozwiązania fundacji rodzinnej bez przeprowadzenia likwidacji będą analogiczne jak obecnie już funkcjonujące wobec podmiotów wykreślanych z Krajowego Rejestru Sądowego.

Jeśli natomiast będzie konieczność przeprowadzenia likwidacji, jej otwarcie nastąpi z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o rozwiązaniu fundacji rodzinnej przez sąd albo powzięcia przez zarząd albo zgromadzenie beneficjentów uchwały o rozwiązaniu fundacji rodzinnej. O otwarciu likwidacji likwidatorzy powiadomią wierzycieli w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. W czasie likwidacji do nazwy fundacji rodzinnej należy dodać oznaczenie „w likwidacji”. Fundacja rodzinna w likwidacji zachowuje osobowość prawną.

W okresie likwidacji nie będą przekazywane beneficjentowi świadczenia (nawet częściowo) oraz nie będzie dokonany podziału majątku fundacji rodzinnej przed spłaceniem wszystkich zobowiązań wobec osoby innej niż beneficjent.

Funkcję likwidatorów fundacji rodzinnej będą pełnić członkowie zarządu albo osoby wyznaczone przez sąd. Ich zadaniem będzie przede wszystkim zaspokojenie wierzycieli, a następnie przekazanie pozostałego majątku osobom uprawnionym. Informacje dotyczące likwidatorów i prowadzonej likwidacji będą zgłaszane do sądu rejestrowego. W zależności od tego, kto będzie decydował o rozwiązaniu fundacji rodzinnej i jej likwidacji, sposób reprezentacji będzie określony odpowiednio w statucie, uchwale zgromadzenia beneficjentów albo orzeczeniu sądu. Sąd z kolei będzie miał możliwość zmiany sposobu reprezentacji w okresie likwidacji.

Likwidatorzy sporządzą bilans otwarcia likwidacji oraz sprawozdanie finansowe po każdym roku jej trwania. Na zakończenie likwidacji z kolei należy sporządzić tzw. sprawozdanie likwidacyjne.

Rozwiązanie fundacji rodzinnej będzie możliwe również w przypadku jej upadłości. Przepisy te będą miały zastosowanie tylko w przypadku fundacji rodzinnych, które będą miały zdolność upadłościową, tj. tych, które będą prowadziły dozwoloną działalność, określoną w art. 6 projektu.

Mienie pozostałe w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w pierwszej kolejności

będzie przysługiwało fundatorowi, w przypadku gdy fundacja rodzinna będzie rozwiązywana za jego życia. W przeciwnym wypadku mienie powinno być przekazane beneficjentom wskazanym w statucie. W razie śmierci fundatora albo braku wskazania w statucie uprawnionych beneficjentów, mienie należy przekazać spadkobiercom fundatora. W tym względzie należy zastosować zasady KC dotyczące dziedziczenia ustawowego albo testamentowego. Odpowiedzialność za zobowiązania fundacji rodzinnej, które przechodzą na osoby otrzymujące mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będzie ograniczała się do wartości nabytego mienia według stanu z chwili nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela.

Rozdział 12. Rejestr fundacji rodzinnych

Zostanie utworzony rejestr fundacji rodzinnych, prowadzony przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Wpis do rejestru fundacji rodzinnych będzie obejmował szereg informacji, takich jak m.in: nazwa, siedziba oraz adres fundacji rodzinnej, wysokość funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej, imię i nazwisko, PESEL (a w przypadku braku tego numeru – datę urodzenia) oraz adres do doręczeń każdego z członków organów, czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony, wzmiankę o złożonym rocznym sprawozdaniu finansowym fundacji rodzinnej i sprawozdaniu z badania rocznego sprawozdania finansowego.

Rejestr będzie jawny. Jawność danych w rejestrze będzie dotyczyć każdego podmiotu, który zostanie do niego wpisany, ale także każdego podmiotu chcącego uzyskać dostęp do danych w nim zgromadzonych. Zasada jawności rejestru fundacji rodzinnych wpisuje się w zasadę jawności innych rejestrów osób prawnych, które wraz z wpisem do rejestru uzyskują osobowość prawną, np. KRS.

Ponadto każdy będzie uprawniony do otrzymania poświadczonych odpisów, wyciągów, zaświadczeń oraz informacji z rejestru fundacji rodzinnych. Skarb Państwa oraz instytucje państwowe, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, nie będą ponosiły opłat za poświadczony odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje z rejestru fundacji rodzinnych. Akta rejestrowe obejmujące akta postępowań prowadzonych przez sąd rejestrowy będą prowadzone odrębnie dla każdej fundacji rodzinnej. Możliwe będzie ich przeglądanie w obecności pracownika sądu przez fundatora, członka organu fundacji

rodzinnej, beneficjenta fundacji rodzinnej oraz osobę mającą interes prawny. Dotyczy to także wydawania zaświadczeń, odpisów i wyciągów z akt rejestrowych.

Warto także wyjaśnić, że dane dotyczące beneficjentów rzeczywistych fundacji rodzinnej będą gromadzone w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych prowadzonym przez ministra ds. finansów publicznych.

Zgłoszenie do rejestru fundacji rodzinnych ma zawierać:

- 1) nazwę, siedzibę oraz adres fundacji rodzinnej;
- 2) wysokość funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej;
- 3) imiona i nazwiska, numery PESEL członków zarządu, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, a także sposób reprezentowania fundacji rodzinnej;
- 4) imiona i nazwiska, numery PESEL członków rady nadzorczej, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, jeśli w fundacji rodzinnej ustanawia się radę nadzorczą;
- 5) imiona i nazwiska, numery PESEL beneficjentów będących osobami fizycznymi wchodzącymi w skład zgromadzenia beneficjentów, a w przypadku braku obowiązku posiadania takiego numeru – datę urodzenia, oraz ich adresy do doręczeń, a w przypadku gdy beneficjentem jest podmiot inny niż osoba fizyczna – nazwę lub firmę oraz numer identyfikacyjny REGON, a jeżeli podmiot ten jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym – także jego numer w tym rejestrze;
- 6) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony.

Ponadto do zgłoszenia należy dołączyć:

- 1) akt założycielski fundacji rodzinnej albo protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu, w którym utworzono fundację rodzinną;
- 2) statut fundacji rodzinnej;
- 3) oświadczenie fundatora o wniesieniu mienia na pokrycie funduszu założycielskiego w kwocie określonej w statucie, a w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie – oświadczenie członków zarządu, że fundusz założycielski zostanie wniesiony w ciągu dwóch lat od wpisania do rejestru fundacji rodzinnych;

- 4) dowód ustanowienia organów fundacji rodzinnej, z wyszczególnieniem ich składu osobowego, jeżeli skład organów fundacji rodzinnej nie wynika z jej statutu oraz zgody na pełnienie funkcji członka organu.

Sąd rejestrowy będzie badał, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne w odniesieniu do formy i treści z obowiązującymi przepisami prawa. Zbada on także, czy zgłoszone dane są zgodne z przepisami prawa.

Zmiany statutu lub danych wpisywanych do rejestru należy zgłaszać niezwłocznie. Wpisem do rejestru fundacji rodzinnych jest również wykreślenie wpisu.

Przepisy projektu ustawy przewidują także upoważnienie ustawowe dla Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu prowadzenia rejestru fundacji rodzinnych, szczegółowej treści wpisów w rejestrze oraz trybu i sposobu udzielania informacji z rejestru mając na względzie konieczność zapewnienia zgodności danych ujawnionych w rejestrze ze stanem faktycznym i prawnym oraz zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony danych gromadzonych w rejestrze fundacji rodzinnych.

Co do zasady rejestr fundacji rodzinnych wzorowany jest na Krajowym Rejestrze Sądowym.

Rozdział 13. Przepis karny

Naruszenie obowiązku przekazania przez fundację rodzinną organowi Krajowej Administracji Skarbowej wskazanych w przepisie ustawy informacji, stanowi czyn, który godzi w istotne dobra prawem chronione o charakterze ogólnospołecznym, w szczególności w interes finansowy Państwa, dla którego przekazywane dane mają istotne znaczenie z punktu widzenia fiskalnego. Uregulowanie kwestii sankcji wynika z braku możliwości uznania za tzw. informacje podatkowe, w rozumieniu Ordynacji podatkowej, niektórych informacji, których ma prawo żądać od fundacji rodzinnej Krajowa Administracja Skarbowa m.in. informacji znajdujących się na liście beneficjentów, spisie majątku fundacji oraz informacji o spełnionych przez fundację rodzinną świadczeniach, w tym ich rodzaju, wysokości, terminie i sposobie ich spełnienia. Brak wprowadzenia sankcji w projekcie ustawy o fundacji rodzinnej uniemożliwiłoby wymierzenie kary za złamanie niniejszej regulacji.

Projektodawca przewidział za niniejsze naruszenie grzywnę określając dolną granicę od 240 stawek dziennych.

W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę podstawowe dobro chronione tym przepisem, w postaci interesu finansowego Państwa, w ocenie projektodawcy sankcję karną za popełnienie tego przestępstwa należałoby odnieść kategoriale do zbliżonego przestępstwa skarbowego z art. 80 § 1 Kodeksu karnego skarbowego penalizującego nieskładanie w terminie właściwemu organowi wymaganej informacji podatkowej i przewidującego za jego popełnienie karę grzywny do 120 stawek dziennych. Wysokość stawki dziennej przewidzianej w Kodeksu karnego skarbowego w 2022 r. wynosi od 1003 zł do 40 132 zł (art. 23 § 3 Kodeksu karnego skarbowego). Uwzględniając powyższe, należy stanąć na stanowisku, że samoistna kara grzywny o odpowiednio surowej wysokości będzie właściwym środkiem reakcji karnej za przedmiotowe przestępstwo. Istotne jest również, że czyn określony w projektowanym art. 126 ustawy stanowi przestępstwo powszechne, a nie skarbowe. Kodeks karny przewiduje wysokość stawki dziennej od 10 zł do 2 000 zł. Trzeba też przy tym uwzględnić zakres dóbr prawem chronionych, w które godzi projektowany przepis.

W tym stanie rzeczy w ocenie projektodawcy odpowiednio surowa kara grzywny powinna spełnić swe cele, zarówno w odniesieniu do stopnia społecznej szkodliwości czynu, jak i względów prewencyjnych. Trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art. 46 § 1–3 KKW, jeżeli egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, iż byłaby ona bezskuteczna, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, przy czym jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny grzywnie w kwocie od 20 do 4000 złotych. Kara ta spełni zatem również w praktyce wszelkie swe funkcje.

Wysokość zagrożenia karnego grzywny została zatem ukształtowana powyżej minimalnych granic tej kary, mogącej być orzeczoną na podstawie Kodeksu karnego, i ma tym samym stanowić znaczącą dolegliwość uwzględniającą zakres kryminalnej szkodliwości zachowania stypizowanego w tych przepisach.

Przewidziano także sankcję w postaci kary grzywny określając dolną granicę od 360 stawek dziennych za podanie nieprawdziwych informacji, o których stanowi wskazany przepis.

Rozdział 14. Zmiany w przepisach

Zmiany w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

Zmiany w Kodeksie cywilnym w zakresie prawa spadkowego dotyczą problemu sukcesji

majątku, którego wartość i przeznaczenie mogą podlegać dynamicznym zmianom, w tym także w kontekście wprowadzenia do systemu prawa nowego typu osoby prawnej, jaką będzie fundacja rodzinna, jako spadkobiercy, podmiotu otrzymującego fundusz założycielski oraz przekazującego mienie po swoim rozwiązaniu innym osobom.

Należy zauważyć, że osoba prawna, która nie istnieje w chwili otwarcia spadku nie może być powołana do dziedziczenia. Wyjątek w tym zakresie przewiduje art. 927 § 3 KC. Stąd konieczne staje się uzupełnienie § 3 w art. 927 KC, aby fundacja rodzinna ustanowiona w testamencie przez spadkodawcę, mogła być spadkobiercą. W wyniku wprowadzenia do systemu prawa fundacji rodzinnej pojawiła się także potrzeba przesądzenia w przepisach Kodeksu cywilnego charakteru mienia wniesionego na pokrycie funduszu założycielskiego oraz mienia otrzymanego w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. Innymi słowy określenia skutków prawnych, jakie wywoła na gruncie prawa spadkowego transfer tego mienia do fundacji rodzinnej.

W rezultacie wprowadzenia możliwości ustanowienia fundacji rodzinnej i wniesienia do niej mienia na pokrycie funduszu założycielskiego oraz wydania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej uprawnionym osobom, niezbędne jest dostosowanie reguł odpowiedzialności za zachówek.

W pierwszej kolejności uzupełniony zostanie katalog źródeł zaspokojenia zachowku o świadczenie od fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, przekazane uprawnionemu do zachowku (art. 992 § 2 KC).

Następnie, w art. 993 KC zostanie dodany obowiązek doliczenia do spadku przy obliczaniu zachowku także funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej wniesionego przez spadkodawcę, w przypadku gdy fundacja ta nie jest ustanowiona w testamencie, oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, jednak w wysokości nie wyższej niż fundusz założycielski fundacji rodzinnej wniesiony przez spadkodawcę. Ograniczenie wysokości odpowiedzialności w efekcie otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej wynika z faktu, że fundacja rodzinna może posiadać majątek pochodzący od fundatora (fundusz założycielski), z zysków generowanych przez ten majątek na skutek własnej działalności (nieuwzględniane obecnie przy obliczaniu zachowku) oraz ze spadków, zapisów windykacyjnych, zapisów zwykłych i darowizn przekazanych przez fundatora albo inne osoby (do których stosuje się dotychczasowe zasady obliczania zachowku). Majątek fundacji rodzinnej uwzględniany przy obliczaniu zachowku powinien pochodzić wyłącznie od spadkodawcy. W przeciwnym przypadku

przy zachowku doliczано by także majątek, który nie był wcześniej własnością spadkodawcy a osoby uprawnione otrzymywałyby majątek większy niż w przypadku, gdyby fundacji rodzinnej nie założono. Dla zachowania spójności z obecnymi regulacjami dotyczącymi zachowku w zakresie uwzględniania spadku, darowizn i zapisów windykacyjnych, mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej powinno być doliczane tylko wtedy, gdy jest powiązane ze spadkodawcą, po którym ustala się zachówek.

Przy obliczaniu zachowku nie będzie doliczany do spadku fundusz założycielski fundacji rodzinnej wniesiony przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia (chyba że fundacja rodzinna jest spadkobiercą), spadku ani mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej otrzymane przez osoby niebędące spadkobiercami albo uprawnionymi przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku. Przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie będzie doliczany do spadku fundusz założycielski fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, jeśli ich przekazanie nastąpiło w czasie, kiedy spadkodawca nie miał zstępnych, za wyjątkiem sytuacji, gdy przekazanie nastąpiło na mniej niż trzysta dni przed urodzeniem się zstępnego. Przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi nie będzie doliczany do spadku fundusz założycielski fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przekazane przed zawarciem małżeństwa ze spadkodawcą. Powyższe zmiany znajdują się w dodawanym art. 994¹ KC.

Wartość funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej będzie obliczana według stanu z chwili ich przekazania, a według cen z chwili ustalania zachowku, podobnie jak wartość darowizny i zapisu windykacyjnego. W przypadku mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w pierwszej kolejności oblicza się wartość funduszu założycielskiego i wartość mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, a następnie porównuje się obie wartości, z uwzględnieniem dodawanego art. 993 § 3 KC. Celem art. 995 § 3 KC jest takie ustalenie wartości funduszu założycielskiego i mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, aby uwzględniano stan funduszu i mienia na chwilę ich wydania – fundacji albo osobie uprawnionej, do których będą kierowane roszczenia z tytułu zachowku.

Świadczenie od fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przekazane na rzecz uprawnionego do zachowku będzie zaliczane na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku będzie dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza

się na należny mu zachówek także świadczenie od fundacji rodzinnej i mienie w związku z rozwiązaniem fundacji przekazane na rzecz jego wstępnego (zmiana w art. 996 KC).

Z uwagi na to, że fundacja rodzinna może spełniać za fundatora obowiązki alimentacyjne uzupełniony zostanie także przepis art. 997 KC i zstępnemu spadkodawcy zaliczane będą na zachówek koszty zrealizowanego przez fundację rodzinną obowiązku alimentacyjnego ciążącego na spadkodawcy, o ile koszty te przekroczą przeciętną miarę przyjętą w danym środowisku. Fundacja rodzinna i osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, jeśli nie jest spadkobiercą ani zapisobiercą windykacyjnym, odpowiada za zachówek w takiej samej kolejności jak obdarowany przez spadkodawcę. Odpowiedzialność ta jest ograniczona do wzbogacenia będącego skutkiem pokrycia funduszu założycielskiego przez spadkodawcę albo skutkiem otrzymania mienia po rozwiązaniu fundacji rodzinnej. Gdy osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej sama będzie uprawniona do zachowku, ponosi ona odpowiedzialność względem innych uprawnionych do zachowku tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jej własny zachówek. Osoba, która otrzymała mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będzie mogła zwolnić się od obowiązku zapłaty sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku przez wydanie tego mienia. Zmiany te znajdują się w art. 1000 KC.

W art. 1001 KC zostanie dodana reguła odnosząca się do przypadku wielu osób, które otrzymały mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. Osoba otrzymująca mienie wcześniej będzie ponosić odpowiedzialność tylko wtedy, gdy uprawniony do zachowku nie może uzyskać uzupełnienia zachowku od osoby, która otrzymała mienie później.

Dostosowane zostaną również kwestie przedawnienia roszczeń. Roszczenie przeciwko fundacji rodzinnej obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanego funduszu założycielskiego i przeciwko osobie obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanego mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej przedawni się z upływem lat pięciu od otwarcia spadku.

W przypadku, gdy fundacja rodzinna będzie spadkobiercą, zapisobiercą windykacyjnym albo obdarowaną przez spadkodawcę będzie odpowiadać za zachówek z tego tytułu na dotychczasowych zasadach.

Modyfikacji wymaga również zasada jednorazowego i natychmiastowego wypłacenia zachowku. W projektowanym 997¹ KC przewiduje się możliwość żądania odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty, a w wyjątkowych przypadkach obniżenia zachowku,

przy uwzględnieniu sytuacji osobistej i majątkowej uprawnionego do zachowku oraz obowiązanej do zaspokojenia roszczenia z tytułu zachowku. Rozwiązanie to będzie miało zastosowanie do wszystkich obowiązanych i uprawnionych do zapłaty zachowku.

Przykładowo Sąd Najwyższy wskazał, że realizacja roszczeń z tytułu zachowku może zagrażać płynności finansowej przedsiębiorstwa i jego integralności gospodarczej, a w skrajnych przypadkach prowadzić nawet do likwidacji przedsiębiorstwa, wbrew woli spadkodawcy co do losów majątku po jego śmierci¹¹. Zapłata zachowku może zagrażać także prawidłowemu, zgodnemu z zasadami racjonalnego i ekonomicznie uzasadnionego korzystaniu z praw majątkowych. Tymczasem realizacja w ramach zachowku zasady solidarności w związku z więzami rodzinnymi i godności człowieka powinna być rozumiana w taki sposób, aby zachówek pełnił funkcję alimentacyjną, zapewniającą co najmniej minimum egzystencji uprawnionego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2020 r., I NsNc 21/20). Zasady te mają wymiar ogólny i powinny być brane pod uwagę niezależnie od tego, jakie prawa i obowiązki wchodzi w skład spadku.

Rozwiązanie to nie zmierza do pokrzywdzenia uprawnionego do zachowku. Jego celem jest wyważenie interesów obdarowanych, spadkobierców (zapisobierców windykacyjnych) i uprawnionych do zachowku. Szczęólnego znaczenia nabiera to w sytuacji potrzeby zapewnienia kontynuacji prowadzonej przy jego wykorzystaniu działalności gospodarczej (por. art. 1038¹ Kodeksu cywilnego wprowadzony ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach w sukcesji przedsiębiorstw), która jest często źródłem finansowania roszczeń z tytułu zachowku, źródłem utrzymania spadkobierców, a także pracowników i ich rodzin.

Przepisy polskiego prawa spadkowego były projektowane w okresie, gdy skala prowadzenia działalności gospodarczej oraz przemian gospodarczych w Polsce oraz czerpania dochodów z praw majątkowych była nieporównywalna do stanu dzisiejszego. Ustawodawca nie uwzględniał wówczas w wystarczającym stopniu potrzeby zapewnienia kontynuacji prowadzenia przedsiębiorstwa, stanowiącej często źródło utrzymania wielu osób. Szczęólną ochroną objęte były natomiast gospodarstwa rolne. W szczególności, jeżeli do spadku należy gospodarstwo rolne, ustalenie zachowku następuje z uwzględnieniem odpowiednio art. 216 KC (art. 1082 KC). Oznacza to, że zachówek przysługujący z gospodarstwa rolnego może być obniżony lub rozłożony na raty. Możliwe jest także odroczenie zapłaty zachowku. Tymczasem w przypadku,

¹¹ Por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 17 marca 2017 r., III CZP 110/16.

gdy w skład spadku wchodzi nie gospodarstwo rolne, a przedsiębiorstwo lub inny składnik o zmiennej wartości, możliwe jest w zasadzie jedynie rozłożenie zachowku na raty i to pod warunkiem, że:

- dojdzie do porozumienia między uprawnionym i zobowiązanym do zapłaty (ugoda sądowa lub pozasądowa), albo
- zachodzi „szczególnie uzasadniony wypadek” i przemawiają za tym zasady współżycia społecznego (art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego i art. 5 Kodeksu cywilnego) będący podstawą do modyfikacji zachowku przez sąd.

Regulacje dotyczące płatności zachowku wymagają dostosowania do obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Tak rażąca odmienność sytuacji stron w przypadku gospodarstwa rolnego i np. przedsiębiorstwa, praw własności intelektualnej czy innych praw o zmiennej wartości nie znajduje uzasadnienia. Proponuje się w związku z tym, aby obowiązany do pokrycia zachowku mógł żądać odroczenia terminu płatności lub rozłożenia go na raty, a także jego obniżenia.

Zastrzeżono jednocześnie, że w przypadku rozłożenia na raty roszczenia z tytułu zachowku terminy ich uiszczenia nie mogą co do zasady łącznie przekraczać pięciu lat. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd, na wniosek zobowiązanego, może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych lub przedłużyć termin, o którym mowa w zdaniu pierwszym. Natomiast zmieniony termin nie może być dłuższy niż dziesięć lat (por. art. 212 § 3 Kodeksu cywilnego). Przepis ten zabezpiecza interesy uprawnionego do zachowku.

Podobnie jak w sytuacjach objętych art. 212 Kodeksu cywilnego (zniesienie współwłasności) i powołanym wyżej art. 1082 Kodeksu cywilnego, w braku porozumienia obowiązane i uprawnione, o odroczeniu terminu płatności albo o rozłożeniu na raty jego zapłaty i odsetek czy obniżeniu zachowku rozstrzygałby sąd (w procesie o zapłatę zachowku, a nie w odrębnym postępowaniu). Sąd orzekałby uwzględniając powyższe okoliczności, po rozważeniu interesów stron.

W przypadku, gdy dojdzie do ustania okoliczności uzasadniających obniżenie zachowku, obowiązany z tytułu zachowku na wniosek osoby uprawnionej do zachowku, będzie zobowiązany do zwrotu uprawnionemu do zachowku sumy pieniężnej, o którą obniżono zachówek. Zwrotu sumy pieniężnej nie można będzie żądać po upływie pięciu lat od obniżenia zachowku. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie pełnej ochrony interesów finansowych uprawnionego.

Ponadto nie jest jednoznacznie przesądzone czy w obecnym stanie prawnym dopuszczalne jest zawarcie umowy o zrzeczenie się prawa do zachowku. Wprawdzie Sąd Najwyższy twierdząco odpowiedział na to pytanie w uchwale z 17 marca 2017 r., III CZP 110/16, stwierdzając, że zawarcie umowy zrzeczenia się prawa do zachowku jest dopuszczalne na podstawie art. 1048 KC, to nie eliminuje to ryzyka niejednolitej praktyki w tym zakresie (jej przykłady powołano w uchwale). Zgodnie z art. 1047 Kodeksu cywilnego umowy dotyczące spadku są co do zasady niedopuszczalne – z zastrzeżeniem wyjątków wprost przewidzianych w kolejnych przepisach. Obowiązuje zatem zasada zamkniętego katalogu (łac. *numerus clausus*) umów dotyczących dziedziczenia, a ściślej – umów o spadek po osobie żyjącej. Przepisy Kodeksu cywilnego nie przewidują natomiast umowy zrzeczenia się prawa do zachowku wprost.

Umowa o zrzeczenie się zachowku nie wpływa na sytuację prawną pozostałych spadkobierców, nie pozbawia ich prawa do zachowku, ani nie wpływa na wysokość roszczeń, jakich będą mogli dochodzić. Zrzekający się prawa do zachowku, do którego nie odnosi się art. 992 KC jest brany pod uwagę przy obliczaniu zachowku innych uprawnionych. Ma to ten skutek, że ograniczenie zrzeczenia się tylko do zachowku wyłącza zachowek zrzekającego się, ale nie powoduje pojawienia się nowych uprawnionych do zachowku. Zasadnicza różnica między zrzeczeniem się dziedziczenia, a zrzeczeniem się prawa do zachowku obrazująca jej sens gospodarczy polega na tym, że zrzekający się dziedziczenia nie jest brany pod uwagę przy oznaczaniu części spadkowej, będącej podstawą ustalenia zachowku (art. 992 KC).

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w powołanej wyżej uchwale, umowa o zrzeczeniu się prawa do zachowku zwiększa swobodę testowania przyszłego spadkodawcy o wartość zachowku, a jednocześnie zmniejsza obciążenie spadku długiem o pokrycie roszczeń o zachowek. Ma to szczególne znaczenie przy planowaniu sukcesji pokoleniowej, gdzie realizacja roszczeń z tytułu zachowku może zagrozić płynności finansowej przedsiębiorstwa lub innego majątku stanowiącego źródła dochodu i jego integralności gospodarczej, a w skrajnych przypadkach prowadzić do definitywnego zakończenia działalności przynoszącej dochód, wbrew woli spadkodawcy co do losów majątku po jego śmierci. Umowy takie są przy tym instrumentem pozwalającym zminimalizować, czy też w ogóle wyeliminować spory co do sukcesji powstające w praktyce po śmierci spadkodawcy.

Umowa o zrzeczenie się prawa do zachowku „mieści się” w ramach ogólnej instytucji prawnej zrzeczenia się dziedziczenia, co pozwala zachować potwierdzający charakter

noweli, aktualność dotychczasowych stanowisk literatury oraz orzecznictwa.

Analogiczna regulacja obowiązywała już w polskim prawie w art. 10 § 2 dekretu z dnia 8 października 1946 r. – Prawo spadkowe¹².

W literaturze polskiej zaproponowano przy monograficznym omawianiu umowy o zrzeczenie się dziedziczenia, w ramach rozbudowanych propozycji *de lege ferenda*, aby wyraźnie wskazać dopuszczalność umowy ograniczonej do zrzeczenia prawa do zachowku właśnie w bliski postulowanemu sposób¹³.

W projekcie proponuje się także wyraźne przesądzenie, że możliwe jest zrzeczenie się „na rzecz innej osoby”, rozumiane nie jako bezpośrednie przysporzenie objętego zrzeczeniem udziału spadkowego czy prawa do zachowku osobie beneficjenta, lecz jako uzależnienie skuteczności dokonanej renuncjacji od tego, że faktycznie do spadkobrania dojdą określone osoby. Przykładowo, zrzekający się zstępny spadkodawcy może zastrzec, że chce, aby jego zrzeczenie było skuteczne, jeśli spadkobiercą będzie inny zstępny, ale już nie gdy powołana zostanie osoba spoza tego kręgu. Wyraźne wskazanie takiej możliwości będzie przydatne przede wszystkim, gdy zrzeczenie się następuje w ramach rodzinnego porozumienia co do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa rodzinnego przez jedno z dzieci przyszłego spadkodawcy albo przeniesienia udziałów w spółce do fundacji rodzinnej. Rozwiązanie to służy zrównoważeniu spadkodawcy swobody z ochroną osób mu najbliższych, które w praktyce, jeśli zrzekają się dziedziczenia czy prawa do zachowku, to czynią tak z reguły kierując się chęcią nie obciążania roszczeniami o zachówek czy spłaty spadkowe konkretnych bliskich im osób – rodzeństwa, rodzica itp.

Obecnie możliwość ukształtowania umowy w ten sposób, jak i w ogóle co do dopuszczalności jej zawarcia pod warunkiem, mimo przeważającego stanowiska doktryny, budzi wątpliwości. Podstawą argumentacji przeciwników dopuszczalności tak zakreślonej konstrukcji jest, podobnie zresztą jak było w przypadku umowy o zrzeczenie się prawa do zachowku, brak powtórzenia w Kodeksie cywilnym przepisu odpowiadającego dawnemu art. 13 Prawa spadkowego, który brzmiał: „Zrzeczenie się prawa do dziedziczenia na korzyść innej osoby uważa się w razie wątpliwości za zrzeczenie się pod warunkiem, że ta osoba będzie dziedziczyć”.

¹² Dz. U. poz. 328.

¹³ G. Wołak, *Umowa zrzeczenia się dziedziczenia w polskim prawie cywilnym*, Warszawa Wolters Kluwer 2016, s. 418–419, zaproponował, aby właśnie w ramach ogólnego artykułu o zrzeczeniu się dziedziczenia ująć § 4 stanowiący „Przedmiotem zrzeczenia może być prawo do zachowku albo jego część”.

Przyjęcie takiej normy co do zasady potwierdziłoby dotychczasowe poglądy i postulaty doktryny.

Zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego fundacji rodzinnej powoduje, że zasadne jest znowelizowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego przez wprowadzenie mechanizmu umożliwiającego uzyskanie tytułu wykonawczego w celu prowadzenia egzekucji z majątku fundacji rodzinnej. W związku z tym dodany zostanie art. 778³ który stanowi, że tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko fundatorowi fundacji rodzinnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko fundacji rodzinnej ponoszącej odpowiedzialność za zobowiązania fundatora, jeżeli egzekucja przeciwko fundatorowi okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna.”.

Wzorem niektórych ustawodawstw zagranicznych proponuje się także umożliwienie rozstrzygania sporów wewnętrznych dotyczących fundacji rodzinnych przez sąd arbitrażowy. Dostosowany zostanie w tym zakresie art. 1163 Kodeksu postępowania cywilnego, który przewiduje szczególną regulację związaną z zapisem na sąd polubowny zamieszczonego w umowie/statucie spółki handlowej. Zmieniony w nim przepis § 3 pozwoli na odpowiednie stosowanie § 1 i 2 do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie fundacji rodzinnej, spółdzielni lub stowarzyszenia.

Analiza zagranicznych rozwiązań prawnych pozwala uznać, że zapisy na sąd polubowny w aktach założycielskich fundacji są szeroko dopuszczalnym rozwiązaniem. Przykładem może być austriacki kodeks postępowania cywilnego, w którym przewidziano w § 581 ust. 2, że przepisy dotyczące arbitrażu stosuje się także w drodze analogii do sądów polubownych, które ustanowiono w sposób zgodny z prawem w rozporządzeniu testamentowym lub innych czynnościach prawnych stron nieopartych na umowie stron albo też w statucie lub umowie spółki.

Podobne rozwiązanie przewidziano w § 1066 niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego. Według niego, przepisy dotyczące arbitrażu stosuje się odpowiednio do sądów polubownych, które ustanowiono w sposób zgodny z prawem w rozporządzeniu testamentowym lub w innych czynnościach nieopartych na umowie stron. Zbliżone regulacje można znaleźć także m.in. w Liechtensteinie oraz Szwajcarii.

Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn

W celu objęcia zakresem ustawy o PIT przesunięć majątkowych z fundacji rodzinnych (fundacji rodzinnych w organizacji) na rzecz osób fizycznych będących beneficjentami, w tym fundatorami, konieczne jest wyłączenie z opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn nabycia przez osoby fizyczne własności rzeczy lub praw majątkowych będących przedmiotem świadczenia otrzymanego od fundacji rodzinnej (fundacji rodzinnej w organizacji) oraz stanowiących mienie otrzymane w związku z rozwiązaniem takiej fundacji, jeżeli następować będzie na podstawie tytułu określonego w ustawie o podatku od spadków i darowizn (np. darowizny, nieodpłatnego zniesienia współwłasności, nieodpłatnej renty lub służebności). Wyłączeniem objęte będzie nabycie przez beneficjentów, w tym fundatorów, własności rzeczy lub praw majątkowych będących przedmiotem świadczenia otrzymanego od fundacji rodzinnej (fundacji rodzinnej w organizacji) oraz nabycie przez fundatora lub jego spadkobierców rzeczy lub praw majątkowych stanowiących mienie w związku z rozwiązaniem takiej fundacji. W konsekwencji takiego rozwiązania nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych od fundacji rodzinnej (fundacji rodzinnej w organizacji) przez osoby trzecie, w drodze czynności wymienionych w ustawie o podatku od spadków i darowizn, opodatkowane będzie podatkiem od spadków i darowizn na zasadach określonych obecnie dla osób zaliczonych do III grupy podatkowej, w rozumieniu tej ustawy.

W zakresie, w jakim przesunięcia majątkowe z fundacji rodzinnej (fundacji rodzinnej w organizacji) oraz w związku z jej rozwiązaniem będą wyłączone z ustawy o podatku od spadków i darowizn, konsekwencje podatkowe będą unormowane zakresem ustawy o PIT.

Zmiany w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

Pojęcie „fundacja rodzinna” zgodnie z projektem ustawy, oznacza fundację rodzinną oraz fundację rodzinną w organizacji w rozumieniu ustawy o fundacji rodzinnej.

Zmieniono także art. 20, w którym dodany został ust. 1g. Dodanie tego przepisu w sposób jednoznaczny określa, że do źródła przychodów „inne przychody”, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy PIT, zaliczane są przychody otrzymane przez:

- beneficjenta fundacji rodzinnej, w tym również przez fundatora będącego beneficjentem – w trakcie istnienia fundacji, oraz

- fundatora lub beneficjenta fundacji rodzinnej lub spadkobiercę fundatora, z tytułu otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Określone również zostało, że w przypadku, gdy świadczenie otrzymane z fundacji rodzinnej ma postać niepieniężną, przychód powstaje w ostatnim dniu miesiąca, w którym podatnik otrzymał to świadczenie. Rozwiązanie takie pozwala określić wartość wszystkich otrzymanych w danym miesiącu świadczeń niepieniężnych przez fundatora lub beneficjenta według stanu na jeden dzień w miesiącu. Ma to znaczenie szczególnie, gdy wartość takiego świadczenia jest ustalana na podstawie cen rynkowych.

W przypadku świadczeń niepieniężnych przysługujących za okres dłuższy niż jeden miesiąc, przychód powstaje w ostatnim dniu każdego miesiąca, za który świadczenie to przysługuje. Wprowadzenie takiej szczególnej zasady ustalania dochodu, jest korzystne dla otrzymującego przychód. Wartość świadczenia niepieniężnego nie stanowi przychodu podatkowego w momencie nabycia praw, ale jest „rozłożona” w czasie w okresach miesięcznych. Przykładem takiego świadczenia może być długoterminowe prawo do bezpłatnego korzystania przez beneficjenta z lokalu mieszkalnego stanowiącego własność fundacji rodzinnej. W takim przypadku przychodem beneficjenta będzie wartość czynszu, którego miesięczna wartość określać się będzie na podstawie art. 11 ust. 2a ustawy PIT.

Powyższe wyjaśnienia dotyczące momentu powstania przychodu odnoszą się również do przychodu z tytułu mienia otrzymanego lub postawionego do dyspozycji w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Zwolnione z podatku zostaną przychody uzyskane przez fundatora, jak również przez osobę będącą w stosunku do fundatora osobą zaliczaną do tzw. „grupy zero” na podstawie przepisów o podatku od spadków i darowizn, z tytułu mienia otrzymanego lub postawionego do dyspozycji w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

W przypadku beneficjenta fundacji rodzinnej zwolnienie przysługuje tylko od otrzymanych świadczeń, jeżeli beneficjentem jest fundator, lub osoba będąca w stosunku do fundatora osobą zaliczaną do tzw. „grupy zero” na podstawie przepisów o podatku od spadków i darowizn.

Z kolei w przypadku, gdy fundacja rodzinna ma więcej niż jednego fundatora a także, gdy do fundacji zostało wniesione mienie w drodze darowizny albo spadku przez inne podmioty niż przez fundatora, jego wstępnych, zstępnych lub rodzeństwo, zwolnienie przysługuje fundatorowi (zarówno będącemu jednocześnie beneficjentem,

jak i uprawnionym do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej), w części odpowiadającej przypadającej na niego proporcji wniesionego przez niego mienia do fundacji do wartości całości mienia wniesionego do fundacji. Informacja o aktualnej proporcji przypadającej na każdego fundatora oraz na fundację rodzinną znajduje się w spisie majątku sporządzanym i prowadzonym przez fundację. W przypadku osoby innej niż fundator, zwolnienie to przysługuje jej w części odpowiadającej proporcji przypadającej na fundatora, w stosunku do którego jest osobą zaliczaną do tzw. „grupy zero” na podstawie przepisów ustawy o podatku od spadków i darowizn.

Zakresem zwolnienia określonego w art. 21 ust. 1 pkt 157 ustawy PIT objęte będą również świadczenia alimentacyjne, jakie fundacja rodzinna spełni na rzecz swoich beneficjentów. Przy czym, aby wyeliminować wątpliwości interpretacyjne, w dodawanym art. 21 ust. 50 ustawy PIT przesądzono, że do w/w świadczeń alimentacyjnych nie ma zastosowania zwolnienie z art. 21 ust. 1 pkt 127 ustawy PIT.

Ponadto nałożono na fundację rodzinną (płatnika) obowiązek poboru zryczałtowanego podatku od przychodów z tytułu świadczeń lub mienia otrzymanego lub postawionego do dyspozycji beneficjentów i osób uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. Obowiązek ten dotyczy zarówno przychodów w postaci korzyści pieniężnych jak i niepieniężnych. Płatnik jest obowiązany wpłacić podatek w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podatnik uzyskał przychód.

Jeżeli korzyści z fundacji rodzinnej są niepieniężne, płatnik nie ma możliwości dokonania poboru należnego zryczałtowanego podatku. Dlatego też w takim przypadku na podatnika (beneficjenta lub osobę uprawnioną do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej) został nałożony obowiązek wpłacenia płatnikowi (fundacji rodzinnej) kwoty należnego zryczałtowanego podatku, w terminie do 10. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym otrzymał świadczenie lub mienie, o których mowa w art. 20 ust. 1g. Wpłata ta traktowana jest jako podatek pobrany przez płatnika.

Wprowadzono także regulacje, zgodnie z którymi w przypadku otrzymania korzyści niepieniężnych oraz gdy takie korzyści przysługują beneficjentowi lub osobie uprawnionej do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej za okres dłuższy niż miesiąc, przy obliczaniu zryczałtowanego podatku za poszczególne miesiące płatnik przyjmuje wartość przypadającą na jeden miesiąc. Ten przepis określający zasadę

naliczania podatku przez płatnika koresponduje z zasadą powstawania przychodu z tytułu świadczeń z fundacji rodzinnej, określonej dodawanym w art. 20 ust. 1g ustawy PIT.

Zmiany w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych

Zgodnie z założeniami projektu, fundacje rodzinne, jako podmioty nabywające osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych, podlegać będą zasadom opodatkowania dochodów osób prawnych, na mocy art. 1 ust. 1 ustawy CIT. Proponuje się również, aby przepisy ustawy miały zastosowanie do fundacji rodzinnych w organizacji.

Projekt przewiduje ponadto regulację wskazującą, iż przepisy ustawy CIT mają zastosowanie do spółek jawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli współnikiem spółki jawnej jest fundacja rodzinna. Zastosowanie przepisów ustawy CIT wobec takich spółek będzie bezwarunkowe oraz niezależne od warunków określonych w regulacji art. 1 ust. 3 ust. 1a lit. a–c ustawy CIT.

W ustawie zwrócono uwagę na pojęcie „fundacja rodzinna”, przez którą w rozumieniu ustawy CIT rozumie się fundację rodzinną określoną w projektowanej ustawie o fundacji rodzinnej.

Fundacje rodzinne zostaną, co do zasady, objęte podmiotowym zwolnieniem od podatku dochodowego od osób prawnych.

Powyższe zwolnienie nie znajdzie jednak zastosowania do podatku dochodowego od przekazanych lub postawionych do dyspozycji przez fundację rodzinną bezpośrednio lub pośrednio: świadczeń dokonywanych przez fundację rodzinną na rzecz beneficjenta (w tym fundatora będącego jednocześnie beneficjentem) oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Ponadto powyższe zwolnienie nie znajdzie zastosowania do fundacji rodzinnych wykonujących działalność gospodarczą inną, niż działalność gospodarcza, której wykonywanie przez fundację rodzinną dopuszczają przepisy ustawy o fundacji rodzinnej. Do takiej fundacji nie znajdą również zastosowania przepisy art. 24r ust. 1–4, będzie się ona więc rozliczać na zasadach ogólnych.

Kluczową zmianą w podatku dochodowym od osób prawnych jest wprowadzenie mechanizmu, o którym mowa w projektowanym art. 24r – podatku dochodowego

od przekazanych lub postawionych do dyspozycji przez fundacje rodzinną bezpośrednio lub pośrednio: świadczeń, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy o fundacji rodzinnej, oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

W powyższym zakresie proponuje się stawkę podatku w wysokości 15% podstawy opodatkowania.

Zgodnie z założeniami projektu, podstawę opodatkowania stanowić będzie przychód odpowiadający wartości świadczenia przekazanego lub postawionego do dyspozycji przez fundację rodzinną bezpośrednio lub pośrednio na rzecz beneficjenta lub fundatora albo przychód odpowiadający wartości przekazanego mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. W przypadku gdy przedmiotem świadczenia lub mieniem będą rzeczy lub prawa lub inne świadczenia w naturze, w tym rzeczy i prawa przekazane lub postawione do dyspozycji nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie, a także inne nieodpłatne lub częściowo odpłatne świadczenia, ich wartość będzie ustalana przy zastosowaniu ogólnych zasad w tym przedmiocie, uregulowanych przepisami art. 12 ust. 5–6a ustawy CIT.

Podatek ten podlegać będzie wpłacie w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym świadczenie lub mienie zostało przekazane lub postawione do dyspozycji.

Zmiana w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa

W Ordynacji podatkowej zostanie dodany przepis art. 117e, zgodnie z którym fundacja rodzinna będzie odpowiadać całym swoim majątkiem solidarnie z fundatorem za zaległości podatkowe fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej, przy czym zakres tej odpowiedzialności będzie ograniczony do wartości majątku wniesionego przez fundatora do fundacji rodzinnej.

Ponadto, w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych, proponuje się bezpośrednio wskazanie w art. 116a § 1, że za zaległości podatkowe fundacji rodzinnej (wskazanej jako „inna osoba prawna”) i fundacji rodzinnej w organizacji, członkowie jej zarządu odpowiadają solidarnie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku pozostałych osób prawnych, w tym spółek kapitałowych.

Zmiany w art. 14n mają na celu zapewnienie, by fundacja rodzinna mogła korzystać z ochrony wynikającej z zastosowania się do interpretacji indywidualnej wydanej przed

powstaniem fundacji, na wniosek fundatora planującego utworzenie tej fundacji, w zakresie działalności tej fundacji.

Zmiany w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

Proponowaną zmianą w u.s.u.s jest rozszerzenie odesłania w zakresie stosowania przepisów Ordynacji podatkowej. Przepis w nowym brzmieniu będzie wskazywał, że tak jak w przypadku zaległości podatkowych, fundacja rodzinna będzie odpowiadać całym swoim majątkiem solidarnie z fundatorem za zaległości składkowe tego fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej. Z uwagi na konieczność ochrony majątku wniesionego przez pozostałych fundatorów, zakres tej odpowiedzialności będzie ograniczony do wartości majątku wniesionego do fundacji rodzinnej przez danego fundatora posiadającego zaległe zobowiązania składkowe. Za ewentualne zobowiązania składkowe powstałe w wyniku czynności podejmowanych przez fundatora po ustanowieniu fundacji rodzinnej i niezwiązanych z tą fundacją rodzinną (np. w ramach prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej), odpowiadać będzie indywidualnie sam fundator.

Ponadto projekt przewiduje, że za zaległości składkowe fundacji rodzinnej i fundacji rodzinnej w organizacji członkowie jej zarządu będą odpowiadać solidarnie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku spółek kapitałowych.

Zmiany w ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego

W związku z faktem wprowadzania do polskiego systemu prawnego instytucji fundacji rodzinnej, pojawia się konieczność dokonania modyfikacji w obszarze ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (dalej: u.k.u.r.). Proponowane zmiany mają na celu ochronę gospodarstwa rolnego przed ryzykiem podziału i zminimalizowanie problemów wynikających z obowiązku spłat pomiędzy spadkobiercami. Dlatego ważne jest, aby zwrócić uwagę na składniki majątkowe, które będą mogły stanowić mienie fundacji rodzinnej, np. nieruchomości rolne, które wchodzą w skład gospodarstwa rolnego.

Ustawa ta wprowadza istotne ograniczenie w obrocie nieruchomościami rolnymi. Jako zasadę przyjęto m.in., że nabywcą nieruchomości rolnej może być wyłącznie rolnik indywidualny. Jednocześnie określono wyjątki łagodzące rygoryzm zasady nabywania nieruchomości rolnych przez rolnika indywidualnego. W związku z tym, w dodanych przepisach zwolniono fundację rodzinną i beneficjenta (zwolnienie beneficjenta dotyczy jedynie transakcji dokonywanej z fundacją rodzinną) z obowiązku bycia rolnikiem, czy też z konieczności uzyskania zgody przy nabyciu od fundatora.

W tym miejscu pomocne jest krótkie omówienie pojęcia osoby bliskiej. W rozumieniu u.k.u.r. za osobę bliską uznaje się zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, małżonka, osoby przysposabiające i przysposobione oraz pasierbów. Jeżeli w wyniku likwidacji fundacji rodzinnej nieruchomość rolną miałby nabyć beneficjent będący osobą inną niż bliska, powinien on uzyskać zgodę Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR). Należy więc zwrócić uwagę, że taki beneficjent spoza rodziny, może nie uzyskać zgody. Wówczas grunty rolne mogłyby być np. sprzedane (rolnikowi indywidualnemu albo komuś, kto zgodę uzyska), a beneficjentowi byłyby przekazane dopiero środki z ich sprzedaży.

Zasadą jest, że nabywca nieruchomości rolnej zobowiązany jest prowadzić gospodarstwo rolne, w skład którego weszła nabyta nieruchomość przez okres 5 lat od dnia jej nabycia i przez ten okres nabyta nieruchomość nie może być zbyta ani oddania w posiadanie. Przepisy u.k.u.r. wskazują na wyjątki od tej regulacji. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami do fundacji rodzinnych przewiduje się, że nie będzie stosowany obowiązek prowadzenia gospodarstwa rolnego, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna, przez okres co najmniej 5 lat od dnia nabycia przez niego tej nieruchomości, jak także nie będzie miał obowiązku, w przypadku osoby fizycznej, prowadzić to gospodarstwo osobiście.

W okresie, o którym mowa powyżej, nabyta nieruchomość nie może być zbyta ani oddana w posiadanie innym podmiotom. Należy zwrócić uwagę, że fundacja rodzinna przez 5 lat musi gospodarować na nieruchomości i nie może jej oddać w posiadanie, gdy beneficjentem ma być osoba niebędąca osobą bliską wobec fundatora – chyba że z powodu wyjątkowych okoliczności uzyska zgodę Dyrektora Generalnego KOWR na zbycie takiemu beneficjentowi. Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego statuuje także prawo do złożenia przez KOWR oświadczenia o nabyciu nieruchomości rolnej za zapłatą ceny tej nieruchomości, w przypadku nabycia nieruchomości rolnej na podstawie innej niż umowa sprzedaży, tj. prawo nabycia. Co do zasady, KOWR przysługuje prawo nabycia w każdym przypadku nabywania nieruchomości rolnej, poza wyjątkami. W tym przypadku prawo nabycia służące wobec transakcji dokonywanej między fundatorem a fundacją rodzinną, będzie pozostawione jako instrument kontrolny KOWR.

Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

W ramach ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w przypadku fundacji rodzinnej proponuje się wprowadzenie następujących opłat:

1. 200 złotych – od pozwu w sprawie uchylenia uchwały organu fundacji rodzinnej oraz pozwu o stwierdzenie nieważności uchwały organu fundacji rodzinnej;
2. 500 złotych – od wniosku o zarejestrowanie fundacji rodzinnej w rejestrze fundacji rodzinnych;
3. 250 złotych – od wniosku o dokonanie zmiany wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych;
4. 100 złotych – od skargi na orzeczenie referendarza sądowego dotyczącego wpisów w rejestrze fundacji rodzinnych.

Zmiany w ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy

Art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy wymienia podmioty, których nie można uznać za pracodawców niewypłacalnych w rozumieniu ustawy, tj. w odniesieniu do których nie znajduje ona zastosowania. Są to m.in. osoby prawne podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, wpisane do rejestru przedsiębiorców z tytułu wykonywania działalności gospodarczej. Proponuje się rozszerzenie katalogu zawartego w przepisie o fundacje rodzinne, w celu ujednoczenia sytuacji prawnej tych podmiotów.

Zmiany w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu

Proponowane zmiany w ustawie są wynikiem wprowadzenia do polskiego porządku prawnego fundacji rodzinnej, która przez pryzmat europejskich przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE w brzmieniu nadanym jej przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz. Urz. L 156 z 19.06.2018, str. 43) powinna być kwalifikowana jako

„porozumienie prawne o strukturze zbliżonej do trustu”.

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego fundacji rodzinnej skutkuje koniecznością dokonania przedmiotowej zmiany definicji trustu, poprzez rozszerzenie jej o fundację rodzinną. Dzięki temu przepisy ustawy o p.p.p.f.t. dotyczące trustów znajdą zastosowanie również do fundacji rodzinnej. Z kolei zmiana definicji beneficjenta rzeczywistego zawartej art. 2 w ust. 2 lit. b ustawy o p.p.p.f.t. jest zmianą o charakterze doprecyzującym i ma na celu ułatwienie wykonania obowiązków związanych z identyfikacją beneficjentów rzeczywistych fundacji rodzinnej.

Rozdział 15. Przepisy przejściowe i dostosowujące

Na podstawie danych z Krajowego Rejestru Sądowego ustalono, że obecnie nazwą „fundacja rodzinna” posługuje się osiem podmiotów. Projektodawca zwraca uwagę na istniejące ryzyko trudności identyfikacji tych podmiotów o tożsamej nazwie. Ponadto z uwagi na uregulowania w projekcie ustawy, które to umożliwiają stosowanie nazwy „fundacja rodzinna” tylko przez podmioty utworzone na podstawie projektowanych przepisów, należy nałożyć na nie obowiązek zmiany nazwy. Należy przy tym wskazać, że wnioski o zmianę wpisu w zakresie zmiany swojego statutu nie będące podlegały opłacie sądowej i opłacie za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

W związku z tym, że dodawany do Kodeksu cywilnego przepis art. 997¹ może mieć także zastosowanie do zachowków po spadkobiercach zmarłych przed dniem wejścia ustawy w życie jest uzasadnione rozstrzygnięcie kwestii zastosowania nowej regulacji w sprawach wszczętych i niezakończonych (sprawy w toku). Przyjęta reguła intertemporalna wyklucza stosowanie art. 997¹ KC do spraw zakończonych.

Ponadto z uwagi na konieczność rejestracji fundacji rodzinnych, projekt przewiduje utworzenie rejestru fundacji rodzinnych.

W projekcie ustawy wprowadzono również regułę wydatkową wskazującą maksymalny limit wydatków z budżetu państwa na wykonywanie zadań związanych z prowadzeniem i funkcjonowaniem nowej instytucji w polskim systemie prawnym. Organem odpowiedzialnym za monitorowanie i ocenę wykorzystania limitu wydatków na koniec każdego kwartału, a także, w razie konieczności, wdrożenie mechanizmu korygującego, będzie minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Rozdział 16. Przepis końcowy

Wejście w życie ustawy planowane jest po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia. Proponowany termin uwzględnia konieczność wydania aktów wykonawczych i przygotowania się Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim do prowadzenia rejestru fundacji rodzinnych.

3. Skutki społeczno-gospodarcze

Wprowadzenie nowej instytucji, jaką będzie fundacja rodzinna, umożliwi wielopokoleniową sukcesję przedsiębiorstw, których zyski zapewniają środki utrzymania rodziny i innych osób bliskich fundatorowi, oraz pozwoli na zachowanie własności składników majątkowych, zgodnie z wolą fundatora. Ponadto fundacje rodzinne będą stanowiły możliwość do pozostawienia kapitału w kraju i reinwestowania go w krajową gospodarkę. Nowa instytucja pozwoli również fundatorowi ustalić zasady dysponowania majątkiem, np. umożliwi funkcjonowanie przedsiębiorstwa w dotychczasowej formie przy jednoczesnym zabezpieczeniu finansowym bliskich. W dłuższej perspektywie można założyć, że ustanawianie fundacji rodzinnych przyczyni się do wypracowania standardów zarządzania i gospodarowania majątkiem oraz rozdzielenia sfer działalności gospodarczej od sfery życia rodzinnego (prywatnego).

4. Realizacja art. 66 Prawa przedsiębiorców oraz ocena przewidywanego wpływu projektu ustawy na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Do niniejszego projektu ustawy nie będzie miał zastosowania art. 66 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców w kontekście mikro- i małych przedsiębiorców.

Projekt będzie natomiast oddziaływał na dużych i średnich przedsiębiorców, poprzez ułatwienie im sukcesji oraz zapewnienie ciągłości funkcjonowania podmiotu gospodarczego przy jednoczesnym zachowaniu ciągłości właścicielskiej. Może przyczynić się również do zapewnienia trwałości relacji między podmiotami gospodarczymi.

Wprowadzenie do systemu prawnego nowej osoby prawnej wymaga licznych zmian legislacyjnych. Osiągnięcie zamierzonego celu niemożliwe jest więc drogą inną niż ustawowa.

5. Pozostałe kwestie

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projekt ustawy nie wymaga uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia z właściwym organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym z Europejskim Bankiem Centralnym, o czym mowa w § 39 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) w związku z § 52 ust. 1 Regulaminu pracy Rady Ministrów projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt został wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD172.

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

<p>Nazwa projektu Ustawa o fundacji rodzinnej</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rozwoju i Technologii we współpracy z Ministerstwem Finansów</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Olga Ewa Semeniuk, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii we współpracy z Arturem Soboniem, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Finansów</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Grzegorz Płatek, dyrektor w Departamencie Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju i Technologii tel.: 22 411 93 84, e-mail: grzegorz.platek@mrit.gov.pl Katarzyna Skrzek, radca prawny, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju i Technologii tel. 22 411 96 29, e-mail: katarzyna.skrzek@mrit.gov.pl Natalia Fiedeń, starszy specjalista, Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, Ministerstwo Rozwoju i Technologii tel. 22 411 96 21, e-mail: natalia.fieden@mrit.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 18 listopada 2022 r.</p> <p>Źródło: Inne (inicjatywa własna MRiT)</p> <p>Nr w wykazie prac UD172</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

W Polsce blisko 830 tys. firm to firmy rodzinne, które generują przychód o łącznej wartości 322 mld zł w skali roku, a tym samym ich wkład w budowę w PKB kształtuje się na poziomie ok. 18%¹. Przychody 100 największych polskich firm rodzinnych w 2021 r. wyniosły 260,5 mld zł i w porównaniu z 2020 r. wzrosły o ponad 22%. Eksport stanowił 26% przychodu. Firmy te zatrudniają 261 tys. osób.²

Z danych Instytutu Biznesu Rodzinnego wynika, że w przeciągu najbliższych 5 lat sukcesję planuje ok. 57% firm rodzinnych. Przy czym tylko 8,1% następców przedsiębiorców deklaruje chęć poprowadzenia firmy stworzonej przez rodziców³. Problem sukcesji przedsiębiorstw w perspektywie wielopokoleniowej jest aktualny także w innych krajach europejskich. Z raportu SUFABU z 2020 r. „Current State of the art of succession proces in family business”⁴ wynika, że w Czechach 90% to firmy prowadzone w pierwszym pokoleniu, 9% w drugim i 1% w trzecim; w Hiszpanii prawie 54% w pierwszym, 37% w drugim i 9% w trzecim; w Wielkiej Brytanii natomiast 86% w pierwszym, 8,5% w drugim i 3% w trzecim.

Aby przeprowadzić skutecznie proces sukcesji, przedsiębiorcy muszą posiadać następców, którzy będą w stanie oraz będą chcieli dalej poprowadzić biznes, lub co najmniej sprawować w nim funkcje właścicielskie, powierzając zarządzanie profesjonalnemu zarządowi. Nie zawsze ten warunek jest możliwy do spełnienia, gdy następcami prawnymi są spadkobiercy.

Trudności w zaplanowaniu sukcesji często wynikają także z liczebności potencjalnych następców prawnych. W rodzinach wielodzietnych najczęściej dochodzi do podziału następców na tych, którzy przejmą biznes i tych, którzy dostaną „rekompensatę” np. w postaci nieruchomości czy środków pieniężnych. Problemem może być także sprawna komunikacja i mechanizm podejmowania decyzji w rodzinie.

W przypadku braku sukcesora albo braku porozumienia pomiędzy członkami rodziny, właściciele przedsiębiorstw często decydują się na sprzedaż firmy. Prowadzi to do utraty rodzinnego charakteru firmy. Widoczny jest coraz wyraźniej trend wykupywania przedsiębiorstw przez obcokrajowców, zainteresowanych nie tylko przejęciem firmy posiadającej ugruntowaną strukturę organizacyjną, ale – co ważniejsze – renomę na rynku. W aktualnym stanie prawnym nestorzy firm rodzinnych mają pewne możliwości przekazania swojego biznesu. Mogą korzystać z rozwiązań zawartych w przepisach Kodeksu cywilnego oraz Kodeksu spółek handlowych.

¹ Wynik badania Instytutu Biznesu Rodzinnego „Firma rodzinna to marka” w ramach projektu Statystyka firm rodzinnych. http://www.ibrpolska.pl/raporty/statystyka_firm_rodzinnych/ (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.)

² Raport Forbesa „100 największych polskich firm rodzinnych w 2021”

³ Wynik badania Instytutu Biznesu Rodzinnego w 2017. Rok wcześniej wskaźnik ten wyniósł 6,3%.

<http://www.ibrpolska.pl/aktualnosci/przyszlosc-firm-rodzinnych-sukcesorzy-przed-trudna-decyzja-o-przejeciu-firmy-rodzicow/> (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.)

⁴ https://www.sufabu.eu/wp-content/uploads/2021/08/SUFABU_IO1_FINAL_SUMMARY_REPORT_EN.pdf (dostęp z dnia 12 października 2021 r.).

Obecnie często właściciele firm decydują się darować albo przekazać w spadku swoje przedsiębiorstwo wybranej osobie albo osobom. Zapewnia to jednak sukcesję tylko w drugim pokoleniu. Nie ma natomiast wpływu na dalszą przyszłość przedsiębiorstwa i zgromadzonego dzięki niemu majątkowi.

W przypadku udziałów w spółkach osobowych dochodzi jeszcze jeden istotny aspekt ograniczeń w swobodzie dysponowania udziałem w spółce. Zmiana wspólnika jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy umowa spółki to przewiduje i wspólnicy wyrażą zgodę na nowego wspólnika. Sukcesję mogą więc zablokować inni wspólnicy.

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wspólnicy mogą umówić się, że wstąpienie do spółki spadkobiercy zmarłego wspólnika jest ograniczone albo wyłączone (art. 183 § 1 Kodeksu spółek handlowych). Dodatkowo można ograniczyć albo wyłączyć możliwość podziału udziałów między spadkobiercami (art. 183 § 2 Kodeksu spółek handlowych). Obostrzeń podobnych jak w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością nie ma w spółkach akcyjnych.

Niekiedy, dla zapewnienia sukcesji wykorzystuje się rozwiązania holdingowe. Budowa złożonych struktur i utrzymanie sieci powiązań powoduje konieczność poniesienia dodatkowych kosztów. Co więcej, nie gwarantuje to zachowania rodzinnego charakteru prowadzonego przedsiębiorstwa.

Za rozwiązanie wspierające sukcesję uważa się także fundusze inwestycyjne zamknięte. Prowadzą one działalność bez czynnego udziału inwestorów – uczestników funduszu. Nie jest to jednak rozwiązanie zapewniające niezmiennosc grona uczestników funduszu. Uczestnicy mogą się wycofać z inwestycji w dowolnie wybranym przez siebie czasie.

Dla przedsiębiorstw o dużej skali działalności i mających perspektywę rozwoju otwarta jest także ścieżka giełdowa. Pozwala ona na stopniową zmianę struktury właścicielskiej, w kierunku większego udziału inwestorów – zarówno indywidualnych, jak i instytucjonalnych, takich jak np. fundusze inwestycyjne. Pomimo niewątpliwych zalet nie jest to jednak scenariusz pozwalający na szybkie rozwiązanie problemu sukcesji, lecz raczej pewien długoterminowy proces rozwoju firmy. Jest to co do zasady narzędzie skierowane do największych spółek, które spełnią szczegółowe wymagania oferty publicznej.

Analiza powyższych rozwiązań wiedzie do wniosku, że polskie prawo przede wszystkim koncentruje się na ochronie jednostkowych interesów spadkobierców (prawo spadkowe, prawo rodzinne) lub wspólników spółek (prawo spółek handlowych). Tego typu rozwiązania – w szczególności w przypadku MŚP – nie gwarantują stabilności prowadzenia biznesu zgodnie z wolą założyciela firmy. Brakuje natomiast kompleksowego rozwiązania, które pozwalałoby na wytyczenie długoterminowej wizji rozwoju przedsiębiorstw oraz akumulacji majątku, zwiększającej szanse na wzmocnienie pozycji rynkowej w perspektywie kilku pokoleń i zapewnienie stabilnych źródeł utrzymania dla osób, o których przyszłość nestor chciałby zadbać, także po swojej śmierci.

Zbliżone do projektowanych rozwiązań mechanizmy są znane za granicą i są wykorzystywane przez polskich obywateli. Są to popularne narzędzia sukcesji firmy rodzinnej⁵.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rozwiązaniem, które jest odpowiedzią na postawiony problem sukcesji przedsiębiorstwa jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego przepisów, które pozwolą na powoływanie fundacji rodzinnych. Zadaniem fundacji rodzinnych byłaby realizacja celów określonych przez fundatora, w oparciu o posiadany majątek, który można zabezpieczyć przed jego utratą. Fundator miałby dużą swobodę w określeniu zarówno zasad zarządzania fundacją rodzinną, jej funkcjonowania, jak i celu, dla którego zostaje ona powołana. Najczęściej jednym z najważniejszych powodów tworzenia tego typu instytucji prawnych jest zapewnienie nieprzerwanego działania firmy.

Dodatkowymi celami są: budowanie ładu rodzinnego w przypadku rodzin związanych z biznesem, akumulacja kapitału oraz zwiększenie inwestycji w RP.

Polski wariant fundacji rodzinnej opierać się będzie na następujących założeniach:

1. Umiejscowienie w systemie prawa

Przepisy regulujące funkcjonowanie fundacji rodzinnej znajdują się w odrębnej ustawie, która będzie określać wszystkie istotne kwestie związane z jej ustanawianiem, działalnością, a także prawami i obowiązkami fundatora i beneficjenta.

2. Osobowość prawna i zakres działalności

Fundacja rodzinna będzie bezudziałową osobą prawną, której siedziba będzie znajdować się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem działalności fundacji rodzinnej będzie gromadzenie majątku, zarządzanie nim w interesie beneficjentów, w tym zapewnienie środków dla grupy wskazanych przez fundatora beneficjentów (przykładowo na pokrywanie kosztów utrzymania lub kształcenia beneficjentów). Szczegółowy cel fundacji rodzinnej zostanie określony przez fundatora w statucie.

⁵ Raport „Dziedziczenie przedsiębiorstw rodzinnych”, Instytut Jagielloński, 2018, <http://jagiellonski.pl/files/other/1536001488.pdf> (dostęp z dnia 28 sierpnia 2019 r.)

Umożliwi to przeprowadzenie procesu sukcesyjnego bez konieczności wprowadzania zmian w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa lub grupy kapitałowej. Jednocześnie pozwoli to na realizację wizji nestora oraz ukształtowanie obowiązków i uprawnień członków rodziny zgodnie z ich życiowymi planami. Fundacja rodzinna będzie mogła być ustanawiana na czas określony albo na czas nieokreślony. Decyzja w tym zakresie będzie pozostawać w gestii fundatora i jego planów sukcesyjnych.

Fundacja rodzinna co do zasady nie będzie mogła wykonywać działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.). Wyjątek ma stanowić działalność polegająca na: zbywaniu mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia, najmie, dzierżawie lub udostępnianiu mienia do korzystania na innej podstawie, przystępowaniu i uczestnictwie w spółkach handlowych, funduszach inwestycyjnych, spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze mających swoją siedzibę w kraju lub zagranicą, nabywaniu i zbywaniu papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze, udzielaniu wybranym podmiotom pożyczek, obrocie zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej, w tym wypłatą świadczeń beneficjentowi lub prowadzeniu przedsiębiorstwa w ramach gospodarstwa rolnego.

3. Powstanie fundacji rodzinnej

Aby powstała fundacja rodzinna konieczne będzie sporządzenie przez notariusza aktu założycielskiego, obejmującego oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej. Fundację rodzinną będzie można ustanowić także w testamencie. Wraz ze sporządzeniem aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu powstanie fundacja rodzinna w organizacji. Osobowość prawną fundacja rodzinna uzyskuje wraz z wpisem do rejestru fundacji rodzinnych.

Fundację rodzinną będą mogły zakładać jedynie osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych lub kilka takich osób, które wspólnie będą posiadać status fundatora. Należy zastrzec, że – z uwagi na obowiązujące zasady sporządzania testamentów – fundacja rodzinna ustanawiana w testamencie będzie mogła mieć tylko jednego fundatora.

4. Statut fundacji rodzinnej oraz zasady jej funkcjonowania

Na wzór rozwiązań przyjętych dla innych fundacji, podstawowym dokumentem fundacji rodzinnej będzie statut, ustalany przez fundatora i sporządzany w formie aktu notarialnego. Statut będzie określał zasadnicze sprawy związane z fundacją rodzinną, takie jak jej nazwę, siedzibę, szczegółowy cel, czas trwania (jeżeli jest oznaczony), wysokość funduszu założycielskiego, zasady powoływania, odwoływania, ustalania okresu kadencji, uprawnienia i obowiązki członków organów, członków zgromadzenia beneficjentów, zasady reprezentacji fundacji rodzinnej, a także przeznaczenie majątku fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta uprawnionego do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Statut może też określać inne sprawy, jak choćby zasady zmiany statutu przez fundatora – a po jego śmierci, przez jej organy – a także wskazanie kierunku oraz wytycznych inwestowania majątku fundacji rodzinnej. Zakłada się możliwość wprowadzania zmian w statucie w zakresie określonym przez fundatora, np. w celu dostosowania działalności fundacji rodzinnej do bieżącej sytuacji gospodarczej i zmieniających się uwarunkowań prawnych.

5. Rejestracja fundacji rodzinnej

Fundacja rodzinna będzie wpisywana do rejestru fundacji rodzinnych. To typowe rozwiązanie dla polskich osób prawnych i znane także większości innych porządków prawnych. Rejestr fundacji rodzinnych będzie prowadził Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Zgłoszenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej do sądu rejestrowego w celu jej wpisania do rejestru dokonywałyby fundator, gdy fundacja rodzinna powstałaby na podstawie aktu założycielskiego. W przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie, zgłoszenia fundacji rodzinnej do rejestru dokonywałaby zarząd fundacji rodzinnej.

6. Organy

Organem zarządzającym będzie zarząd. Będzie on odpowiadał przede wszystkim za realizację celów fundacji rodzinnej oraz gospodarowanie majątkiem fundacji rodzinnej. Proponowane rozwiązanie nie wyklucza, aby zarząd był organem jednoosobowym.

Członkiem organu zarządzającego fundacji rodzinnej będzie mogła zostać osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Nie będzie także wykluczona możliwość łączenia obowiązków członka zarządu z uprawnieniem beneficjenta. Jak się wydaje, łączenie tych ról nie wiąże się co do zasady z konfliktem interesów. Przeciwnie, w interesie beneficjenta jest jak najlepsze działanie fundacji rodzinnej.

Beneficjenci, jednocześnie sprawujący funkcję w organach fundacji rodzinnej, będą zobowiązani do przestrzegania statutu fundacji rodzinnej oraz uwzględniania woli fundatora, w takim samym stopniu jak członkowie tych organów nieposiadający praw beneficjenta.

Co do zasady fakultatywnym organem nadzoru będzie rada nadzorcza. Członkiem rady nadzorczej będzie mogła zostać osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, jak również beneficjent.

Oczywisty przy tym wydaje się zakaz jednoczesnego pełnienia funkcji w organie zarządzającym fundacji rodzinnej z funkcją w organie nadzorczym.

W fundacji rodzinnej będzie działać także zgromadzenie beneficjentów. Do zadań tego organu będzie należało m.in.:

- 1) podejmowanie uchwał w sprawach określonych w ustawie lub statucie fundacji rodzinnej;
- 2) powołanie i odwołanie członków zarządu fundacji rodzinnej w przypadku braku fundatora i rady nadzorczej;
- 3) podejmowanie uchwały o rozwiązaniu fundacji rodzinnej.

7. Majątek

Majątek, w który wyposaża się fundację rodzinną, będzie mogło stanowić mienie, w rozumieniu Kodeksu cywilnego, należące do fundatora albo fundatorów. Przykładowo mogą to być wszelkie aktywa, w tym środki pieniężne, papiery wartościowe, rzeczy ruchome i nieruchomości przeniesione na własność fundacji rodzinnej, udziały i akcje, prawa udziałowe w spółkach osobowych w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych, a także w podmiotach zagranicznych.

Fundator będzie miał obowiązek wniesienia do fundacji rodzinnej mienia przeznaczonego na realizację jej celów, którego wartość wynosi co najmniej 100 000 złotych, tzw. fundusz założycielski.

8. Beneficjenci

Krąg beneficjentów fundacji rodzinnej oraz zakres ich uprawnień powinien być ustalany przez fundatora. Beneficjentem będą mogły być dwie kategorie podmiotów: osoba fizyczna lub organizacja pozarządowa prowadząca działalność pożytku publicznego. Beneficjentem będzie mógł być także fundator.

Wypłata korzyści lub przekazanie innych świadczeń na rzecz beneficjentów fundacji rodzinnej nie powinna zagrażać wypłacalności fundacji rodzinnej wobec jej wierzycieli niebędących beneficjentami fundacji rodzinnej i każdorazowo powinna być uzależniona od bieżącej sytuacji finansowej fundacji rodzinnej. Zasadą powinno być przekazywanie świadczeń beneficjentom z zysków, jakie osiągnęła fundacja rodzinna.

W przypadku braku możliwości zaspokojenia beneficjentów w pełnej wysokości, zarząd fundacji rodzinnej będzie mógł dokonać miarkowania wypłat tak, aby nie pokrzywdzić żadnego z beneficjentów. Roszczenie beneficjenta co do pozostałej kwoty nie wygaśnie, lecz będzie zawieszane do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej.

Co do zasady beneficjent powinien mieć prawo wglądu do statutu oraz ksiąg rachunkowych, dokumentów oraz sprawozdań finansowych fundacji rodzinnej.

9. Zachowek oraz świadczenia alimentacyjne i inne zobowiązania fundatora

Przesądzona zostanie możliwość zrzeczenia się zachowku oraz wprowadzona możliwość rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności, a nawet obniżenia wysokości zachowku. Przy czym ta możliwość została przewidziana do wszystkich obowiązanych do zapłaty zachowku. Rozwiązanie to nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji, gdy roszczeniem zachowkowym objęte jest przedsiębiorstwo lub inny majątek o dynamicznie zmiennej wartości. Ponadto, świadczenia otrzymane od fundacji rodzinnej przez uprawnionego do zachowku obniżą jego wartość.

Uzupełnione zostaną ponadto zasady odpowiedzialności fundacji rodzinnej oraz osób, które otrzymały mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, z tytułu zachowku. Generalnie zasady te będą zbliżone do odpowiedzialności obdarowanych.

Fundacja rodzinna będzie mogła odpowiadać za zobowiązania, w tym alimentacyjne, fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej (odpowiedzialność solidarna) a za zobowiązania alimentacyjne powstałe także po ustanowieniu fundacji rodzinnej, jeśli egzekucja z jego majątku będzie bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność). Zabezpieczenie finansowe osób, wobec których fundator ma obowiązki alimentacyjne powinno następować w pierwszej kolejności.

10. Podatki

Kwestia opodatkowania działalności fundacji rodzinnej powinna uwzględniać cały cykl jej funkcjonowania, tj. wnoszenie majątku do fundacji rodzinnej, osiąganie przychodów (dochodów) przez fundację rodzinną w okresie jej istnienia, dokonywanie świadczeń na rzecz beneficjentów, a także rozwiązanie fundacji rodzinnej. Intencją projektodawcy jest wprowadzenie korzystnej formy opodatkowania dla tak postrzeganego funkcjonowania fundacji rodzinnej w polskim systemie podatkowym, zgodnie z postulatem neutralności względem obecnych instytucji i rozwiązań.

Podatek od spadków i darowizn: Dochody fundatora oraz beneficjenta otrzymane z fundacji rodzinnej, jako podlegające przepisom o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie będą podlegać opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn.

Wyłączenie spod reżimu regulacji ustawy o podatku od spadków i darowizn obejmie również pozostałe osoby fizyczne nabywające rzeczy lub prawa majątkowe od fundacji rodzinnej albo fundacji rodzinnej w organizacji.

PIT: Nabywanie przez osoby fizyczne od fundacji rodzinnej świadczeń oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej będzie opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych, w wysokości uzależnionej od stopnia pokrewieństwa beneficjenta z fundatorem (zwolnienie w przypadku fundatora oraz osób bliskich należących do tzw. „grupy zero” w stosunku do fundatora, określonej w ustawie o podatku od spadków i darowizn, tj. małżonka, zstępny, wstępny, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, albo w przypadku pozostałych osób 15%). Zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych zostanie tylko część świadczenia oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej nabytego przez fundatora lub osobę należącą do „grupy zero” w stosunku do fundatora, odpowiadająca proporcji właściwej dla tego fundatora, zamieszczonej w spisie majątku.

CIT: Fundacja rodzinna będzie podatnikiem wprowadzanego w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych podatku dochodowego od przekazanego lub pozostawionego do dyspozycji przez fundację rodzinną bezpośrednio lub pośrednio świadczenia oraz mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej w wysokości 15%. Fundacja rodzinna zapłaci podatek 15% dopiero w momencie przekazywania środków beneficjentom. Fundacja rodzinna nie będzie miała w związku z tym możliwości odliczenia kosztów uzyskania przychodów i amortyzacji. W przypadku, gdy fundacja rodzinna będzie prowadziła działalność gospodarczą naruszając zasadę ograniczenia tej działalności ustanawianą w ustawie, nie będzie mogła skorzystać z tej formy opodatkowania, w szczególności z przewidzianego dla fundacji rodzinnych zwolnienia. W przypadku, gdy fundacja rodzinna będzie wspólnikiem spółki jawnej, spółka będzie obowiązana rozliczać się jako podatek CIT.

Przyjęta w CIT i PIT 15% stawka podatku zostały określone w oparciu o przeprowadzone analizy oraz kalkulacje. Dla ich określenia analizowano rozwiązania obowiązujące w innych krajach. Przykładowo, w przypadku dywidend uzyskiwanych z innego kraju, właściwa stawka wynika z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania (w świetle postanowień Modelowej konwencji o unikaniu podwójnego opodatkowania, na której wzorowane są te umowy, stawka taka również może wynosić do 15%). Jednocześnie zauważyć należy, że przyjęcie stawki na poziomie 15% nie powoduje, iż nowe zasady opodatkowania podatkami dochodowymi, przewidziane w projekcie ustawy, byłyby nadmiernie korzystne, co mogłoby skutkować wykorzystywaniem instytucji fundacji rodzinnej do ewentualnych mechanizmów optymalizacyjnych. Stąd opodatkowanie fundacji rodzinnej i beneficjentów nie będzie znacząco odbiegać od poziomu opodatkowania dochodów i innych przysporzeń majątkowych, gdyby fundacji rodzinnej nie powołano. Fundacja rodzinna nie będzie korzystała z żadnych nadzwyczajnych preferencji podatkowych, niedostępnych dla podmiotów (również gospodarczych) znajdujących się w analogicznej sytuacji. Nie należy w tych kategoriach oceniać zwolnienia w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, albowiem jest ono wzorowane na istniejącym już zwolnieniu dla osób z tzw. „grupy zero”, o której mowa w ustawie o podatku od spadków i darowizn. Również przesunięcie zapłaty podatku na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych do momentu przekazania świadczenia lub mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej nie stanowi samo w sobie wyjątkowej preferencji, biorąc pod uwagę, że w praktyce znane są już rozwiązania zakładające płacenie podatku wyłącznie od dystrybucji zysków, brak obowiązku płacenia zaliczek, rozliczania kosztów czy amortyzacji.

11. Zakończenie działalności fundacji rodzinnej

Projektowane przepisy przewidują mechanizmy rozwiązania fundacji rodzinnej i jej likwidacji zbliżone do rozwiązań znanych w prawie spółek.

12. Inne zagadnienia

Fundacja rodzinna zostanie obowiązana do dokonywania płatności na rzecz beneficjentów za pośrednictwem rachunku płatniczego. Beneficjenci rzeczywiście fundacji rodzinnej w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu natomiast będą umieszczani w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Problematyka powoływania i funkcjonowania fundacji rodzinnych została uregulowana prawnie w kilku krajach europejskich, m.in. Austrii, Belgii, Holandii, Księżstwie Lichtenstein, Malcie, Monako, Niemczech, Szwajcarii oraz Szwecji.

Nie istnieje jeden uniwersalny model fundacji rodzinnej. Pomimo różnic w zakresie reguł ich funkcjonowania w poszczególnych krajach, można wymienić kilka wspólnych cech charakterystycznych.

Fundacje rodzinne z reguły są podmiotami posiadającymi osobowość prawną. Mogą być tworzone przez fundatora albo za jego życia – na podstawie aktu fundacyjnego, albo też po jego śmierci (fac. mortis causa) – na podstawie testamentu.

Fundator tworząc fundację rodzinną wyposaża ją w określony majątek. Majątek fundacji rodzinnej stanowi jej odrębną własność. Może ona przykładowo posiadać nieruchomości i ruchomości, środki pieniężne, udziały i akcje spółek.

Zawsze konieczne jest określenie przez fundatora celu działania fundacji rodzinnej i jej beneficjentów. Wybór celu może być niemal dowolny, nie muszą to być cele publiczne czy charytatywne. Granicą jest jedynie zgodność celu z prawem powszechnym. Można określać także więcej niż jeden cel działania fundacji rodzinnej.

Z reguły więc, określając beneficjentów fundacji rodzinnej, fundator ma daleko idącą swobodę w kształtowaniu kręgu beneficjentów, a także przypadających im udziałów w zysku fundacji rodzinnej. Najczęściej fundatora nie wiążą reguły prawa spadkowego, które byłyby zastosowane, gdyby doszło do dziedziczenia. Beneficjentem fundacji rodzinnej mogą być osoby z rodziny fundatora, sam fundator lub osoby z nim niespokrewnione. Beneficjentami mogą być także instytucje, takie jak muzea, szpitale itp.

Fundator ustala także szczegółowe zasady zarządzania i nadzoru nad fundacją rodzinną. Ustanawia statut i inne dokumenty dla fundacji rodzinnej. Może kierować do zarządzających fundacją rodzinną listy intencyjne.

Typowym, choć nieobligatoryjnym, organem nadzoru jest tzw. protektor. W praktyce bardzo często jest to zaufany prawnik fundatora (ang. family lawyer) lub kancelaria prawna, która specjalizuje się w doradztwie sukcesyjnym.

Przykładowe, szczegółowe rozwiązania:

Austria

Fundacja rodzinna w Austrii (aus. Privatstiftung) posiada osobowość prawną i musi posiadać siedzibę na terytorium Austrii. Fundacja wyposażona w majątek i organy, działa jedynie w celu osiągnięcia celów statutowych.

Przepisy prawa nie wprowadzają ograniczeń dotyczących celów działania fundacji, mogą to być więc cele prywatne fundatora i jego rodziny, jak i cele pro publico bono.

Minimalny kapitał założycielski fundacji rodzinnej wynosi 70 000 euro.

Fundator ma szerokie uprawnienia co do kształtowania ustroju fundacji na etapie jej powołania w akcie założycielskim i ustanowieniu jej statutu.

Fundacją rodzinną zarządza rada składająca się z co najmniej trzech członków.

Beneficjent albo jego małżonek, a także krewni w linii prostej oraz krewni w linii bocznej, oraz osoby prawne, nie mogą być członkami rady. Jest to wyraz tzw. „zasady niekompatybilności”, której celem jest zabezpieczenie rady przed wpływami beneficjentów na podejmowanie decyzji. Członkiem rady może być natomiast fundator.

Po śmierci fundatora, rada może zmienić, za zgodą sądu, statut fundacji. Zmiany muszą jednakże być uzasadnione zmianami okoliczności (np. sytuacją gospodarczą) oraz służyć zachowaniu podstawowego celu działania fundacji rodzinnej.

W fundacji może działać rada nadzorcza (rada protektorów), jako fakultatywny organ kontroli i nadzoru. Stoi on na straży przestrzegania przez radę fundacji statutu oraz innych regulacji wewnętrznych. Rada protektorów, podobnie jak rada fundacji, powinna liczyć co najmniej trzech członków.

Obligatoryjnie w fundacji należy powołać audytora, który bada sprawozdania finansowe fundacji. Uprawnienie do powołania audytora posiada rada protektorów, w przypadku jego braku, sąd rejestrowy.

Fundacja rodzinna nie może prowadzić działalności gospodarczej.

Na płaszczyźnie prawa podatkowego fundacja jest traktowana jak spółka prawa austriackiego i obowiązuje ją 25% stawka podatku dochodowego od osób prawnych. W niektórych przypadkach stawka podatku może zostać obniżona do 12,5% np. przy dochodzie z lokat bankowych w Austrii lub za granicą, dochodzie z dłużnych papierów wartościowych wyemitowanych przez podmioty krajowe oraz dochodach osiągniętych za pośrednictwem funduszy inwestycyjnych.

Wniesienie aktywów do fundacji jest opodatkowane stawką 5%, a w przypadku nieruchomości – 8,5%, tzw. podatku od aktywów (ang. entry tax). Dywidendy wypłacane między austriackimi osobami prawnymi są zwolnione z opodatkowania, niezależnie od wielkości udziału i okresu jego posiadania.

Wypłaty na rzecz beneficjentów fundacji podlegają opodatkowaniu według stawki 27,5%. Jednakże w przypadku wypłaty dywidendy lub odsetek beneficjentowi można uwzględnić zapłacony 25% podatek o osób prawnych oraz pomniejszy podatek o wcześniej zapłacony.

Czechy

W Czechach od lipca 2017 r. istnieje możliwość utworzenia fundacji rodzinnej (czes. rodinná fundace) na nowych warunkach. Fundacją rodzinną w rozumieniu ustawy o podatkach dochodowych jest taka fundacja, która, zgodnie z aktem założycielskim, ma na celu zaspokojenie interesów fundatora lub osób mu bliskich i której działanie rzeczywiście do tego się sprowadza (§ 17a ust. 2 lit. f ustawy o podatkach dochodowych). Fundacje rodzinne obejmują również bezpośrednio fundusze kapitałowe,

a wsparcie fundacji rodzinnej wobec założyciela (lub jego bliskich krewnych) wyraźnie prowadzi do utraty statusu organizacji pożytku publicznego.

Do utworzenia fundacji rodzinnej wymagane jest istnienie więzi rodzinnych. Osoba bliska to bezpośredni krewny, rodzeństwo oraz małżonek lub partner na mocy prawa regulującego zarejestrowany związek partnerski; inne osoby pozostające w związku rodzinnym lub podobnym są uważane za bliskie osoby, jeżeli szkoda poniesiona przez jedną z nich była w sposób uzasadniony odczuwana przez drugą osobę jako własna. Za osoby bliskie uważa się również osoby żyjące ze sobą lub osoby mieszkające na stałe razem (§ 22 ust. 1 nowego Kodeksu Cywilnego Czech).

W przepisach nie wprowadzono szczególnych ograniczeń w zakresie majątku wnoszonego do fundacji rodzinnej.

Beneficjentem fundacji rodzinnej może być tylko fundator oraz osoby mu bliskie. Kwestią tą zajmuje się szczegółowo Komitet Koordynacyjny działający między Izbą Doradców Podatkowych a Generalną Dyрекcją Finansów. Komitet ponadto stwierdza, że fundacje rodzinne służą wyłącznie wsparciu założyciela, który jest osobą fizyczną (nie osobą prawną).

Fundacja rodzinna nie może prowadzić działalności gospodarczej.

Wniesienie majątku do fundacji rodzinnej nie jest opodatkowane. Wprowadzono zasadę neutralności podatkowej zamiast wcześniej obowiązującej zasady dwuetapowego podwójnego opodatkowania. Zasada neutralności podatkowej oznacza taki sam poziom opodatkowania transferów pieniężnych i niepieniężnych od założyciela lub darczyńcy za pośrednictwem fundacji rodzinnej do osoby bliskiej (najczęściej członka rodziny), jak gdyby transfer odbywał się bezpośrednio między osobami bliskimi.

Fundacja rodzinna, podobnie jak inne osoby prawne, podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym na standardowych warunkach.

Świadczenia na rzecz beneficjentów nie są opodatkowane. Wprowadzono taki sam poziom opodatkowania transferów pieniężnych i niepieniężnych od założyciela lub darczyńcy za pośrednictwem fundacji rodzinnej do osoby bliskiej (najczęściej członka rodziny), jak gdyby transfer odbywał się bezpośrednio między osobami bliskimi. Oznacza to, że nieodpłatny dochód otrzymany przez członka rodziny z fundacji rodzinnej (w tym wypłata fundatorowi z majątku, który on wniósł do fundacji) jest zwolniony z opodatkowania podatkiem dochodowym (§10 ust. 3, lit. c, tir. 4 ustawy o podatku dochodowym). W innym przypadku stawka podatku wynosi 15% (§ 36, ust. 2, lit. a ustawy o podatku dochodowym). Dla celów podatku dochodowego obowiązuje zasada, że w przypadku świadczenia z fundacji rodzinnej jest ono wpłacane najpierw z zysku fundacji, a dopiero potem z innych aktywów fundacji (§ 21c ustawy o podatku dochodowym). Fundacje mogą korzystać z dividend exemption przy wypłacie dywidend.

Holandia

W Holandii fundacja rodzinna (hol. Stichting) także jest osobą prawną. Fundację rodzinną tworzy się na podstawie statutu, który musi być sporządzony w formie aktu notarialnego.

Fundacja rodzinna jest wpisywana do rejestru handlowego.

Wyłącznym celem działania fundacji rodzinnej nie może być wypłata środków beneficjentom, chyba że jedynym celem działania fundacji rodzinnej jest działalność charytatywna, a wypłaty stanowią realizację tego celu.

Organem prowadzącym bieżące sprawy fundacji jest rada dyrektorów. Rada dyrektorów składa się co najmniej z jednego członka. Członkami rady dyrektorów mogą być osoby fizyczne i osoby prawne.

W fundacji może działać także rada nadzorcza lub rodzinna rada nadzorcza jako organ nadzoru. Nie jest dopuszczalne łączenie funkcji członka organu nadzorczego z funkcją członka w radzie dyrektorów.

Fundacja rodzinna może prowadzić działalność gospodarczą. Decyzję w tym zakresie podejmuje fundator.

Jeżeli fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej nie ma obowiązku zapłaty podatku dochodowego.

W przypadku, gdy fundacja prowadzi działalność gospodarczą, podlega opodatkowaniu według stawek:

- 20% od zysków nieprzekraczających 200 000 euro,
- 25% od zysków przekraczających 200 000 euro.

Wniesienie aktywów do fundacji nie podlega opodatkowaniu.

Co do zasady wypłata dywidendy do fundacji podlega opodatkowaniu 15% podatkiem u źródła. Wypłaty pieniężne oraz świadczenia rzeczowe na rzecz beneficjentów nie są natomiast opodatkowane.

Liechtenstein

Fundacja rodzinna mająca siedzibę w Liechtensteinie (niem. Familienstiftung) posiada osobowość prawną.

Fundacja rodzinna może działać w dowolnym celu określonym przez fundatora. Zmiana celu fundacji jest dozwolona jedynie wtedy, gdy zmiana ta spowodowana jest niemożnością spełnienia pierwotnego celu fundacji, a nowy cel będzie jak najbliższy woli fundatora.

Minimalny kapitał założycielski wynosi 30 000 euro.

Bieżące sprawy fundacji rodzinnej prowadzi radca fundacji, będąca odpowiednikiem zarządu w spółkach. Reguły powołania, odwołania, kadencyjności oraz uprawnień członków rady fundacji są określone w dokumencie ustanawiającym fundację albo w innych dokumentach wewnętrznych (np. regulaminach).

W skład rady fundacji wchodzi co najmniej dwóch członków. Członkami rady fundacji mogą być osoby fizyczne i osoby prawne. Co najmniej jeden członek rady fundacji musi posiadać obywatelstwo oraz rezydencję jednego z krajów członkowskich EOG, a także posiadać uprawnienia licencjonowanego dostawcy usług powierniczych w Liechtensteinie.

Jako organ kontroli można powołać protektora albo radę protektorów. Funkcje te mogą pełnić zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne. Do podstawowych uprawnień organu kontroli należy sprawowanie kontroli i nadzoru nad przestrzeganiem statutu oraz regulacji wewnętrznych przez radę fundacji, a także prawo wyboru audytora.

Nie można łączyć funkcji w radzie fundacji z funkcją protektora lub członka rady protektorów.

W fundacji można powołać także audytora, który sprawuje kontrolę nad finansami fundacji, w tym bada sprawozdania finansowe.

Na potrzeby rozliczeń podatkowych, fundacja rodzinna jest uznawana za spółkę prawa Liechtensteinu i jest opodatkowana podatkiem dochodowym od osób prawnych, którego stawka wynosi 12,5%. Opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych podlegają przy tym wyłącznie fundacje, które prowadzą faktyczną działalność operacyjną.

Pozostałe fundacje rodzinne płacą jedynie roczną daninę w stałej wysokości. Fundacja rodzinna nie podlega podatkowi od zysków kapitałowych, a także podatkowi od spadków i darowizn.

Wniesienie aktywów do fundacji, wypłata dywidend przez spółkę w Liechtensteinie do fundacji oraz wypłaty pieniężne i świadczenia rzeczowe na rzecz beneficjentów nie są opodatkowane.

Malta

Fundacja rodzinna na Malcie powstaje z chwilą wpisu do rejestru osób prawnych (ang. private foundation). Jej siedziba musi znajdować się na terytorium Malty. Statut fundacji rodzinnej wymaga zachowania formy aktu notarialnego.

Organem zarządzającym fundacją jest rada administracyjna. Rada administracyjna składa się z co najmniej trzech członków, jeśli są to osoby fizyczne, albo jednego członka, jeśli jest nim osoba prawna. Wtedy jednak ta osoba prawna musi posiadać trzech członków w swoim organie zarządzającym.

Pierwsza rada administracyjna powoływana jest na etapie ustanowienia fundacji, a zasady jej powoływania i odwoływania muszą zostać określone w treści statutu.

Organ nadzoru jakim może być rada nadzorcza, protektor albo rada protektorów jest fakultatywny. Do podstawowych uprawnień organu nadzoru należy prawo kontroli czynności podejmowanych przez radę administracyjną, a także powoływanie oraz odwoływanie członków rady administracyjnej. Ponadto, organ nadzoru może posiadać uprawnienie do zatwierdzenia wybranych czynności podejmowanych przez radę administratorów, o ile statut tak stanowi.

Fundacja rodzinna nie może prowadzić działalności gospodarczej.

Fundacja rodzinna na potrzeby podatkowe jest traktowana jak spółka prawa maltańskiego. Przychody fundacji podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, którego stawka wynosi 35%. Niemniej, tak jak inne spółki prawa maltańskiego, fundacja może korzystać z wielu zwolnień podatkowych. Fundacja uprawniona jest również do stosowania maltańskiego systemu zwrotu podatku.

Wniesienie aktywów do fundacji nie podlega opodatkowaniu. Z kolei dywidendy wypłacane przez spółkę maltańską do fundacji co do zasady podlegają opodatkowaniu 15% podatkiem u źródła. Wypłaty pieniężne oraz świadczenia rzeczowe na rzecz beneficjentów nie są opodatkowane.

Niemcy

Niemiecka fundacja rodzinna (niem. Familienstiftung) posiada zdolność prawną i podlega rejestracji. Fundacja działa, aby realizować cele danej rodziny określone przez fundatora.

Fundacja rodzinna przekazuje rodzinie osiągnięte dochody z inwestycji, jakie przynoszą aktywa stanowiące własność fundacji. Majątek fundacji musi być na tyle znaczny, aby zapewnić cel fundacji przez długi czas.

Organem reprezentującym fundację rodzinną jest rada fundacyjna. W fundacji rodzinnej działa także rada doradcza (nazywana czasem radą powierniczą).

Niemiecka fundacja rodzinna nie posiada przywilejów podatkowych. Darowizna dokonana przez fundację rodzinną na rzecz beneficjentów w zależności od stopnia pokrewieństwa z fundatorem podlega opodatkowaniu na zasadach ogólnych. W dużej mierze traktuje się więc beneficjentów jak osoby trzecie, obowiązane do zapłaty podatku według najwyższej stawki podatkowej.

Szwajcaria

Szwajcarska fundacja rodzinna (niem. Familienstiftung) uważana jest za podmiot gwarantujący, w dużym stopniu, prywatność fundatorowi oraz beneficjentom fundacji.

Fundacja rodzinna nie podlega rejestracji w szwajcarskim rejestrze handlowym. Fundator ani beneficjenci nie muszą posiadać obywatelstwa szwajcarskiego. Fundatorem może być osoba fizyczna albo osoba prawna.

Majątek fundacji może być przeznaczony jedynie na cel wskazany przez fundatora, którym jest zwykle przyniesienie korzyści konkretnej rodzinie w postaci sfinansowania edukacji czy pomocy w przypadku problemów ze zdrowiem. Majątek fundacji rodzinnej nie może być przeznaczony na bieżące potrzeby członków rodziny fundatora. Majątek fundacji rodzinnej nie musi znajdować się na terytorium Szwajcarii. Minimalny kapitał założycielski dla fundacji rodzinnej wynosi 50 000 CHF.

Strukturę i zasady działania fundacji rodzinnej określa się w dokumencie nazywanym kartą fundacji. Organem zarządzającym fundacją rodzinną może być rada fundacji albo zarząd.

Fundacja rodzinna jest opodatkowana preferencyjną stawką podatku dochodowego, która wynosi 4%. Wypłaty na rzecz beneficjentów nie są opodatkowane.

Szwecja

Szwedzkie fundacje rodzinne (szw. Familjestiftelser) powstają na podstawie listu donacyjnego fundatora (mogą być członkowie rodziny, partnerzy). Fundację rodzinną można także powołać w testamencie. Fundacje rodzinne mają na celu przede wszystkim zaspokojenie interesów określonej rodziny, krewnych lub określonych osób.

Aby utworzyć fundację rodzinną, obowiązkowe jest wniesienie do niej majątku za pomocą listu donacyjnego. Majątkiem mogą być na przykład pieniądze, nieruchomości lub udziały. Obok majątku potrzebny jest również bon podarunkowy, testament lub inny dokument. Dokument ten musi określać, w jaki sposób majątek ma być używany, w jaki sposób ma być powołany zarząd oraz kto może czerpać korzyści z majątku.

Oprócz wyboru beneficjentów, takich jak małżonek, dzieci, wnuki lub inni krewni, założyciel funduszu rodzinnego musi wybrać jednego lub więcej powierników. Powiernikiem może być krewny lub bliski przyjaciel z solidnym doświadczeniem finansowym. Fundacją może również zarządzać niezależne źródło zewnętrzne, takie jak prawnik ds. nieruchomości lub firma finansowa. Można wyznaczyć również kilku powierników na wypadek jeśli powiernik umrze lub nie będzie w stanie dalej zarządzać aktywami.

Fundacja rodzinna podlega rejestracji. Większość fundacji musi być zarejestrowana w Powiatowej Radzie Administracyjnej, ale nie dotyczy to fundacji rodzinnych, które muszą po prostu uzyskać szwedzki numer NIP. Zarząd lub powiernik fundacji zgłasza fundację do wpisu do rejestru fundacji nie później niż sześć miesięcy po utworzeniu fundacji (Rozdział 10 Rejestracja § 2 ustawy o Fundacjach).

Fundacja rodzinna musi posiadać zarząd (jedno albo wieloosobowy). Zarządzanie fundacją rodzinną można powierzyć także osobie trzeciej, np. bankowi, gminie lub uniwersytetowi, który pełni rolę powiernika.

Fundacja rodzinna może prowadzić działalność gospodarczą ale potrzebna jest wtedy dodatkowa rejestracja. Zanim fundacja rozpocznie działalność gospodarczą, zarząd lub powiernik przekazują do wpisu do rejestru fundacji firmę, pod którą ma być prowadzona działalność, oraz informację o charakterze prowadzonej działalności.

Działalność fundacji rodzinnej podlega kontroli dokonywanej przez audytora.

Szwedzką specyfiką jest to, że fundacja rodzinna może być także powołana przez pracodawcę i organizację związkową w ramach zbiorowego układu pracy. W takim przypadku majątek fundacji stanowią wpłaty dokonane przez pracodawcę i okresowe wpłaty dokonywane przez członków organizacji związkowej. Podstawowym celem takiej fundacji jest z reguły zabezpieczenie świadczeń socjalnych lub emerytalnych dla pracowników.

Fundacja musi płacić podatek od swoich dochodów. Fundacje rodzinne podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym w wysokości 22% (20,6% za rok 2021). Fundacja nie może odliczać wydatków związanych z dochodem wolnym od podatku. Dotyczy to na przykład kosztów odsetek, strat kapitałowych lub kosztów zarządzania aktywami. Krąg beneficjentów fundacji rodzinnej jest określony z góry. Osoby te mają wówczas uprzywilejowane prawo do dywidend. Każda wypłata lub świadczenie od fundacji, które statut uznaje za dochód wypłacany na stałe lub przez określony czas przez fundację określonej rodzinie, określonym rodzinom lub określonym osobom, jest traktowane jako wsparcie okresowe. Wsparcie okresowe jest przyznawane osobom, które ukończyły 18 lat i przestały się uczyć. Fundacja może odliczyć wypłatę od podstawy

opodatkowania i musi zapewnić informacje kontrolne dotyczące dotacji. Beneficjent wypłaty płaci podatek od otrzymanego wsparcia okresowego. Dla osób fizycznych to wsparcie okresowe jest opodatkowane na równi z dochodem z pracy.

Zachowek, opis zagranicznych rozwiązań dotyczących możliwości zrzeczenia się zachowku

Niemcy

W niemieckim kodeksie cywilnym⁶, po ust. 1 § 2346 BGB regulującym w ogólności umowę o zrzeczenie się dziedziczenia (Erbverzicht) posłużono się właśnie takim podejściem, wobec czego § 2346 ust. 2 BGB stanowi: „Zrzeczenie się może ograniczać się do prawa do zachowku” („Der Verzicht kann auf das Pflichtteilsrecht beschränkt werden”). W § 2350 ust. 1 BGB wskazano, że jeżeli jeden ze spadkobierców zrzeka się ustawowego prawa do dziedziczenia na rzecz innej osoby, to w razie wątpliwości przyjmuje się, że zrzeczenie będzie skuteczne jedynie w takim przypadku, że ta inna osoba będzie spadkobiercą.

Szwajcaria

W kodeksie szwajcarskim, również uchodzącym za wzorcową kodyfikację cywilną, rozwiązanie analogiczne do niemieckiego przewiduje art. 496 ZGB.

Czechy

Podobne do niemieckiego rozwiązanie przyjął także prawodawca czeski w 2012 r. przyjmując nowy kodeks cywilny, który zastąpił, kodeks z 1964 r. W art. 1484 ust. 1 czeskiego k.c. regulującym ogólną umowę o zrzeczenie się prawa dziedziczenia, odniesiono się też do umowy ograniczonej do zrzeczenia się zachowku (povinný díł) wskazując, że w przypadku zrzeczenia się tylko prawa do zachowku, zrzekający nie zrzeka się prawa do spadkobrania („kdo se však zřekne jen práva na povinný díł, nezříká se tím práva z dědické posloupnosti”).

Francja

Prawo francuskie, z założenia nieprzychylnie umowom dotyczącym spadku nieotwartego, w ramach dopuszczonej od 2007 r. instytucji renonciation anticipée à l'action en réduction, pozwala na zrzeczenie się przez spadkobiercę koniecznego przyszłych uprawnień do redukcji dokonanych przez spadkodawcę przysporzeń naruszających część obowiązkową, czyli tzw. rezerwę. Zgodnie z art. 929 ust. 1 KN, zrzeczenie się to musi być dokonane na korzyść jednej lub więcej określonych osób.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Przedsiębiorcy (podmioty, które można sklasyfikować jako średni lub duży przedsiębiorca)	Średnie przedsiębiorstwa – ok. 14,8 tys. Duże przedsiębiorstwa – ok. 3,8 tys.	PARP ⁷	Ułatwienie sukcesji przedsiębiorstw przez zapewnienie ciągłości funkcjonowania podmiotu gospodarczego przy jednoczesnym zachowaniu ciągłości właścicielskiej.
Kontrahenci	b.d.	b.d.	Zapewnienie trwałości oraz stabilności relacji między podmiotami gospodarczymi.
Osoby zatrudnione przez przedsiębiorców decydujących się na ustanowienie fundacji rodzinnej	b.d.	b.d.	Zapewnienie stabilności funkcjonowania podmiotów gospodarczych, a w konsekwencji stabilności zatrudnienia.
Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim	1 sąd rejestrowy	Dane Ministerstwa Sprawiedliwości	Prowadzenie rejestru fundacji rodzinnych i postępowań w zakresie wpisu do rejestru fundacji rodzinnych oraz zapewnienie aktualności danych podlegających wpisowi. Prowadzenie postępowań związanych z rozwiązaniem i likwidacją fundacji rodzinnej.

⁶ W doktrynie krajów germańskiej tradycji cywilistycznej (w piśmiennictwie niemieckim, ale też austriackim i szwajcarskim) dla zobrazowania dyskutowanej możliwości odróżnia się „relatywne” zrzeczenie się (relativer Erbverzicht), uzależnione od tego kto dojdzie do dziedziczenia, od „absolutnego” (absoluter Erbverzicht), to jest niezależnego od tego typu okoliczności.

⁷ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, PARP, Warszawa 2021 r.

Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych	1 rejestr	Dane Ministra Finansów	Zbieranie danych dotyczących nowego rodzaju trustu – fundacji rodzinnej oraz jej beneficjentów. Obowiązek przekazywania danych dotyczących beneficjentów rzeczywistych fundacji rodzinnej.
Notariusze	299 kancelarii notarialnych	Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie ogłoszenia wykazu zarejestrowanych kancelarii notarialnych (M.P. poz. 88) (dane na dzień 31 grudnia 2021 r.)	Dokonywanie czynności związanych z ustanowieniem fundacji rodzinnej (akt założycielski, testament, statut). Poświadczanie podpisów w przypadkach określonych w ustawie.
Sądy powszechne (rejonowe i okręgowe)	Sądy rejonowe: 318 Sądy okręgowe: 47	Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz zakresu rozpoznawanych przez nie spraw (Dz. U z 2021 r. poz. 1269, z późn. zm.)	Powództwo o odszkodowanie od członka zarządu, członka rady likwidatora wobec fundacji rodzinnej za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu. Powództwo fundatora, beneficjenta lub członka organu fundacji rodzinnej przeciwko fundacji rodzinnej o uchylenie uchwały organu fundacji rodzinnej sprzecznej z jej statutem oraz celem fundacji rodzinnej. Powództwo fundatora, beneficjenta lub członka organu fundacji rodzinnej przeciwko fundacji rodzinnej o stwierdzenie nieważności uchwały organu fundacji rodzinnej sprzecznej z ustawą. Nowe sprawy o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego sum potrzebnych do zaspokojenia lub zabezpieczenia znanych fundacji rodzinnej wierzycieli, którzy się nie zgłosili lub których wierzytelności nie są wymagalne albo są sporne. Zgoda sądu opiekuńczego na wyrażenie zgody przez

			<p>małoletniego beneficjenta fundacji rodzinnej na jej rozwiązanie.</p> <p>Wyznaczenie przez sąd opiekuńczy kuratora do zarządu przedmiotami małoletniego beneficjenta.</p> <p>Sprawy karne – nowe przestępstwo – naruszenie obowiązku przekazania informacji do KAS dotyczących fundacji rodzinnej.</p> <p>Wydawanie tytułów egzekucyjnych przeciwko fundacji rodzinnej i fundatorowi, opatrywanie ich klauzulą wykonalności, a następnie przymusowe ich wykonywanie w drodze egzekucji.</p>
--	--	--	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Przygotowanie projektu ustawy o fundacji rodzinnej było poprzedzone przeprowadzeniem prekonsultacji. W efekcie we wrześniu 2019 r. powstała tzw. Zielona Księga⁸, która opisuje potrzebę uzupełnienia porządku prawnego o fundacje rodzinne oraz zawiera analizę funkcjonowania fundacji rodzinnych w innych krajach europejskich. W okresie wrzesień-październik 2019 r. Zielona Księga była poddana ponownym konsultacjom. Swoje opinie zgłosili przedsiębiorcy oraz organizacje zrzeszające przedsiębiorców. Zarówno w opinii przedsiębiorców jak i organizacji przedsiębiorców kwestia sukcesji przedsiębiorstwa jest problematyczna, a obecnie obowiązujące przepisy nie pozwalają na efektywne przeprowadzenie sukcesji a tym samym na prowadzenie działalności przedsiębiorstwa w dotychczasowej formie.

Większość z propozycji opisanych w Zielonej Księdze spotkała się z pozytywnym odbiorem przedsiębiorców.

20 grudnia 2019 r. został opublikowany raport z konsultacji Zielonej Księgi⁹. Przekazane w ramach konsultacji Zielonej Księgi stanowiska pozwalają przyjąć, że fundacja rodzinna powinna zostać wprowadzona do polskiego prawa.

24 stycznia 2020 r. w Ministerstwie odbyła się konferencja poświęcona dyskusji o szczegółowych rozwiązaniach dla fundacji rodzinnej.

29 września 2020 r. odbyło się spotkanie (online) z przedstawicielami organizacji przedsiębiorców i innych zainteresowanych podmiotów w celu omówienia bieżącego stanu prac nad projektem ustawy i przedstawienia założeń opodatkowania fundacji rodzinnej i beneficjentów. W spotkaniu uczestniczyli także przedstawiciele Ministerstwa Finansów.

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z uchwałą nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

W dniu 22 marca 2021 r. projekt został skierowany do konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych. W procesie konsultacji publicznych projekt został przekazany w szczególności do podmiotów uwzględnionych w wykazie udostępnionym na stronie <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/wez-udzial-w-konsultacjach-publicznych-w-ramach-rzadowego-procesu-legislacyjnego>.

⁸ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/zielona-ksiega-o-fundacji-rodzinnej>

⁹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/raport-z-konsultacji-zielonej-ksiegi-fundacji-rodzinnej>

Termin na zgłoszenie uwag co do zasady wynosił 30 dni. Wyniki konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych zostały udostępnione w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W dniach 12, 13 i 20 kwietnia 2021 r. odbyły się spotkania konsultacyjne, podczas których przedstawiciele przedsiębiorców, ministerstw i urzędów wyrażali swoje wstępne stanowiska o projekcie.

W dniach 8, 10 i 15 czerwca 2021 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa projektu, w której udział wzięli również uczestnicy konsultacji publicznych. Po konferencji przeprowadzono szereg roboczych uzgodnień z innymi ministerstwami i urzędami.

15 lipca 2021 r. w ramach posiedzenia Zespołu ds. Doskonalenia Regulacji Gospodarczych omówiono kierunki modyfikacji propozycji legislacyjnych dotyczących zmian podatkowych.

19 października 2021 r. projekt został przekazany do ponownych uzgodnień międzyresortowych oraz do ponownego zaopiniowania przez ZUS, UODO i Prokuratorię Generalną RP. W uwagi zgłoszone na tym etapie były przedmiotem uzgodnień roboczych oraz zaowocowały wypracowaniem nowych rozwiązań w zakresie prawa podatkowego. Wyniki z tego etapu uzgodnień i opiniowania również zostały udostępnione w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2020 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,5
budżet państwa	0	2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,5
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	-2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2,5
budżet państwa	0	-2,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2,5
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania Wydatki będą finansowane w ramach budżetu będącym w dyspozycji ministra właściwego do spraw budżetu, finansów publicznych i instytucji finansowych. Finansowanie zadania będzie odbywało się bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

1. System podatkowy.
Projektowane przepisy konstruujące fundację rodzinną, w tym jej miejsce w systemie podatkowym RP, zakładają co do zasady neutralność podatkową. Oznacza to, że nie zostaną nałożone dodatkowe obciążenia podatkowe przy jednoczesnym zachowaniu wpływów do budżetu państwa na podobnym do dzisiejszego poziomie.
Projektowana instytucja fundacji rodzinnej spowoduje jednak konieczność technicznego dostosowania Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników (CRP KEP). Ponadto projektowane zmiany podatkowe będą wpływały na konieczność zmian w systemach teleinformatycznych Krajowej Administracji Skarbowej oraz wytworzenie nowych formularzy lub modyfikację obecnych. Konieczne będzie również rozbudowanie powiązań między systemem SERCE a SSP (informacja o liście beneficjentów oraz powiązania beneficjent - fundacja rodzinna). Na podstawie danych Ministerstwa Finansów oszacowany został całkowity koszt wprowadzenia wymienionych powyżej zmian na kwotę 2,5 mln zł w pierwszym roku funkcjonowania ustawy. Kwota ta została zabezpieczona w budżecie Ministra Finansów.

2. System rejestrowania fundacji rodzinnych.
W związku ze zmianą koncepcji prowadzenia rejestru fundacji rodzinnych (w pierwotnej wersji projektu jako część KRS, obecnie jako rejestr informatyczny prowadzony przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim), szacuje się, że jego utworzenie powinno być bezkosztowe.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
	osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie ciągłości istnienia przedsiębiorstwa, - kontynuacja wartości rodzinnych oraz przywództwa, - zabezpieczenie aktywów przedsiębiorstwa (statut i określone w nim cele). 						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie ciągłości istnienia przedsiębiorstwa, - kontynuacja wartości rodzinnych oraz przywództwa, - zabezpieczenie aktywów przedsiębiorstwa (statut i określone w nim cele). 						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Uprawnienia beneficjentów do świadczeń o charakterze majątkowym od fundacji rodzinnej, określonych przez fundatora, w tym także do uzyskania mienia pozostałego po likwidacji fundacji rodzinnej.						
	sytuacja ekonomiczna i społeczna rodzin, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych	<p>Projekt wpłynie pozytywnie na sytuację ekonomiczną i społeczną rodzin tych przedsiębiorców, którzy zdecydują się na ustanowienie fundacji rodzinnej – z majątku fundacji rodzinnej mogą być finansowane cele edukacyjne lub lecznicze.</p> <p>Projekt nie wpłynie bezpośrednio na osoby niepełnosprawne i osoby starsze.</p>						
Niemierzalne	(dodaj/usuń)	-						
	(dodaj/usuń)	-						
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Celem ustawy jest kompleksowe wzmocnienie narzędzi prawnych do przeprowadzenia procesów sukcesyjnych poprzez dodatnie do systemu prawa instytucji służącej do kumulowania rodzinnego majątku, pozwalającego na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń oraz zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Fundacja rodzinna ma minimalizować ryzyko nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej. Przekazanie majątku, w tym m.in. firmy rodzinnej, ma chronić go przed podziałem, umożliwić jego pomnażanie, a więc także czerpanie z niego korzyści, które będzie można przeznaczyć na pokrycie kosztów utrzymania osób wskazanych przez fundatora.</p>							
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☒ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegółowo w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy							
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:							
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy							

Komentarz: W związku z wprowadzeniem do systemu prawa nowego podmiotu, który będzie podlegał rejestracji, jest niezbędne wprowadzenie nowych rodzajów dokumentów – formularzy urzędowych, stosowanych w związku z rejestracją i działalnością fundacji rodzinnej. Na gruncie prawa podatkowego, w określonych przypadkach, nowy podmiot uzyska status podatnika podatku CIT oraz płatnika podatku PIT. W związku z tym, także w tym obszarze jest niezbędne wprowadzenie nowego formularza podatkowego, który obowiązany będzie składać ten podmiot.

Przedsiębiorcy i inne osoby chcące ustanowić fundację rodzinną będą obowiązane do poniesienia następujących kosztów:

- 500 złotych – od wniosku o zarejestrowanie fundacji rodzinnej w rejestrze fundacji rodzinnych;
- 250 złotych – od wniosku o dokonanie zmiany wpisu w rejestrze fundacji rodzinnych.

9. Wpływ na rynek pracy

Stworzenie efektywnego mechanizmu sukcesji przedsiębiorstwa będzie miało pozytywny wpływ na rynek pracy, gdyż pozwoli na zachowanie dotychczasowych miejsc pracy, a także na tworzenie nowych.

W przypadku braku sukcesora albo braku porozumienia pomiędzy członkami rodziny, właściciele przedsiębiorstw często decydują się na sprzedaż firmy. Prowadzi to do utraty rodzinnego charakteru firmy, a niejednokrotnie do zaprzestania jej działalności. W konsekwencji takiej sytuacji dochodzi do częściowej lub całkowitej redukcji zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie.

Widoczny jest także trend wykupowania przedsiębiorstw przez obcokrajowców, zainteresowanych nie tylko przejęciem firmy posiadającej ugruntowaną strukturę organizacyjną, ale – co ważniejsze – renomę na rynku.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne

sytuacja i rozwój regionalny

sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe

demografia

mienie państwowe

inne:

informatyzacja

zdrowie

Omówienie wpływu

Projekt nakłada na sądy powszechne dodatkowe obciążenia. Sądem rejestrowym prowadzącym rejestr fundacji rodzinnych będzie Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Ponadto projekt ustawy o fundacji rodzinnej przewiduje wprowadzenie nowych spraw, które będą podlegały rozpoznawaniu przez sądy powszechne (sprawy wymienione w pkt 4).

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projektowana ustawa zakłada powstanie nowego instrumentu prawnego – jej wykonanie nastąpi zatem w dniu wejścia w życie ustawy, tj. po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ewaluacja efektów projektowanych regulacji może nastąpić nie wcześniej niż po 10 latach kalendarzowych od wejścia w życie przepisów.

Mierniki stosowane przy ewaluacji:

- 1) liczba jednostek posiadających status fundacji rodzinnej wpisanych do rejestru fundacji rodzinnej w celu określenia stopnia zainteresowania korzystania z mechanizmu ustanawiania fundacji rodzinnych,
- 2) analiza ewentualnych zapytań i wystąpień do Ministerstwa Rozwoju i Technologii w sprawie wykładni przepisów ustawy.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak.

RAPORT Z KONSULTACJI

projektu ustawy o fundacji rodzinnej (UD172)

I. Informacje ogólne

Przepisy projektu ustawy przewidują wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucję fundacji rodzinnej. Proponowane rozwiązanie ma na celu zachęcenie przedsiębiorców do planowania wielopokoleniowej sukcesji przedsiębiorstw oraz do rezygnacji z korzystania z zagranicznych instrumentów tego typu. Projekt zakłada, że przekazanie majątku do fundacji rodzinnej pozwoli ochronić majątek przed rozdrobnieniem i utratą kontroli nad majątkiem (przedsiębiorstwem). Pośrednio w ten sposób można zrealizować także najważniejszy cel sukcesji biznesu: akumulację kapitału i możliwość rozwoju, przekładającego się m.in. na wzrost inwestycji. Jednocześnie projekt przewiduje zapewnienie członkom rodziny i osobom bliskim fundatorowi środków do życia.

II. Przebieg konsultacji

Przygotowanie projektu ustawy było poprzedzone przeprowadzeniem prekonsultacji. W efekcie we wrześniu 2019 r. w ówczesnym Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii powstała tzw. Zielona Księga, która opisywała wstępną wizję nowej instytucji oraz zawierała analizę funkcjonowania podmiotów typu fundacja rodzinna w innych krajach europejskich. W okresie wrzesień-październik 2019 r. Zielona Księga była poddana prekonsultacjom, w których wzięło udział ponad 30 podmiotów. 20 grudnia 2019 r. został opublikowany raport z konsultacji Zielonej Księgi. 24 stycznia 2020 r. w ówczesnym Ministerstwie Rozwoju odbyła się konferencja poświęcona dyskusji o szczegółowych rozwiązaniach dla fundacji rodzinnej.

Projekt ustawy został on wpisany do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD172.

22 marca 2021 r. projekt ustawy został przekazany do konsultacji publicznych do następujących podmiotów:

1. Business Centre Club	18. Ogólnopolska Federacja Przedsiębiorców i Pracodawców Przedsiębiorcy.pl
2. Federacja Przedsiębiorców Polskich	19. Polska Organizacja Franczyzodawców
3. Konfederacja Lewiatan	20. Polska Rada Biznesu
4. Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej	21. Rada Gospodarcza Strefy Wolnego Słowa
5. Związek Przedsiębiorców i Pracodawców	22. Stowarzyszenie Samozatrudnieni
6. Związek Rzemiosła Polskiego	23. UNICORN Europejska Unia Małych i Średnich Przedsiębiorstw
7. Forum Związków Zawodowych	24. Związek Pracodawców Kłastury Polskie
8. NSZZ Solidarność	25. Family Business Network Poland
9. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych	26. Fundacja Firmy Rodzinne (FFR)
10. Izba Pracodawców Polskich	27. Instytut Biznesu Rodzinnego
11. Izba Przemysłowo-Handlowa Inwestorów w Polsce	28. Stowarzyszenie Inicjatywa Firm Rodzinnych
12. Kongres Polskiego Biznesu	29. Izba Domów Maklerskich
13. Krajowa Izba Gospodarcza	30. Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami
14. Krajowa Izba Gospodarki Morskiej	31. Krajowa Izba Doradców Podatkowych
15. Naczelna Organizacja Techniczna	32. Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa
16. Polskie Towarzystwo Gospodarcze	
17. Krajowa Rada Spółdzielcza	

33.	Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce	77.	Związek Pracodawców "Polskie Szkło"
34.	Polska Izba Biegłych Rewidentów	78.	Związek Producentów Sprzętu Oświetleniowego „Pol-lighting"
35.	Krajowa Izba Doradców Restrukturyzacyjnych	79.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie
36.	Krajowa Rada Komornicza	80.	Izba Gospodarcza „ FARMACJA POLSKA"
37.	Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeńowych	81.	Izba Gospodarcza Właścicieli Punktów Aptecznych i Aptek
38.	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	82.	Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna
39.	Polska Izba Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych	83.	Naczelna Izba Aptekarska
40.	European Federation of Financial Professionals Polska (€FFP Polska)	84.	Naczelna Izba Lekarska
41.	Polska Izba Ubezpieczeń	85.	Ogólnopolska Izba Gospodarcza Wyrobów Medycznych POLMED
42.	Polska Organizacja Niebankowych Instytucji Płatności - Związek Pracodawców	86.	Polska Izba Informatyki Medycznej
43.	Polski Związek Funduszy Pożyczkowych	87.	Polska Izba Przemysłu Farmaceutycznego i Wyrobów Medycznych POLFARMED
44.	Polski Związek Instytucji Pożyczkowych	88.	Polska Izba Zielarsko - Medyczna
45.	Polski Związek Zarządzania Windykacjami	89.	Polski Związek Producentów Leków Bez Recepty PΑΣMI
46.	Polskie Stowarzyszenie Inwestorów Kapitałowych	90.	Krajowi Producenci Leków - Polski Związek Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego
47.	Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych	91.	Polski Związek Przemysłu Kosmetycznego
48.	Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych	92.	Polskie Stowarzyszenie Przemysłu Kosmetycznego i Detergentowego
49.	Stowarzyszenie Księgowych w Polsce	93.	Stowarzyszenie zwykle Pielęgniarki Cyfrowe
50.	Stowarzyszenie Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych	94.	Związek Pracodawców Aptecznych PharmaNET
51.	Stowarzyszenie REIT Polska	95.	Związek Pracodawców Hurtowni Farmaceutycznych
52.	Związek Banków Polskich	96.	Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych
53.	Związek Maklerów i Doradców	97.	Izba Gospodarcza Handlowców, Przetwórców Zbóż i Producentów Pasz.
54.	Związek Polskiego Leasingu	98.	Izba Zbożowo-Paszowa
55.	Krajowa Izba Radców Prawnych	99.	Krajowa Izba Gospodarcza „Przemysłu Spożywczego i Opakowań"
56.	Krajowa Rada Notarialna	100.	Krajowy Związek Spółdzielni Mleczarskich
57.	Naczelna Rada Adwokacka	101.	Związek Rewizyjny
58.	Hutnicza Izba Przemysłowo-Handlowa	102.	Polska Federacja Producentów Żywności
59.	Izba Bawełny w Gdyni	103.	Związek Pracodawców
60.	Izba Gospodarcza Metali Nieżelaznych i Recyklingu	104.	Związek Pracodawców Polska Rada Winiarstwa
61.	Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego	105.	Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb
62.	Krajowe Stowarzyszenie Przemysłu Tytoniowego	106.	Stowarzyszenie Naukowo - Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego
63.	Odlewnicza Izba Gospodarcza	107.	Stowarzyszenie Polskich Producentów Wyrobów Czekoladowych i Cukierniczych
64.	Ogólnopolska Izba Gospodarcza Producentów Mebli	108.	Stowarzyszenie Producentów Ryb Łososiowatych
65.	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Producentów Zabezpieczeń Przeciwożarowych i Sprzętu Ratowniczego	109.	Stowarzyszenie Rzemieślników Piekarstwa Rzeczypospolitej Polskiej
66.	Polska Izba Producentów na Rzecz Obronności Kraju	110.	Związek Polskie Mięso
67.	Polska Izba Przemysłu Chemicznego	111.	Związek Pracodawców Polski Przemysł Spirytusowy
68.	Polska Izba Przemysłu Jachtowego i Sportów Wodnych - POLSKIE JACHTY	112.	Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego – Browary Polskie
69.	Polska Unia Dystrybutorów Stali	113.	Związek Producentów Cukru
70.	Polski Związek Przemysłu Oponiarskiego		Krajowe Stowarzyszenie Eksporterzy Rzeczypospolitej Polskiej
71.	Stowarzyszenie Dystrybutorów i Producentów Części Motoryzacyjnych		Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Spożyców "Społem"
72.	Stowarzyszenie Polskiego Przemysłu Lotniczego		Naczelna Rada Zrzeszeń Handlu i Usług
73.	Stowarzyszenie Producentów i Importerów Urządzeń Grzewczych		
74.	Stowarzyszenie Producentów Styropianu		
75.	Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich		
76.	Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego		

114. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kupców i Drobnej Wytwórczości
115. Polska Izba Gospodarcza Importerów, Eksporterów i Kooperacji
116. Polska Izba Handlu
117. Polska Organizacja Handlu i Dystrybucji
118. Polska Rada Centrów Handlowych
119. Polskie Stowarzyszenie Vendingu
120. Stowarzyszenie Eksporterów Polskich
121. Cech Kominarzy Polskich
122. Federacja Porozumienie Polskiego Rynku Nieruchomości
123. Geodezyjna Izba Gospodarcza
124. Izba Gospodarcza "Ciepłownictwo Polskie"
125. Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie”
126. Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego
127. Korporacja Kominarzy Polskich SZ
128. Krajowe Forum Chłodnictwa - Związek Pracodawców
129. Polska Federacja Organizacji Zarządców, Administratorów i Właścicieli Nieruchomości
130. Polska Federacja Rynku Nieruchomości
131. Polska Federacja Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych
132. Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”
133. Polska Izba Firm Szkoleniowych
134. Polska Izba Gospodarcza Branży Rozrywkowej i Bukmacherskiej
135. Polska Izba Gospodarcza Czystości
136. Polska Izba Ochrony
137. Polska Izba Pogrzebowa
138. Polska Izba Przemysłu Targowego
139. Polska Izba Stacji Kontroli Pojazdów
140. Polska Izba Turystyki
141. Polska Korporacja Techniki Sanitarnej, Grzewczej, Gazowej i Klimatyzacji
142. Polska Organizacja Branży Parkingowej
143. Polski Komitet Geotechniki
144. Polski Związek Pracodawców Ochrona
145. Polskie Stowarzyszenie Biur Tłumaczeń
146. Polskie Stowarzyszenie Prawników Przedsiębiorstw
147. Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych
148. Polskie Towarzystwo Rzeczoznawców Majątkowych
149. Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS
150. Polski Związek Pracodawców Prawniczych
151. Stowarzyszenie Cywilnych Saperów
152. Stowarzyszenie Certyfikatorów i Audytorów Energetycznych
153. Stowarzyszenie Ekspertów Rynku Nieruchomości
154. Stowarzyszenie Geodetów Polskich
155. Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej
156. Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych „POLONIA
157. Forum Przewoźników Ekspresowych
158. Izba Gospodarcza Komunikacji Miejskiej
159. Izba Gospodarcza Transportu Lądowego
160. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przewoźników Osobowych
161. Ogólnopolski Związek Pracodawców Transportu Drogowego
162. Polska Izba Cła Logistyki i Spedycji
163. Polska Izba Gospodarcza Transportu Samochodowego i Spedycji
164. Polska Izba Spedycji i Logistyki
165. Polski Związek Wynajmu i Leasingu Pojazdów
166. Railway Business Forum
167. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji RP
168. Stowarzyszenie Zielone Mazowsze
169. Zrzeszenie Międzynarodowych Przewoźników Drogowych
170. Związek Armatorów Polskich
171. Związek Niezależnych Przewoźników Kolejowych
172. Związek Pracodawców Kolejowych
173. Izba Energetyki Przemysłowej i Odbiorców Energii
174. Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska
175. Izba Gospodarcza Gazownictwa
176. Krajowa Izba Biopaliw
177. Polska Geotermalna Asocjacja im. prof. Juliana Sokołowskiego
178. Polska Izba Biomasy
179. Polska Izba Gospodarcza Energetyki Odnawialnej i Rozproszonej
180. Polska Izba Paliw Płynnych
181. Polska Organizacja Gazu Płynnego
182. Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego
183. Polska Organizacja Rozwoju Technologii Pomp Ciepła
184. Polska Rada Pelletu
185. Polski Komitet Energii Elektrycznej
186. Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
187. Polskie Stowarzyszenie Wodoru i Ogniw Paliwowych
188. Polskie Towarzystwo Elektrociepłowni Zawodowych
189. Polskie Towarzystwo Energetyki Słonecznej - ISES
190. Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej
191. Stowarzyszenie ds. Rozliczania Energii
192. Stowarzyszenie Elektryków Polskich
193. Stowarzyszenie Energii Odnawialnej
194. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich
195. Stowarzyszenie na Rzecz Efektywności – im. prof. Krzysztofa Żmijewskiego
196. Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego
197. Stowarzyszenie Niezależnych Wytwórców Energii Skojarzonej
198. Stowarzyszenie Polskich Energetyków
199. Towarzystwo Elektrowni Wodnych
200. Towarzystwo Gospodarcze Polskie Elektrownie
201. Towarzystwo Obrotu Energią
202. Towarzystwo Rozwoju Małych Elektrowni Wodnych
203. Krajowy Związek Pracodawców Branży Geologicznej
204. Górnicza Izba Przemysłowo-Handlowa
205. Stowarzyszenie Kopalń Odkrywkowych

206. Związek Pracodawców Polska Miedź
207. Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej
208. Konfederacja Budownictwa i Nieruchomości
209. Korporacja UNI-BUD
210. Krajowa Izba Gospodarki Nieruchomościami
211. Krajowa Organizacja Rzeczoznawców Majątkowych
212. Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych
213. Izba Projektowania Budowlanego
214. Ogólnopolska Izba Gospodarcza Drogownictwa
215. Ogólnopolska Izba Gospodarki Nieruchomościami
216. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Firm Budowlano-Wykończeniowych
217. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Licencjonowanych Zarządców Nieruchomości „Ekspert”
218. Polska Geodezja Komercyjna Krajowy Związek Pracodawców Firm Geodezyjno-Kartograficznych
219. Polska Federacja Stowarzyszeń Zawodów Nieruchomościowych
220. Polska Izba Budownictwa
221. Polska Izba Gospodarcza Rusztowań
222. Polska Izba Gospodarcza Towarzystw Budownictwa Społecznego
223. Polska Izba Inżynierów Budownictwa
224. Polska Izba Rzeczoznawstwa Majątkowego
225. Polska Izba Nieruchomości Komercyjnych
226. Polska Unia Właścicieli Nieruchomości
227. Polskie Stowarzyszenie Budownictwa Ekologicznego
228. Polskie Stowarzyszenie Budowniczych Domów
229. Polski Związek Firm Deweloperskich
230. Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa
231. Polski Związek Pracodawców Budownictwa
232. Polski Związek Producentów Farb i Klejów
233. Polski Związek Producentów Kruszyw
234. Polskie Towarzystwo Mieszkaniowe
235. Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych
236. Stowarzyszenie Architektów Polskich
237. Stowarzyszenie Budowniczych Domów i Mieszkań
238. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych
239. Stowarzyszenie na Rzecz Systemów Ociepleń
240. Stowarzyszenie Kosztorysantów Budowlanych
241. Stowarzyszenie Nowoczesne Budynki
242. Stowarzyszenie Polska Izba Urbanistów
243. Stowarzyszenie Producentów Betonów
244. Stowarzyszenie Producentów Cementu
245. Stowarzyszenie Producentów Wełny Mineralnej: Szkłanej i Skalnej
246. Stowarzyszenie Urbanistów Polscy
247. Stowarzyszenie Urbanistów ZOIU
248. Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości na Wynajem „Mieszkanicznik”
249. Stowarzyszenie Wykonawców Dachów Płaskich i Fasad (DAFA)
250. Towarzystwo Urbanistów Polskich
251. Unia Spółdzielców Mieszkaniowych w Polsce
252. Związek Polskie Okna i Drzwi
253. Związek Pracodawców Ceramiki Budowlanej
254. Związek Pracodawców – Producentów Materiałów dla Budownictwa
255. Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych RP
256. Izba Przemysłowo-Handlowa Gospodarki Żłomem
257. Krajowa Izba Gospodarki Odpadami
258. Ogólnopolska Izba Gospodarcza Ochrony Środowiska
259. Ogólnopolska Izba Gospodarcza Recyklingu
260. Polska Izba Gospodarki Odpadami
261. Związek Pracodawców Gospodarki Odpadami
262. Związek Pracodawców Przemysłu Opakowań i Produktów w Opakowaniach EKO-PAK
263. Związek Pracodawców Izba Recyklingu i Odzysku Odpadów
264. Izba Gospodarki Elektronicznej
265. Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji
266. Organizacja Pracodawców Usług IT (Software Development Association of Poland - SoDA)
267. Polska Izba Gospodarcza Elektrotechniki
268. Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji
269. Polska Izba Komunikacji Elektronicznej
270. Polska Izba Radiodyfuzji Cyfrowej
271. Związek Importerów i Producentów Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego – ZIPSEE Cyfrowa Polska
272. Związek Pracodawców AGD -APPLIA Polska
273. Związek Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska
274. Związek Pracodawców Mediów Elektronicznych i Telekomunikacji Mediakom
275. Związek Pracodawców Mediów Publicznych
276. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
277. Koalicja na rzecz Polskich Innowacji
278. Polska Izba Gospodarcza Zaawansowanych Technologii
279. Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości
280. Stowarzyszenie Top 500 Innovators
281. Związek Pracodawców „Partnerstwo dla Innowacji”
282. Polska Izba Rzeczników Patentowych
283. Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów
284. Stowarzyszenie Rzeczników Patentowych
285. Polskie Forum HR
286. Stowarzyszenie Agencji Zatrudnienia
287. Stowarzyszenie Inspektorów Pracy RP
288. Amerykańska Izba Handlowa
289. Brytyjsko-Polska Izba Handlowa

290. Francusko-Polska Izba Gospodarcza
291. Niderlandzko-Polska Izba Gospodarcza
292. Polsko- Chińska Izba Gospodarcza
293. Polsko - Hiszpańska Izba Gospodarcza
294. Polsko-Niemiecka Izba Przemysłowo-
Handlowa
295. Polsko-Szwedzka Izba Gospodarcza
296. Polsko-Rosyjska Izba Handlowo-
Przemysłowa
297. Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza
298. Skandynawsko-Polska Izba Gospodarcza
299. Stowarzyszenie Greckich Przedsiębiorców
w Polsce
300. Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa
w Polsce
301. Dolnośląska Izba Gospodarcza
302. Izba Przemysłowo-Handlowa
w Białymstoku
303. Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie
304. Izba Przemysłowo Handlowa w Lublinie
305. Izba Przemysłowo - Handlowa
w Rzeszowie
306. Izba Przemysłowo - Handlowa
województwa kujawsko-pomorskiego
307. Izba Rzemieślnicza w Opolu
308. Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców
w Kielcach
309. Łódzka Izba Przemysłowo-Handlowa
310. Małopolska Izba Rzemiosła
i Przedsiębiorczości w Krakowie
311. Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej
312. Opolska Izba Gospodarcza
313. Podkarpacka Izba Gospodarcza
314. Północna Izba Gospodarcza
315. Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza
316. Regionalna Izba Gospodarcza
w Katowicach
317. Regionalna Izba Gospodarcza w Lublinie
318. Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa
w Gliwicach
319. Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa
320. Stowarzyszenie Mikro i Małych
Przedsiębiorstw Regionu
Częstochowskiego MMIS
321. Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła
i Przedsiębiorczości
322. Warszawska Izba Gospodarcza
323. Wielkopolska Izba Budownictwa
324. Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa
325. Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa
326. Ogólnopolski Związek Pracodawców
Zakładów Aktywności Zawodowej i Innych
Przedsiębiorstw Społecznych
327. Polska Izba Druku
328. Polska Izba Ekologii
329. Stowarzyszenie "Opalajmy się zdrowo"
330. Akademia Innowacji Społecznych
331. Inicjatywa Ochrony Praw i Wyrównywania
Szans
332. Komitet Obrony Praw Lokatorów
333. Krajowa Rada Izb Rolniczych
334. Polska Rada Organizacji Młodzieżowych,
335. Ogólnopolska Federacja na rzecz
Rozwiązywania Problemu Bezdomności
336. Ogólnopolska Federacja Organizacji
Pozarządowych
337. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony
Ptaków
338. Polska Izba Gospodarcza "Ekorozwój"
339. Polska Izba Książki
340. Polska Unia Lokatorów
341. Polski Komitet Krajowy Międzynarodowej
Unii Ochrony Przyrody (IUCN)
342. Polskie Stowarzyszenie Paliw
Alternatywnych
343. Polskie Zrzeszenie Lokatorów
344. Polski Związek Głuchych
345. Polski Związek Niewidomych
346. Polski Związek Działkowców
347. Pomorskie Stowarzyszenie Aktywni
Lokalnie
348. Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów
KSSiP
349. Stowarzyszenie "Archiwizjoner"
350. Stowarzyszenie Dla Dobra Dziecka
351. Stowarzyszenie Fabryka Inicjatyw
Lokalnych
352. Stowarzyszenie Forum Recyklingu
Samochodów
353. Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji
354. SISKOM – Stowarzyszenie Integracji
Stołecznej Komunikacji
355. Stowarzyszenie Inżynierów
Bezpieczeństwa Pożarowego
356. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników
Pożarnictwa
357. Stowarzyszenie KoLiber
358. Stowarzyszenie "Młodzi Demokraci"
359. Stowarzyszenie Nova
360. Stowarzyszenie Papierników Polskich
361. Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji
362. Świętokrzyskie Centrum Inicjatyw
Społeczno-Kulturalnych
363. Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata
Alberta
364. Związek Stowarzyszeń Kongres Ruchów
Miejskich
365. Związek Centralny Dzieła Kolpinga
w Polsce
366. Górnośląska Agencja Przedsiębiorczości
i Rozwoju sp. z o.o. (koordynator
Krajowego Klastra Kluczowego
MedSilesia)
367. Klaster Gospodarki Odpadowej
i Recyklingu, Krajowy Klaster Kluczowy
368. Zachodniopomorski Klaster Morski
369. Polski Klaster Budowlany -Polskie
Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe
370. Związek Zawodowy Pracowników
Państwowej Inspekcji Pracy
371. Związek Zawodowy „Budowlani”
372. Dzieło Odbudowy Miłości, Fundacja
D.O.M.
373. Fundacja Blisko
374. Fundacja Centrum PPP
375. Fundacja FAPA Polska Izba Bankowości
Spółdzielczej
376. Fundacja FxCuffs - Edukacja i Rozwój
Rynków Finansowych
377. Fundacja Habitat for Humanity Poland
378. Fundacja im. Stefana Batorego
379. Fundacja Inicjatyw Społeczno-
Ekonomicznych
380. Fundacja Instytut Badań i Rozwoju
Lokalnego
381. Fundacja Laboratorium Architektury 60+

382.	Fundacja Normalne Miasto – Fenomen	415.	Polski Komitet Geologii Inżynierskiej i Środowiska
383.	Fundacja Małych i Średnich Przedsiębiorstw	416.	Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”
384.	Fundacja Nasza Energia	417.	Rada Główna Instytutów Badawczych
385.	Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii	418.	Stowarzyszenie Inicjatywa Mobilności Pracy
386.	Fundacja na rzecz Praw Ucznia	419.	Stowarzyszenie Instytut Kościuszki
387.	Fundacja Polska Bez Barier	420.	Federacja Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP
388.	Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”	421.	Unia Metropolii Polskich
389.	FundacjaRC	422.	Unia Miasteczek Polskich
390.	Fundacja Republikańska	423.	Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
391.	Fundacja Res Publica im. Henryka Krzeczakowskiego	424.	Związek Miast Polskich
392.	Fundacja Rozwoju Branży Internetowej Netcamp	425.	Związek Powiatów Polskich
393.	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej	426.	Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej
394.	Fundacja Strefa Zieleni	427.	Europejskie Centrum Konsumenckie w Polsce
395.	Fundacja Synapsis	428.	Federacja Konsumentów
396.	Fundacja Szansa dla Niewidomych	429.	Stowarzyszenie Konsumentów Polskich
397.	Fundacja TUS	430.	Dariusz Walczak
398.	Fundacja Ukraina	431.	Akademia Nauki Jazdy Marek Tomczyk
399.	Fundacja Wolności i Przedsiębiorczości	432.	ArCADiasoft Chudzik sp.j.
400.	Fundacja Wszechnicy Budowlanej	433.	Emotivo sp. z o o
401.	Polska Fundacja Przedsiębiorczości	434.	HSEA
402.	Fundacja Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym	435.	Infokoszt Piotr Montewski
403.	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju	436.	Alan Marcin Kiwilszo
404.	Fundacja Mir	437.	riskCE sp. z o.o. sp. k.
405.	Fundacja Widzialni	438.	Rozum i Godność Człowieka Limited Spółka Jawna
406.	Fundacja WWF Polska	439.	Sun System s.c Dziadkowiec Rafał Dziadkowiec Dominik
407.	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową	440.	Synthos Green Energy S.A.
408.	Instytut Ekonomii Środowiska		
409.	Instytut Gospodarki Nieruchomościami		
410.	Instytut Jagielloński		
411.	Instytut Metropolitalny		
412.	Instytut Rozwoju Miast i Regionów		
413.	Instytut Sobieskiego		
414.	Instytut Spraw Publicznych		

Projekt został również udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Uwagi do projektu zgłosiły następujące podmioty:

1.	Sioda Tomasz	15.	Adamed Pharma S.A. oraz członkowie rodziny Adamkiewiczów
2.	Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej	16.	KPMG Tax M.Michna sp.k.
3.	Durbas Maciej	17.	Sołtysiński Kawecki & Szlęzak - Kancelaria Radców Prawnych i Adwokatów sp. j.
4.	Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa	18.	Ogólnopolska Federacja Przedsiębiorców i Pracodawców Przedsiębiorcy.pl
5.	Stadnik Adam	19.	Kancelaria Finansowa LEX Sp. z o.o."
6.	Stolarczyk Jakub	20.	EY Law Tałasiewicz, Zakrzewska i Wspólnicy sp. k.
7.	Polska Fundacja im. Roberta Schumana	21.	Instytut Biznesu Rodzinnego
8.	Polskie Towarzystwo Ziemiańskie	22.	Grant Thornton
9.	MDDP Michalik Dłuska Dziedzic i Partnerzy spółka doradztwa podatkowego spółka akcyjna"	23.	Forum Darczyńców w Polsce
10.	Stowarzyszenie Notariuszy RP	24.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych (OFOP)
11.	Fundacja Wspomagania Wsi	25.	Loża Rzeszowska Business Centre Club oraz Piotr Kamiński Robert Kamiński Kancelaria Radców Prawnych Spółka partnerska
12.	The Family Business Network Poland (FBN)	26.	Inicjatywa Firm Rodziny
13.	Stowarzyszenie Koliber		
14.	CRIDO		

27.	Kabat Tyre sp. z o.o. sp.j.	39.	PragmatIQ Kancelaria Prawna
28.	Kancelaria DZP		Szymkowiak spółka komandytowa
29.	Kancelaria Mariański Group	40.	Dalkowska Jeżowska Kancelarie Radców Prawnych
30.	Fundacja Firmy Rodzinne wspólnie z kancelarią Wardyński i Wspólnicy	41.	Kancelaria Sukcesyjna sp. z o.o.
31.	Małopolski Związek Pracodawców Lewiatan w Krakowie	42.	Federacja Inicjatyw Oświatowych
32.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie	43.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”
33.	GWLAW	44.	Polska Izba Biegłych Rewidentów
34.	Krysik Law	45.	Enodo
35.	Kancelaria Ożóg Tomczykowski sp. z o.o.	46.	Włodzimierz Mysłowski Marbet
36.	Stowarzyszenie Klon/Jawor	47.	Życzkowski Stefan ASTOR sp. z o.o.
37.	PwC	48.	Bender Patryk
38.	Deloitte Private	49.	Polskie Stowarzyszenie Inwestorów Kapitałowych

O braku uwag poinformowały podmioty:

1. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce
2. Krajowa Rada Komornicza
3. Rada Główna Instytutów Badawczych
4. Polska Izba Ubezpieczeń

Zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych wraz ze stanowiskiem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii (obecnie: Minister Rozwoju i Technologii) zostało opublikowane na stronie Rządowego Procesu Legislacyjnego pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12344906>.

W dniach 12, 13 i 20 kwietnia 2021 r. odbyły się spotkania konsultacyjne, podczas których przedstawiciele przedsiębiorców, ministerstw i urzędów wyrażali swoje wstępne stanowiska o projekcie.

W dniach 8, 10 i 15 czerwca 2021 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa, w której udział wzięło ok. 100 przedstawicieli zainteresowanych podmiotów, które zgłosiły uwagi do projektu (w tym podmiotów, które wzięły udział w konsultacjach publicznych).

Zgłoszone zastrzeżenia dotyczyły przede wszystkim następujących kwestii szczegółowych:

- nazwy nowej instytucji,
- prowadzenia działalności gospodarczej przez fundacje rodzinne,
- obszarów regulowanych w statucie,
- składu i zasad działania poszczególnych organów fundacji rodzinnej,
- ochrony danych osobowych beneficjentów,
- zasad opodatkowania fundacji rodzinnej,
- zmian dotyczących zachowków w Kodeksie cywilnym

Zgłoszone w ramach konsultacji uwagi zostały poddane szczegółowej analizie i uwzględnione przy konstruowaniu wersji projektu, która będzie przedmiotem dalszych prac. Najistotniejsze wprowadzone zmiany polegają na:

- umożliwieniu prowadzenia działalności przez fundacje rodzinną w konkretnych obszarach mających na celu utrzymanie lub pomnażanie jej majątku, tj. polegające na zbywaniu mienia, którego jest posiadaczem lub właścicielem, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia, najmie, dzierżawie lub udostępnianiu na innej podstawie mienia, którego jest posiadaczem lub właścicielem, przystępowaniu i uczestnictwie w spółkach handlowych, funduszach inwestycyjnych,

spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze mających swoją siedzibę w kraju lub zagranicą, nabywaniu i zbywaniu papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze, udzielaniu pożyczek spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały lub akcje, spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik, beneficjentom, obrocie zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej, prowadzeniu przedsiębiorstwa w ramach gospodarstwa rolnego,

- braku ograniczeń co do beneficjentów pełniących funkcje w organach fundacji rodzinnej,
- rozszerzeniu obszarów, które fundator będzie mógł regulować w statucie, m.in. w zakresie funkcjonowania organów fundacji rodzinnej, wykonywania uprawnień fundatora, dysponowania majątkiem fundacji rodzinnej po jej likwidacji.

III. Podmioty, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

Stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348), projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji. Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie ww. ustawy.